

انجمن ریاضی ایران

سال ۲۷

شماره ۱

بهار ۱۳۸۴

شماره مسلسل ۱۰۳

خبرنامه

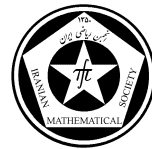
مقاله، گزارش گردهمایی‌های برگزار شده، درباره گردهمایی‌های آینده، خبر، اخبار دانشگاه‌ها، فارغ التحصیلان
نامه‌ها، خانه‌های ریاضیات، معرفی نشریه و کتاب، مصوبات شورای اجرایی انجمن، خواندنی‌ها

پیش به سوی روز ملی ریاضیات

۲۸ اردیبهشت

روز بزرگداشت حکیم عمر خیام

خبرنامه

سال ۲۷، شماره ۱، بهار ۱۳۸۴، شماره مسلسل ۱۰۳

خبرنامه نشریه خبری انجمن ریاضی ایران است که زیر نظر شورای اجرایی انجمن در آغاز هر فصل منتشر می شود. نقل مطالب با ذکر مأخذ آزاد است.

صاحب امتیاز: انجمن ریاضی ایران

مدیر مسئول: سیدعباداله محمودیان (رئیس انجمن ریاضی ایران)

emahmood@sharif.edu

<http://mathsci.sharif.edu/mahmoodian/>

سر دبیر: محمد صالح مصلحیان

moslehian@ferdowsi.um.ac.ir

<http://www.um.ac.ir/~moslehian/>

هیأت تحریریه: مسعود آیین نژاد arian@mail.znu.ac.ir

حمید پزشکی pezeshek@khayam.ut.ac.ir

<http://www.fos.ut.ac.ir/~pezeshek/>

محمد جلوداری ممقانی

imamaghan@yahoo.com

مانی رضائی manirezaie@parsimail.com

رشید زارع نهندی rashidzn@iasbs.ac.ir

<http://www.iasbs.ac.ir/faculty/rashidzn/>

علیرضا مدقلاچی

medghalchi@saba.tmu.ac.ir

ویراستار: محمدرضا صالحی راد

حروف چین (با فارسی تک): زهرا بختیاری

تیراژ: ۲۵۰۰ نسخه

تهران- خیابان کریم خان زند، داخل بوستان ریاضیات،

دبیرخانه انجمن ریاضی ایران

صندوق پستی ۴۱۸ - ۱۳۱۴۵

تلفن و دورنگار: ۸۸۰۷۷۹۵، ۸۸۰۷۷۷۵ و ۸۸۰۷۷۷۵

iranmath@ims.ir

پست الکترونیک:

<http://www.ims.ir>

منزلگاه:

mazdak@sharif.edu

طرح روی جلد: مزدک پاکزاد

- ۱ □ سرمقاله
- مقاله
- ۱ گزارش رئیس انجمن ریاضی ایران به مجمع عمومی
- ۲ هندوستان و مؤسسه تحقیقاتی ISI
- ۳ نوابع
- ۸ مسائل تحقیقی: ساده - مشکل
- ۹ آثار ریاضی در آئینه مت ریویز
- گزارش گردهمایی های برگزار شده
- ۱۲ گزارشی از برگزاری سی و پنجمین کنفرانس ریاضی ایران
- ۱۹ پانزدهمین سمینار آنالیز ریاضی و کاربردهای آن
- ۲۰ سمینار آشنایی با بیوانفورماتیک
- درباره گردهمایی های آینده
- ۲۰ مدرسه پایه های گرینرو کاربردهای آن
- ۲۱ کارگاه آموزشی موجک ها و کاربردهای آن
- ۲۱ کارگاه C^* - مدول های هیلبرت
- ۲۱ کنفرانس آنالیز عددی و ریاضیات کاربردی
- ۲۲ فراخوان سی و ششمین کنفرانس ریاضی ایران
- ۲۴ □ اخبار دانشگاه ها
- ۲۵ □ اخبار انجمن
- اخبار
- ۲۷ ریاضیدانان مدعو در مرکز تحصیلات تکمیلی زنجان
- ۲۷ اهدای لوح تقدیر ویژه انجمن ترویج علم
- ۲۷ حلقه های توابع پیوسته
- ۲۸ جایزه رمانوجان به ریاضیدانان کشورهای در حال توسعه
- ۲۸ نرم افزار رسم تصاویر با Ipe
- ۲۹ مسابقه بین المللی مجسمه یخی
- ۳۰ جایزه ولف
- ۳۰ برنده جایزه آبل ۲۰۰۵
- ۳۰ چهل و دومین عدد اول مرسن
- ۳۰ پاسخ رئیس انجمن ریاضی آمریکا به رئیس دانشگاه هاروارد
- ۳۱ □ فارغ التحصیلان دکتری
- دیدگاه
- ۳۱ آزمون کارشناسی ارشد
- خانه های ریاضیات
- ۳۳ گزارشی از جلسات مشترک نمایندگان انجمن ریاضی و ...
- ۳۴ خانه ریاضیات نیشابور
- ۳۵ □ معرفی نشریه
- ۳۷ □ معرفی کتاب
- ۳۸ □ مصوبات شورای اجرایی انجمن
- خواندنی ها
- ۳۹ خیام ریاضیدان ...
- ۴۰ تعیین اندازه نمونه با کف بینی

گزارش رئیس انجمن ریاضی ایران به مجمع عمومی ۷ بهمن ۱۳۸۳

با سلام و خوش آمدگویی به اعضا و دوستداران انجمن، چون از مجمع عمومی قبلی در شاهرود مدت نسبتاً زیاد (۱۷ ماه) گذشته است انتظار می رود گزارش اینجانب خیلی مفصل باشد. اما اهم فعالیت های یک ساله شورای اجرایی فعلی را در خبرنامه شماره ۱۰۰ (تابستان ۱۳۸۳) به عنوان "گزارش به اعضای انجمن" تقدیم نموده ام و بنابراین در این جا ادامه همان گزارش را به استحضار می رسانم:

- نشریات. با ادامه هم فکری و هماهنگی با هیأت های تحریریه "بولتن" و "فرهنگ و اندیشه ریاضی" موفق به انتخاب و تقویت هیأت تحریریه های این دو نشریه شده ایم که با تشکر از اعضای جدید و قدردانی از اعضای که دوره ایشان به پایان رسید، امید به تحولات بیشتری در این دو نشریه داریم. به خصوص سعی شده است اعضای هیأت های تحریریه با کیفیت علمی بالا و دارای زمینه های تخصصی مختلف باشند. "خبرنامه" و "گزارش" نیز همان طور که احتمالاً توجه فرموده اید یک تحول بسیار مثبت داشته اند.
- کتب. علاوه بر چاپ دو کتاب جدید، کتاب "انفجار ریاضیات" نیز مراحل نهایی چاپ را می گذراند.
- دهه ریاضیات. این دهه از اول تا دهم آبان در سراسر کشور با حمایت و با هماهنگی انجمن با موفقیت انجام شده و از تجربه های آن برای برگزاری روز ریاضیات (۲۸ اردیبهشت) نیز استفاده خواهد شد.
- همایش ها. گردهمایی های انجمن اعم از سمینارها، کارگاه ها و مخصوصاً کنفرانس سالانه با حمایت انجمن به موقع و مرتب برگزار گردیده اند که گزارش آن ها در خبرنامه ها آمده است. هم چنین اولین کارگاه تاریخ ریاضیات برگزار شد و دومین کارگاه نیز برنامه ریزی شده است. برای تنظیم برنامه علمی کنفرانس سالانه ریاضی در سال ۸۳ ناهماهنگی هایی موجود بوده است که امیدوارم با همکاری برگزارکنندگان کنفرانس های بعدی و شورای اجرایی این امر بهتر شود. جلساتی با مسؤولین کنفرانس های بعدی برای هماهنگی ترتیب داده شده است.
- مسابقه ها. خوشبختانه مسابقه مقاله نویسی دانشجویی انجام و جایزه هایی برای سه نفر اول در افتتاحیه همین کنفرانس اعطا شد. یک تحول جدید در برگزاری مسابقه ریاضی دانشجویی

آغاز سال نو را تبریک عرض می نمایم و موفقیت و سلامتی شما عزیزان را خواهیم. روز ۲۸ اردیبهشت، روز ملی ریاضیات نامگذاری شده است. آرزو مندیم در این روز همانند دهه ریاضیات با تلاش دست اندرکاران ریاضی کشور قدم های مؤثرتری در شناساندن نقش بنیادین ریاضیات در توسعه علوم و فناوری و نیز در همگانی کردن ریاضیات برداشته شود.

اخیراً کارگزار (server) آرکایو <http://www.arxiv.org> که در سال ۱۹۹۱ در آزمایشگاه لوس آلاموس آمریکا تأسیس شد در نشر ساده، سریع و زنده آثار ریاضی، خواه به عنوان بایگانی خودکار، رایگان، بدون داور و طبقه بندی شده پیش چاپ (preprint) های مقالات (در انواع قالب های pdf, dvi, ps و tex همراه با امکانات پیشرفته جستجو) و خواه به عنوان حافظ حقوق نویسندگان (با ثبت تاریخ ارسال مقالات و تمام نگارش (version) های آن) عمیق تر و وسیع تر عمل می کند. بسیاری از مجلات معتبر به نویسندگان اجازه می دهند با ذکر شماره مقاله خود در آرکایو آن را برای بررسی چاپ به مجله ارسال نمایند. هم چنین امکان ارجاع به پیش چاپ ها در فهرست مراجع مقاله نه تنها کار داوران مقاله را سهل تر کرده است بلکه خوانندگان مقالات را از سردرگمی در یافتن مراجع چاپ نشده رها نموده است. به علاوه آرکایو تعداد و خود ارجاعات (citation) به هر مقاله را همراه تحلیل آماری آن به دست می دهد.

امیدواریم جامعه ریاضیدانان ایران به استفاده از این امکان الکترونیکی و ثمرات آن (به ویژه از جنبه ملی) توجه خاص مبذول نمایند.

سردبیر

مطالب مندرج در نشریه منعکس کننده آراء و عقاید نویسندگان است و لزوماً مورد تأیید انجمن ریاضی ایران نیست.

مقاله

هندوستان

و

مؤسسه تحقیقاتی ISI

محمد صال مصلحیان *

در اولین نظر ساده انگارانه یک گردشگر، هندوستان، شلوغ (با بیش از یک میلیارد نفر جمعیت به عنوان دومین کشور پرجمعیت جهان)، با سطح بهداشت پایین (به ویژه در مطبخ های خیابانی و زاعه نشینان)، دارای اختلاف طبقاتی (همجوار ساختمان های مجلل و هتل های مدرن و در کنار خیابان، جادهایی دیده می شود که هر چادر توأمآ آشپزخانه، اتاق نشیمن، محل خواب، اتاق غذاخوری و حمام خانواده ای در پایین ترین سطح زندگی است)، با بیسوادی (چهل درصدی در بزرگسالان)، با خلطی از ادیان ناهمگون و زبان های گوناگون (۱۸ نوع زبان، ۱۰ نوع خط و بیش از ۱۶۵۰ لهجه) همراه با همزیستی سنت و مدرنیته (گاری و بنز آخرین مدل، احشام در خیابان و هواپیما در آسمان، ریکشا (سه چرخه) و تاکسی ...).

اما این تصویر نه تنها ناقص است بلکه در حال دگرگونی و استحاله است: با وجود رشد سریع جمعیت، در ده سال گذشته نسبت جمعیت به غایت فقیر (آنان که درآمد روزانه کمتر از یک دلار دارند) به کل جمعیت از ۳۶ درصد به ۲۵ درصد کاهش یافته است. در واقع گرچه هند، بالاترین رقم جمعیت تهیدست را داراست ولی در ۱۰ سال گذشته ۱۰۰ میلیون نفر (بیشتر از کل جمعیت کشور ما) از شرایط اسفناک رهایی یافته اند. هر چند هند تا سال ۱۹۴۷ مستعمره بریتانیا بود و هم چنان جامعه روستایی آن از فقر دیرپایی رنج می برد اما تغییر زیرساخت ها و توسعه اقتصادی این کشور حیرت انگیز است:

اقتصاد هند با گسترش ۸ درصد در سال یکی از سریع ترین رشدهای جهان را داراست و می رود تا هندی نو بسازد و اندوخته ارز خارجی آن نیز در بالاترین سطح خود قرار دارد. هند که زمانی یکی از کشورهای محتاج به کمک خارجی بود، اکنون نه تنها با وجود حدود ده هزار نفر تلفات سونامی اخیر، از پذیرش کمک خارجی به آسیب دیدگان خود اجتناب نموده است، بلکه دوشادوش کشورهای

که یکی از قدیمی ترین فعالیت های انجمن است ایجاد شده است که گزارش آن در «خبرنامه» شماره ۱۰۲ - ۱۰۱ آمده است. اطمینان داریم با سازماندهی جدید انجام شده، شاهد ثمرات پربارتری از این فعالیت انجمن باشیم. هم چنین دو نفر از برندگان مدال طلای این مسابقات برای یک دوره سه ماهه عازم دانشگاه اکول نورمال سوپریور (ENS) هستند که یکی از دستاوردهای ارتباط با انجمن ریاضی فرانسه است.

- جایزه های انجمن. در این کنفرانس برای اولین بار جایزه «استاد ابوالقاسم قربانی» در تاریخ ریاضیات ارایه شد. جایزه «دکتر عباس ریاضی کرمانی» و جایزه «دکتر منوچهر وصال» به علت عدم هماهنگی در کمیته های اعطای آن، که کمیته علمی همایش قبلی مربوطه است، تعیین نشده است. جایزه «دکتر غلامحسین مصاحب» طبق فراخوان جدید به بهترین تألیف ریاضی داده خواهد شد. برای تدوین آئین نامه و نحوه برگزاری سه جایزه جدید نیز مشورت هایی شده است که منتظر نظرات اعضای انجمن در همین مجمع نیز هستیم.

- ارتباطات. منزلگاه الکترونیکی انجمن فعال تر و پربارتر از همیشه برای ارتباط نزدیک با اعضا و دوستداران انجمن طراحی شده است. برای سازماندهی انجمن نیز از قبیل نظرخواهی از اعضای شورای اجرایی و کمیته های مختلف، از ارتباط الکترونیکی بیش تر و بیش تر استفاده می شود.

در خاتمه بار دیگر از توجه شما به انجمن خودتان و یاری رساندن به ما در فعالیت های انجمن تشکر نموده و آمادگی خود را برای شنیدن نظرات سازنده در بهتر کردن فعالیت های انجمن ابراز می دارم.

با توجه به مشکلات پیش آمده برای دانشجویان دکتری پیوسته ریاضی جهت شرکت در مسابقات ریاضی دانشجویی کشور، تصمیم بر این شد که انتهای ماده ۵ آئین نامه مسابقات ریاضی دانشجویی کشور مصوب مورخ ۸۲/۷/۲۴ شورای اجرایی، به شرح زیر تغییر یابد. «دانشجویان دوره های کارشناسی یا دکتری پیوسته هنگام شرکت در مسابقه باید کمتر از چهار سال تحصیلی داشته باشند.»

ساختمان‌ها، میزها، صندلی‌ها، قفسه‌های کتاب قدیمی و اساساً هر چیز، تا آن‌جا که امکان دارد، استفاده می‌شود، اما کامپیوترها و نرم‌افزارها به‌روزند، سرعت اینترنت بالاست، چاپگرها از جدیدترین مدل‌ها هستند و کتابخانه مؤسسه جدیدترین و بهترین کتاب‌ها و مجلات را داراست ... و در کنار این‌ها، اعضای هیأت علمی و کارمندان مؤسسه‌اند که سرزنده و نوآوردند.

در آنجا معیار اعتبار و افتخار افراد نه فقط وسعت بلکه عمق کارهای پژوهشی است و اساساً سیستم مدیریت به‌گونه‌ای است که همه چیز در خدمت پژوهش و پژوهشگر قرار دارد.

یادداشت: در تهیه این گزارش از اطلاعات روی وب و به‌ویژه مقاله "هند زیر ذره‌بین، مسعود عالمی، ۱۳۸۳" استفاده شده است.

سپاسگزاری: نگارنده از اعضای هیأت علمی (به‌ویژه پروفیسور Rajendra Bhatia) و کارمندان مؤسسه ISI (شعبه دهلی‌نو) به خاطر مهمان‌نوازی از اینجانب در مدت اقامت در دهلی (مارس ۲۰۰۵) تشکر می‌نماید.

*دانشگاه فردوسی مشهد

نویغ

عفت چهره‌گشا و سید عبدالله محمودیان *

چکیده

احتمالاً تا به حال شنیده‌اید که حدس معروف گلدباخ هنوز اثبات نشده است. پس ریاضی‌دان‌ها چه می‌کنند؟ آیا کسی را می‌شناسید که به فکر اثبات آن باشد؟ تابعی سراغ دارید که به کمک آن بتوان اعداد اول را تشخیص داد؟ اگر کسی ادعا کند که می‌تواند هر زاویه دلخواه را تنها با کمک خط‌کش و پرگار به سه قسمت مساوی تقسیم کند در مورد او چه فکر می‌کنید؟ آیا او یک نابغه است؟

مقدمه

می‌خواهیم در مورد نوایغ صحبت کنیم. نه اشتباه نکنید نوایغ جمع نابغه نیست. در واقع نوایغ افرادی هستند که ادعای نبوغ دارند و معمولاً یک جایی یک مسأله ریاضی حل نشده دیده‌اند. مثلاً در یک مجله ریاضی، یک مسأله با جایزه ۱ میلیون دلاری دیده‌اند یا در دبیرستان از دبیر ریاضی خود شنیده‌اند که فلان مسأله قرن‌ها حل نشده باقی مانده است. بعد سعی می‌کنند آن را حل کنند. حتی ممکن است سال‌های سال عمر عزیزشان را بر سر این کار تلف کنند. این اشخاص در تمام کشورها یافت می‌شوند. در کشور ما نیز نوایغ پیدا می‌شوند. تجربه چند سال اخیر، ما را بر آن داشت که به دلایلی که توضیح خواهیم داد این مقاله را بنویسیم. در این مقاله حروف لاتین را برای ارجاع به بعضی از این اشخاص به‌کار برده‌ایم و به دلایلی که در متن مقاله روشن خواهد شد از آوردن مشخصات آنان خودداری کرده‌ایم.

امدادرسان به یاری دیگران نیز پرداخته است، زیرا نمی‌خواهد برجسب فقیران مستحق را تحمل کند. تصویری که این کشور از خود نشان می‌دهد، تصویر کشوری متکی به خود و پویا است که حتی در تلاش است تا عضویت دائمی در شورای امنیت سازمان ملل را کسب کند.

با استفاده از پخش ماهواره‌ای (صدادوسیمما)، هند به ترویج شیوه‌های نوین کشاورزی، همگانی کردن استفاده از زبان انگلیسی، گسترش بهداشت، ترویج افکار مهاتماگاندی مبنی بر عدم خشونت (آهسیمما) و مدارای مذهبی در دورترین نقاط کشور و عقب مانده‌ترین اقشار جامعه پرداخته است. استفاده از رایانه نه تنها در شهرها بلکه در روستاها رواج بسیار یافته است. روستاهایی در هند یافت می‌شوند که با وجود عدم امکانات کافی زندگی، به شبکه جهانی وب متصلند. این آشنایی با رایانه، توانایی تولید نرم افزار و ارزان بودن نیروی کار حرفه‌ای موجب شده است که شرکت‌های بزرگی مانند مایکروسافت، موتورولا، واینتل به سرمایه‌گذاری در هند و همکاری با پیمانکاران هندی بپردازند. شهر بنگلور به عنوان پایتخت فناوری هند، یکی از شریان‌های اصلی این شرکت‌ها را در برمی‌گیرد.

استان آندراپرادش مرکز دولت الکترونیک هند محسوب می‌شود. دولت الکترونیک شیوه حساب شده‌ای است که در آن فعالیت‌های اصلی مثل آموزش، تجارت و به کارگیری نیروی انسانی بر سیستم‌های اطلاعاتی بنا می‌گردد و راهبردی اساسی برای رسیدن به جامعه دانایی محور در قرن ۲۱ تلقی می‌گردد. شهروندان می‌توانند خدمات دولتی را از طریق رایانه و در منزل دریافت کنند و به این ترتیب سطح زندگی بهبود یابد.

هندوستان ضمن آن‌که یکی از تولیدکنندگان اصلی سوخت هسته‌ای در کنار فرانسه، آلمان و ژاپن است، در بین کشورهای جهان سوم پیشرفته‌ترین کشور در زمینه دانش فنی چرخه سوخت هسته‌ای نیز محسوب می‌شود.

مؤسسه Indian Statistical Institute یکی از معتبرترین مراکز تحقیقاتی هند است. این مؤسسه در سال ۱۹۳۱ در اتاق کوچکی از کالج Presidency و تنها با یک نفر و بودجه سالانه ۲۵۰ روپیه (هر روپیه معادل ۲۱ تومان است) آغاز به کار کرد و اینک دارای چهار شعبه در کلکته، دهلی‌نو، بنگلور و حیدرآباد، ۲۵۰ عضو هیأت علمی، انواع کامپیوترهای مجهز، بودجه سالانه ۱۵ میلیون روپیه و واحدهای ریاضی، آمار، تحقیق در عملیات، فیزیک و ... است.

شعبه دهلی‌نو از سه واحد الف) برنامه‌ریزی ب) تحقیق در عملیات و کنترل کیفیت و ج) آمار نظری و ریاضیات تشکیل شده است. واحد اخیر متشکل از ۱۵ عضو هیأت علمی است که اغلب آن‌ها جزء افراد صاحب نام در ریاضی و آمار به‌شمار می‌آیند. کتابخانه این مؤسسه در ۳ طبقه و دارای ۲۵ هزار کتاب و ۱۸۰۰ گزارش کنفرانس است و در حال حاضر تنها در حوزه ریاضیات ۱۲۰ مجله چاپی را آبونمان است (این عدد حتی برای بعضی از کتابخانه‌های دانشکده‌های ریاضی دانشگاه‌های معتبر ما کمتر از ۳۰ است).

آن چه هر بازدیدکننده‌ای را در هند تحت تأثیر قرار می‌دهد این است که هرچند به‌عنوان سنتی پسندیده از مردمی مقتصد، از

۱. دسته‌بندی نوابیغ

ما نوابیغ را به سه دسته تقسیم می‌کنیم:

• کسانی که سعی می‌کنند ناممکن‌ها را ممکن سازند!

این دسته به تثلیث‌گرها یا Trisectorها معروفند. تثلیث‌گری یعنی کسی که سعی می‌کند فقط با کمک خط‌کش و پرگار زاویه را به سه قسمت مساوی تقسیم کند. اما غیر از این‌ها افراد دیگری هم جزء این دسته هستند. مثلاً کسانی که سعی می‌کنند فرمول محیط بیضی را کشف کنند یا بر روی روش تربیع دایره و تضعیف مکعب و... کار کنند. برای اطلاع از ناممکن بودن این‌ها به کتاب مرجع [دو] مراجعه شود. یا حتی هستند کسانی که سعی می‌کنند فقط با دو رنگ هر نقشه‌ای را رنگ کنند!

• مدعیان حل مسأله‌های حل نشده معروف

این دسته نسبت به دسته اول کمی معقول‌ترند. ایشان آدم‌هایی هستند که سعی می‌کنند مسأله‌های بزرگ حل نشده را که به پیش زمینه‌های ریاضی قوی نیاز دارند، بدون داشتن آن پیش زمینه‌ها حل کنند. مثلاً فرضیه گلدباخ، فرمول تولید اعداد اول و... .

• بنیان‌گذاران نظریه‌های بی‌اساس

این افراد مدعی بنیان‌گذاری نظریه‌های بی‌پایه ولی از نظر خودشان بسیار مهم هستند، که حتی می‌تواند دنیای ریاضی را متحول کند. در بین این دسته کسانی هستند که با شنیدن ادعایشان عصبی می‌شوند. شاید هم کلی بخندید. مثل کسی که ادعا می‌کند:

«پایان امسال می‌توانم نظریه نامرئی کردن فیزیکی اشیاء را کامل کنم.» (X) و یا

«شاید برایتان باور نکردنی باشد که این کتاب و این تحقیقات را یک جوان بیست ساله انجام داده باشد که حتی اثبات ریاضی وجود وحدانیت خداوند که بزرگترین آرزوی یکتاپرستان جهان اسلام [است] را از طریق این نظریه کشف نموده باشد.» (Y)

یکی از کارمندان دبیرخانه انجمن ریاضی ایران نقل می‌کند: چندی پیش شخصی متولد ۱۲۹۱ (با حدود ۹۱ سال سن) با اتفاق دخترش به انجمن ریاضی ایران مراجعه کردند که مدعی بودند:

«برای هر عدد، عددی یافته است که حاصل جمع آن با عدد داده شده و حاصل ضرب آن با همان عدد، یکسان است متشابهاً، حاصل تفریق و حاصل تقسیم.»

او مدعی بود که این آموزش ریاضی را متحول می‌کند و جوان‌ها را از آلودگی نجات می‌دهد. (می‌گفت: با این روش آموزش، جوان‌ها تا قبل از ۱۸ سالگی دکترای خود را می‌گیرند و دیگر آلوده نمی‌شوند!). هم‌چنین همین شخص جداولی با اعداد چندین رقمی عجیب (جداول مربعی) رسم کرده بود که به این اعداد نام «نیرو» داده بود و می‌گفت این نیروها از تمام جهات با هم برابرند. ایشان مایل بودند این اکتشافات به نام خودشان ثبت شود و دنبال راهی بودند که از این مطالب شخص دیگری به نام خود سوءاستفاده نکند. (این نکته در اغلب این افراد مشابه است.)

۲. کالبد شکافی نوابیغ

البته نوابیغ در رشته‌های دیگر نیز وجود دارند. همکاری تعریف می‌کرد که یک نفر در مراجعه حضوری به شورای شهر تقاضا کرد که از طرح پژوهشی ایشان حمایت شود. این طرح روش آموزش صحبت کردن به بلبل‌ها بود! ایشان بلبلی را هم همراه برده بود و ادعا می‌کرد که حرف می‌زند ولی به‌خاطر ترس از جمعیت از نطق کردن وامانده است.

مقاله‌هایی وجود دارند که در آن‌ها رفتار نوابیغ مورد بررسی قرار گرفته‌اند. مثل مقاله [یک] که در آن چنین آمده است: «یکی از مشخصه‌های نوابیغ ریاضی، مانند سایر انواع نوابیغ، این است که به موفقیت‌های کوچک قانع نیستند. حل مسائل معمولی آن‌ها را راضی نمی‌کند چرا که دون شأن آن‌هاست. می‌خواهند حرف مهم بزنند یا پنبه حرف‌های مهم را بزنند. بیشتر دوست دارند مسائلی را حل کنند که دیگران ثابت کرده‌اند نمی‌توان آن‌ها را حل کرد... خلاصه می‌خواهند کاری بکنند کارستان. و از حیث شجاعت و بلند پروازی دست کمی از دانشمندان درست و حسابی ندارند. ولی متأسفانه شباهتشان با نوابیغ واقعی، در همین یک صفت خلاصه می‌شود.» برای علاقه‌مندان، مطالعه این مقاله را پیشنهاد می‌کنیم. نویسنده آن Underwood Dudley همان نویسنده کتاب‌های [۱] و [۲] است. ایشان بیش از ربع قرن است که مشغول مطالعه رفتار و کردار نوابیغ ریاضی هستند.

۳. نوابیغ و پخش نظراتشان

• مراجعه به هرجا و هرکس

اغلب نوابیغ چیز زیادی از ریاضی نمی‌دانند ولی علاقه‌مندند در این زمینه کار کنند. شاید پیوسید اصلاً چرا رفتیم سراغ این آدم‌ها؟ جواب را باید مراجعه بیش از حد این افراد به انجمن ریاضی و نشریات وابسته به آن و مدیران گروه‌های ریاضی دانست. مثلاً به عنوان رئیس انجمن ریاضی لااقل از دفتر پنج مقام مختلف مملکتی برای بررسی ادعای فقط یکی از ایشان نامه‌هایی همراه با ضمایم فراوان رسیده است (به پیوست ۳ مراجعه شود). راستش این افراد خیلی تنها هستند. یکی از آنها (X) نوشته بود: «از این‌که با شما بزرگوار در ارتباط هستم از ته دل خوشحالم و امیدوارم این ارتباط هم‌چنان پایدار باشد و از این حالت یک طرفه‌شدن خارج شده و... ریاضیدان‌های بزرگ به حق نمی‌توانند وقت کافی برای رسیدگی به این موضوعات بگذارند. دانشجویان ریاضی نیز اغلب نمی‌دانند که چنین افرادی هم وجود دارند. البته مشکل به این‌جا ختم نمی‌شود. بین نوابیغ بعضاً کسانی یافت می‌شوند که مستعد ایجاد مشکلات بسیار بزرگی برای ریاضیدانان و بقیه آدم‌ها هستند و اگر در برخورد با این افراد دقت لازم را به عمل نیاورید باید منتظر یک دردسر خیلی بزرگ باشید که در ادامه مقاله بیشتر متوجه اهمیت موضوع خواهیم شد.

همان‌طور که قبلاً اشاره شد یک گروه عمده از نوابیغ، تثلیث‌گرها هستند که اغلب آن‌ها در دوران دبیرستان با مسأله تثلیث مواجه می‌شوند. می‌دانیم که ثابت شده است تثلیث زاویه تنها با خط‌کش

• انتشار جزوات و کتاب‌ها

در برخی موارد نوابیغ برای عرضه نظریه‌های به قول خود «شگفت انگیزشان» دست به نشر کتاب در تیراژ چند هزار جلدی می‌زنند. حداقل دو مورد آن را اخیراً در کشور شاهد هستیم. یکی از این دو نفری که کتاب منتشر کرده است یک دانش آموز مقطع پیش دانشگاهی به نام Y است که ادعا می‌کند:

«جلد اول این کتاب علاوه بر بعد ریاضیاتش، بعد دیگری نیز دارد که استفاده از آن در بحث‌های فلسفی و عرفانی از جمله اثبات روح، برنج و حقیقت زنده شدن مردگان می‌توان نام برد و ...» و دیگری نیز که کتاب خود را در دوران دبیرستان نوشته است، ادعا می‌کند که:

«... در خلال این تحقیقات موفق به کشف ریاضی اثبات وجود و وحدانیت خداوند متعال نیز شدم که امیدوارم جو به خواب رفته علمی کشور را بیدار نماید و ...» (X).

حتماً تا به حال خبر کشفیات جدید در علم را از رسانه‌های گروهی از جمله اخبار سراسری شنیده‌اید. ما مواردی را سراغ داریم که این افراد از طریق همین رسانه‌ها که مردم بسیاری به بخش خبرهای علمی آنها اعتماد دارند، خبر به اصطلاح کشفیات خود را به اطلاع عموم می‌رسانند. مثل خبر حل فرضیه گلدباخ توسط آقای X که حداقل از یکی از شبکه‌های تلویزیونی پخش شده است. هم‌چنین ایشان چندین مصاحبه مطبوعاتی چاپ شده در روزنامه‌های کثیرالانتشار را در پرورنده خود دارد.

خلاصه این‌که اگر پای درددل بعضی از آن‌ها بنشینید، ممکن است یک نطق مفصل در مورد فرار مغزها به خاطر عدم حمایت از نابغه‌هایی مثل ایشان بکنند. اخیراً اغلب آن‌ها این ادعا را نیز بر ادعاهای قبلی خود اضافه کرده‌اند. مثل آقای U که حتی ادعا می‌کرد از کشور آمریکا و انگلستان دعوتنامه برای ایشان و خانواده‌شان فرستاده شده و به ایشان ویزای آمریکا همراه با چهار بلیط مجانی هواپیما پیشنهاد کرده‌اند. وی یک دیسکت حاوی این ادعا را به همه جا فرستاده بود که ما با دیدن دیسکت متوجه شدیم موضوع چیزی نیست به جز چند پیام تبلیغاتی که برای شرکت در قرعه کشی برای اخذ ویزا و یا مسافرت تفریحی معمولاً به تمامی کاربران Yahoo فرستاده می‌شود!

راه‌های پیشنهادی برای مواجهه با نوابیغ

با توضیحاتی که مطرح شد، حدس می‌زنیم همه شما خوانندگان مثل ما معتقدید بهتر است فکری به حال این افراد نکنیم تا هم بسیاری را از درگیر شدن با آن‌ها نجات دهیم و هم خود این افراد دست از «آب درهاون کوبیدن» بردارند. مثلاً یکی از ایشان که دبیر ریاضی هم است، ابراز می‌دارد:

«اکنون بنده نه تنها از سال‌ها زحمت و تحقیقات خوشحال نیستم بلکه به شدت غمگینم و فکر می‌کنم راه اشتباهی رفته‌ام که جذب علم و دانش و افتخار آفرینی برای کشورم شده‌ام. چون از اولین روز اتمام اثبات و اعلام آن به دانشگاه‌ها تمام اضافه کاری‌ها و کمک درآمدها و کلاس‌های اضافه‌ام را تعطیل کرده و علاوه بر

و پرگار امکان‌پذیر نیست. مثلاً به کتاب «ریاضیات چیست» [دو] فصل سوم صفحات ۱۴۷ و ۱۴۸ رجوع کنید. ولی این افراد یا نمی‌دانند که چنین اثباتی وجود دارد و یا نمی‌توانند معنای «امکان‌ناپذیر بودن» در ریاضیات را درک کنند. آیا تا به حال با کسی مواجه شده‌اید که متوجه نشود فقط با یک شمع و یا با یک چراغ موشی نمی‌توان یک تیر آهن را گذاشت؟!!

در برخورد با یک تثلیث‌گر، خواندن روش تثلیث وی عملاً کار بی‌فایده‌ای است. علاوه بر این، این افراد معمولاً نمودارهای پیچیده‌ای رسم می‌کنند که سر درآوردن از آن‌ها کار سختی است. جالب این‌جاست که حتی وقتی اثبات امکان‌ناپذیر بودن تثلیث را برایشان بفرستید باز هم اصرار دارند که روش آن‌ها مورد مطالعه قرار بگیرد! نمونه‌ای از این افراد خانم Z (دبیر ریاضی) بود که پس از ارائه برهان توسط یکی از نویسندگان (پیوست ۲) باز هم اصرار بر خواندن مقاله‌اش داشت. ایشان حتی تهدید کرد که اگر مقاله‌اش را نخوانیم ما را به صاحب شب قدر می‌سپارد.

• مراجعه به مقامات

یکی دیگر از ویژگی‌های نوابیغ این است که برای ثبت تئوری خود سراغ مقامات و مسئولین رده بالای کشوری می‌روند و حتی ممکن است به بالاترین مقام کشور نیز رجوع کنند. یک نمونه از این افراد آقای U است که ادعا می‌کند فرضیه گلدباخ را ثابت کرده است. ایشان برای اثبات ادعای خود حتی به رهبر و رئیس جمهور و رئیس قوه قضائیه نیز نامه نوشته‌اند. گوشه‌هایی از نامه پرسوز و گداز این سودازده ریاضی را برایتان می‌آوریم:

«... کار جدیدم اثبات فرضیه تاریخی گلدباخ است. این فرضیه به مدت ۲۶۱ سال لاینحل باقی مانده بود و دانشمندان نامداری چون اولر، گاوس، وینوگراف و هزاران ریاضی‌دان دیگر در طول این ۲/۵ قرن برای حل آن کوشیدند ولی ناکام ماندند... بنده پس از دوازده سال تلاش در سال ۱۳۸۰ (سال مولی علی (ع)) موفق به اثبات قطعی آن گردیدم. اثبات بنده در ۲۸۱ مرکز علمی و دانشگاهی جهان بررسی و کوچکترین ایرادی بر آن وارد نگردید. البته آمریکا پرداخت جایزه ۱ میلیون دلاری بنده را مشروط به پذیرش تبعیت آمریکا نمود ...»

نوابیغ ممکن است هر کدام به تنهایی به مراجع زیادی رجوع کنند که با این عمل یا توجه به نامه‌های مختلف موجب اتلاف وقت بزرگی می‌شوند. مثلاً موردی به نام آقای X مقاله خود را به ۱۰۰ مرجع مختلف فرستاده بود که به قول خود چون از نوشتن همه آن‌ها عاجز بود به ناچار به دستگاه کپی متوسل شده بود! این آدم‌ها از رجوع به مقامات و مسئولین خسته نمی‌شوند و اگر در برخورد با این آدم‌ها دقت نکنیم ممکن است دچار یک دردسر اساسی شویم. مثلاً یکی از اساتید دانشگاه در جواب یکی از همین نوابیغ مقاله‌ای را برایش فرستاده بود که به خاطر این کار آن شخص ایشان را به دادگاه کشاند.

هستند و وقت کافی برای رسیدگی به آن‌ها را دارند. اگر شما هم جزء این گروه هستید، پیشنهاد می‌کنیم مقاله [یک] را مطالعه کنید. همان‌طور که گفتیم نویسنده مقاله فوق حدود ۲۵ سال در این زمینه کار کرده و راه‌های مختلفی را در برخورد با این افراد امتحان کرده است. ایشان نتیجه تجربیات خود را در این مقاله چنین بیان می‌کند: «سرانجام وقت آن رسیده که بگویم با تثلیث‌گرها چگونه باید

برخورد کرد. اما بگذارید اول بگویم چگونه نباید برخورد کرد. یک راه خلاصی موقت از چنگ تثلیث‌گرها آن است که بگویید: خوب تا اینجایش قبول، اما می‌دانید که باید برای درست بودنش برهان داشته باشید. یعنی یک سری حکم‌ها و استدلال‌هایی نظیر آنچه در کتاب هندسه قدیمیتان داشتید. تثلیث‌گر از نزدتان می‌رود ولی به همراه برهان برمی‌گردد. در این مرحله ممکن است بگویید: خوب، حالا نگاهی به آن بیاندازیم، اشتباه آن را بیابید و به تثلیث‌گر گوشزد کنید.

تثلیث‌گر این بار هم می‌رود ولی باز همراه با برهان تجدید نظر شده‌ای برمی‌گردد که طولانی‌تر، پیچیده‌تر و یافتن اشتباهش دشوارتر است. تجدید نظرهای پیاپی در برهان، کار را به جایی می‌کشاند که دیگر نتوانید یا نخواهید اشتباه آن را پیدا کنید. قدم بعدی که آن نیز خطاست، این است که بگویید:

راستش من وقت بررسی این برهان را ندارم ولی می‌دانید که شخصی به نام وانتسل در سال ۱۸۳۷ ثابت کرده که زاویه را نمی‌توان با خط‌کش و پرگار تثلیث کرد. برهان او موجود است، این هم برهان شما؛ هر دوی این‌ها نمی‌توانند درست باشند؛ پس چاره‌ای نیست جز این که شما در برهان وانتسل اشتباهی پیدا کنید. این کار هم تثلیث‌گر را از سرتان باز می‌کند. ولی او دیر یا زود برمی‌گردد با ردیه‌ای بر برهان وانتسل در قالب چنان عباراتی که درک معنی‌شان ناممکن است. هیچ چیز نمی‌تواند راه را بر تثلیث‌گر از خود گذشته ببندد.

پس در برخورد با تثلیث‌گر چه باید کرد؟ به اولین نامه تثلیث‌گر، اگر مطمئن شدید که خوبی تقریب یا سادگی روش یا هوشمندی او در یافتن تقریبی جدید قابل توجه است، مؤدبانه جواب بدهید. به همراه نامه، برایش فهرستی کامپیوتری از اشتباهات موجود در ترسیم برای زاویه‌های مختلف بفرستید. من معمولاً فهرست را برای ۵ تا ۱۸۰ درجه، با فواصل ۳ درجه‌ای تهیه می‌کنم. این کار مهم است زیرا هنوز کامپیوتر قدرت آن را دارد که احساس احترام و ابهتی در افراد ایجاد کند. همچنین با آن نامه چند تثلیث تقریبی دیگر را بفرستید با تذکری از این قبیل که فکر کردم شاید علاقه‌مند باشید ببینید دیگران چه تثلیث‌های تقریبی به دست آورده‌اند. در سال‌های اخیر با استفاده از این روش میزان موفقیت‌م بالا رفته است. یادم هست که اولین موفقیت تا چه حد مایه رضایت خاطر من شد. مهندسی در شهر نیوجرسی کتاب بزرگی با جلد مقوایی در حجم بیش از ۲۵۰ صفحه تهیه کرده بود که عنوان ماجراهای هندسه روی جلد آن با حروف زرکوب نقش بسته بود. به نظر رسید کسی که این همه برای تثلیث مایه گذاشته باشد، راه نجاتی ندارد. ولی او ضمن پاسخ نامه‌ام نوشت: همین قدر که توانسته‌ام به تقریبی برسم راضی هستم و دیگر آن را کنار می‌گذارم. این بار روحم از نفرین به دور ماند! اخیراً چند موفقیت دیگر هم داشته‌ام و شاید برخی

آن مخارج بسیاری نیز در این راه هزینه نمودم. البته هراسی نداشتم چون علاوه بر افتخار کشورم، یک میلیون دلار جایزه را نیز در دستم می‌دیدم. لذا از قرض کردن نیز هراسی نکردم. اما اکنون خوار و خفیف شده‌ام. هر روز از صاحب‌خانه فرار می‌کنم که اجاره چند ماه را نپرداخته‌ام. به اکثر آشنایان بدهکارم و شاید چند روز دیگر جهت بدهی به زندان هم بروم. . . . به زندان بروم یا به آمریکا بروم و تبعه آنجا شوم (البته بلیط هواپیما و کارت اعتباری نیز برایم فرستاده‌اند که در دیسک همراه نامه موجود است) یا در کشورم بمانم و اثبات قطعی فرضیه گلدباخ را با خودم به آن دنیا ببرم. . . . (U).

ما مخاطبین این افراد را به چهار دسته تقسیم می‌کنیم:

- دسته اول، کسانی که وقت کافی برای پاسخ‌گویی به این افراد را ندارند. به ایشان توصیه می‌کنیم همین مقاله را در پاسخ آن‌ها ارسال کنند. چه بسا با مطالعه این مقاله بسیاری از مدعیان پی به اشتباه خود برده و کار خاتمه یابد.
- دسته دوم، بعضی از رسانه‌ها هستند که با پخش خبرهای غلط یا چاپ کتاب‌های خالی از هرگونه بار علمی موجب گمراهی اذهان عمومی می‌شوند. با توجه به رسالت مهم رسانه‌ها در اطلاع‌رسانی چاپ این‌گونه خبرها از طرف برخی از این رسانه‌ها بسیار تأسف برانگیز است. رسانه‌ها قبل از نشر هرگونه خبر علمی باید آن را توسط یک کارشناس مورد بررسی قرار دهند و در صورت اطمینان از صحت، اقدام به پخش آن نمایند.

- دسته سوم، دفاتر مقامات و مسئولین مملکتی است که تصور می‌کنیم در موارد بسیاری تشخیص این عده از نوابغ برایشان کاری دشوار است. مثلاً یکی از مسئولان با ارسال ادعای آقای X که قبلاً دیدیم ادعای «نامرئی کردن فیزیکی اشیاء را» داشت به وزیر علوم، تحقیقات و فن‌آوری، نوشته بودند «به پیوست تصویر نامه آقای X از محققین، نظریه پردازان و طراحان ریاضی کشور تقدیم می‌گردد. نامبرده از جوانی تا کنون موفق به کشفیات و ارائه طرح‌هایی در زمینه علوم ریاضی گردیده‌اند لیکن برای ادامه فعالیت‌های خود نیازمند مساعدت و حمایت می‌باشند. نامه پیوست و ضمیمه آن خود گویای تمام توانایی‌ها و نبوغ نامبرده است. انتظار دارم درخواست ایشان مورد امعان نظر قرار بگیرد که قطعاً در پیشبرد اهداف علمی ایشان در نگاهی وسیع‌تر، کشور ایران بسیار سودبخش خواهد بود.»

هم‌چنین از طرف دفتر یکی از مقامات بلند پایه کشور پی‌نوشتی درباره ادعای آقای X به انجمن ریاضی ایران نوشته‌اند: «از ارسال کتاب تألیفی آقای X محقق جوان و عزیزمان تشکر و قدردانی می‌شود. برای ایشان از خداوند بزرگ آرزوی توفیق بیشتر را دارم.» لذا به دفتر مقامات پیشنهاد می‌کنیم اگر بررسی این ادعاها برایشان مهم است، از تعدادی از کارشناسان دعوت کنند که به رسیدگی آن‌ها بپردازند. انجمن‌های علمی می‌توانند معرف این کارشناس‌ها باشند.

- دسته چهارم، کسانی که علاقه‌مند به این مسائل

• پیوست ۲: خانم ...

با سلام، مقاله شما را مشاهده کردیم و به اطلاع شما می‌رسانیم که ثابت شده است تثلیث زاویه به کمک خط‌کش و پرگار امری است امکان‌ناپذیر. بدین منظور شما را مثلاً به صفحات ۱۴۷ و ۱۴۸ از «کتاب ریاضیات چیست؟» تألیف ریچارد کورانت که ضمیمه نامه است ارجاع می‌دهیم. برای اطلاع بیشتر پیشنهاد می‌کنیم فصل سوم کتاب فوق را مطالعه بفرمائید.

- با امید سلامتی روز افزون شما، سیدعباداله محمودیان، استاد دانشکده علوم ریاضی دانشگاه صنعتی شریف

• پیوست ۳: استاد محترم جناب آقای دکتر ... معاون محترم پژوهشی وزارت ...

باسلام، احتراماً عطف به نامه مورخه شماره..... به استحضار می‌رسانم که کتاب ارسالی (تألیف آقای) توسط دو نفر داور مورد بررسی قرار گرفت. نظر ایشان در ضمیمه آمده است. متأسفانه ظرف چند ماه اخیر که اینجانب ریاست انجمن ریاضی ایران را به عهده گرفته‌ام چند مورد مشابه این نامه به بنده ارسال شده است (بعضی از آن‌ها مانند کتاب فوق الذکر از چندین اداره مختلف). رسیدگی به آنها بسیار وقت‌گیر است. در صورتی که خود مکتوبات نشان از بی‌اساس بودن «نظریه» دارد. مثلاً همین نویسنده ادعا دارد که تا پایان سال (۱۳۸۲) «تئوری نامرتبی کردن فیزیکی اشیاء را کامل» می‌کند. جالبتر این که بعضی از مقامات نیز این ادعا را «گویای تمام توانائی‌ها و نبوغ نامرده» می‌دانند.

پیشنهاد اینجانب این است که اگر این گونه ادعاها برای دفتر جنابعالی مهم است، مؤسسه‌ای تأسیس بفرمائید تا آن‌ها را بررسی کند. در آن صورت اگر لازم تشخیص بدهید انجمن می‌تواند متخصصین امر را برای آن موسسه پیشنهاد کند.

- با تقدیم احترام، سید عباداله محمودیان، رئیس انجمن ریاضی ایران و رئیس دانشکده علوم ریاضی، دانشگاه صنعتی شریف
رونوشت: به چهار مرجع دیگر که کتاب فوق را فرستاده بودند.

مراجع

[یک] اندروود دادلی، با تثلیث‌گرها چگونه برخورد کنیم، (ترجمه محمد باقری) نشر ریاضی: مجله ریاضی مرکز نشر دانشگاهی، سال ۲ شماره ۳ آذر ۱۳۶۸ صفحه ۲۲۷ - ۲۲۲.

[دو] ریچارد کورانت و هربرت رابینز، ریاضیات چیست؟ ترجمه سیامک کاظمی. تهران: نشر نی، ۱۳۷۹.

[۱] Underwood Dudley, *A Budget of Trisections*, Springer-Verlag, New York, 1987.

[۲] Underwood Dudley, *Mathematical Cranks*, Mathematical Association of America, Washington, D.C. 1992.

از این تثلیث‌گرهای لب فرو بسته، متقاعد هم شده باشند. اگر با این روش کاری از پیش نرفت، آن وقت بی‌رحم باشید. نامه تند و برخوردی بنویسید، به این قصد که طرف از شما بدش بیاید. دیگر به هیچ قیمتی مزاحم شما نخواهد شد و شاید بخشی از نفرتش منجر به بی‌علاقگی نسبت به ریاضیدانان و بی‌میلی به ادامه کار تثلیث شود، زیرا معمولاً انسان اگر بتواند، از کاری که مایه آزارش شود خودداری می‌کند. اگر همه همین روش را در پیش می‌گرفتند نسل تثلیث‌گرها تحلیل می‌رفت و منقرض می‌شد. در آن صورت کسانی که سودازگی جزء سرشتشان است مزاحم اقتصاد دان‌ها، فیزیک‌دان‌ها یا علمای الهیات می‌شدند و ما می‌توانستیم در آرامش و امنیت زندگی کنیم و مطمئن باشیم که از این پس هیچ سودازده‌ای به سراغمان نخواهد آمد. در این جا به طور خاص در مورد تثلیث‌گرها صحبت شده است، اما حتماً شما آن قدر وارد هستید که با استفاده از آن، روش برخورد با سایر نوابیغ را نیز بیابید.»
مؤخره. از خوانندگان محترم تقاضا می‌شود اگر خاطره‌ای از نوابیغ دارند حدود یک یا دو صفحه به اینجانبان ارسال دارند تا در ضمیمه این مقاله بیاید. به پیوست نمونه‌ای از نامه‌های ارسال شده در رابطه با نوابیغ ضمیمه شده است:

پیوست: چند نمونه از نامه‌های ارسالی درباره مدعیان

• پیوست ۱: آقای ...

مقاله شما را در ادعای کشف فرمول محاسبه محیط بیضی مشاهده کردم. به اطلاع می‌رساند که انجمن ریاضی ایران بر اساس تجربه‌های قبلی به این گونه مدعیان پیشنهاد می‌کند که با اساتید دانشگاه‌ها مستقیماً مکاتبه نمایند. اما این جانب خود به عنوان یک عضو هیات علمی دانشگاه، نظرم را ذیلاً مکتوب می‌نمایم.
لازمه محاسبه فرمول دقیق محیط بیضی محاسبه انتگرال‌هایی مانند انتگرال زیر است که ثابت شده است محاسبه آن برحسب توابع معمولی امکان‌پذیر نیست.

$$4 \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{a^2 \sin^2 t + b^2 \cos^2 t} dt$$

این فرمول با استفاده از فرمول پارامتری بیضی که به صورت

$$\begin{cases} x = a \cos t \\ y = b \sin t \end{cases}$$

است به دست می‌آید. و این موضوع تقریباً در هر کتاب ریاضیات عمومی (CALCULUS) نیز آمده است.

متأسفانه بعضی از افراد معنی امکان‌ناپذیر بودن را متوجه نمی‌شوند و اغلب تلاش بیهوده در یافتن چنان فرمولهائی می‌نمایند. امیدوارم که جنابعالی معنی آن را دریافته باشید. باعث تأسف است که بعضی از رسانه‌ها نیز بدون مشورت با متخصصین اقدام به چاپ یا نشر بعضی از «کشفیات» می‌کنند که باعث توهم بعضی از افراد می‌شود.

- با احترام، سیدعباداله محمودیان، رئیس دانشکده علوم ریاضی، دانشگاه صنعتی شریف و رئیس انجمن ریاضی ایران

مسائل تحقیقی: ساده - مشکل

آدینه محمد نارنجانی*

به خاطر داشته باشیم که مسائل تحقیقی مسائلی نیستند که تنها در مجلات معتبر جهانی به چاپ می‌رسند. زیرا مثلاً اگر کمی از بزرگ‌بینی خود بکاهیم، مقالاتی که در مجلات تخصصی چاپ می‌شوند، لااقل در ایران، تعداد اندکی خواننده دارد.

این موضوع را می‌توان با یک همه‌پرسی راجع به چند شماره از آنها پرس‌وجو کرد. نگارنده، معتقد است مسأله‌ای که در سطح کارشناسی مطرح می‌شود از نظر خوانندگان می‌تواند مطلوب‌تر باشد. همانگونه که ممکن است سؤال شود در حالی که گاز متصاعد شده در خوزستان افراد را آزار می‌دهد آیا منطقی است که ما در فکر ساختن سفینه فضایی باشیم؟ البته نمی‌گوییم دومی بد است ولی در هر صورت، هر دو نیاز است و باید اهمیت‌فی‌الاهم کرد و مشکل اساسی‌تر را جایگزین کرد. به همین ترتیب باید در مورد درجه اهمیت مسائل تحقیقی نیز اندیشید.

مسأله تحقیقی مسأله‌ای نیست که در یک شب بتوان بر حل آن فائق آمد، مسائل خوب معمولاً تاریخچه دارند و کسی که ادعای تحقیق در آن مسائل را دارد لازم است تمام آن تاریخچه را بداند. مثلاً مطلعیم که اثبات قضیه فرما

$$x^n + y^n = z^n \text{ در اعداد صحیح با شرط } xyz \neq 0$$

و $n > 2$ دارای جواب نیست»

در سال ۱۹۹۵ ثابت شده است. این مسأله تاریخ ۳۵۰ ساله ریاضی را به دنبال خود دارد که مسائلی در جبر، توپولوژی، هندسه و البته نظریه اعداد از آن جمله‌اند. در سال‌های قبل اثبات‌های زیادی مشاهده می‌شد که شامل ادعاهای غلط بودند. در [۱]، صفحات 201-212، تاریخچه کامل این مسأله آمده است.

مسأله ساده دیگری که مطرح است مسأله گلدباخ [۲] است، و به این صورت است که هر عدد صحیح زوج بزرگتر از ۲ مجموع دو عدد اول است. حدود سه سال پیش کتابی در این زمینه منتشر شد [۴] و ترجمه فارسی آن [۵] که در آن گفته شده بود اگر کسی بتواند تا قبل از آوریل ۲۰۰۲ این مسأله را حل کند جایزه‌ای معادل یک میلیون دلار دریافت خواهد کرد، که متأسفانه کسی موفق به دریافت این جایزه نشد.

بنیانگذار این مسأله، گلدباخ است که در روسیه زندگی می‌کرد و با اوایل دوستی داشت و مکاتبات آن‌ها شامل مسائل نظریه اعداد بود.

کسانی پیدا شده‌اند که به خاطر سادگی صورت این مسأله خیال می‌کنند در یک روز قابل حل است و می‌پندارند با مثال‌های عددی مثلاً تا ۱۰۰ یا یافتن صورت‌های معادل آن از این قبیل که هر عدد بزرگتر از ۵ مجموع سه عدد اول است یا صورت قوی‌تر این حدس که هر عدد زوج بزرگتر از ۶ مجموع دو عدد اول متمایز است می‌توانند آن را حل کنند. در اینجا یک شرط لازم و ساده از قضیه گلدباخ را ذکر می‌کنیم.

اگر حدس گلدباخ درست باشد این حدس نیز درست است که هر عدد فرد به صورت $n - \varphi(n)$ است که در آن n عددی طبیعی و

φ تابع معروف اویلر است. برای مثال

$$1 = 2 - \varphi(2), \quad 3 = 9 - \varphi(9), \quad 5 = 25 - \varphi(25).$$

و اگر $m > 5$ ، $2|m$ ، آنگاه بنابر گلدباخ $m + 1 = p + q$ (که p و q متمایزند) پس $m = pq - \varphi(pq)$ (بنابراین اگر این شرط لازم رد شود حدس گلدباخ باطل می‌شود که احتمال آن بسیار کم است). در عین حال که قصد ندارم شما را از تحقیقات در این زمینه‌ها باز دارم ولی امیدوارم کسانی که می‌خواهند در این زمینه‌های ساده کار کنند گول سادگی کار را نخورند و لااقل اطلاعات مقدماتی لازم در حد کارشناسی را داشته باشند.

در این جا لازم می‌دانم بعضی از آخرین نتایج در این زمینه را از [۶] ذکر کنم. در مارس ۲۰۰۴ سیلوا با یک برنامه رایانه‌ای حدس گلدباخ را برای $n \leq 2 \times 10^{17}$ بررسی کرد. صورت ضعیف فرضیه یعنی «هر عدد بزرگتر از ۵ مجموع سه عدد اول است» در سال ۱۹۲۳ توسط هاردی و لیتلود تحت فرض انگاره تعمیم یافته ریمان (GRH) نزدیک به حل شد. آنان ثابت کردند که هر عدد فرد به قدر کافی بزرگ مجموع سه عدد اول است. در ۱۹۳۷ وینوگرادف شرط انگاره تعمیم یافته ریمان را حذف کرد و ثابت کرد هر عدد فرد به قدر کافی بزرگ مجموع سه عدد اول است. شاگرد وینوگرادف ک بردزین^۱ این به قدر کافی بزرگ را به $n > 3^{15}$ رساند ولی متأسفانه این حد برای رایانه بزرگ است. بهترین نتیجه دانسته شده تاکنون متعلق به چن و ونگ^۲ در سال ۱۹۸۹ است که ثابت کردند هر عدد فرد $n > 10^{43000}$ مجموع سه عدد اول است. این حد خیلی بزرگتر از 2×10^{17} است که توسط رایانه بررسی شده است. و بالاخره در ۱۹۹۷ با فرض انگاره تعمیم یافته ریمان ثابت کردند که هر عدد فرد بزرگتر از ۵ مجموع سه عدد اول است. در مورد صورت قوی انگاره گلدباخ مطالب به مراتب کمتر و ضعیف‌ترند.

اما، دو مسأله به صورت ساده را که یکی با ۳۵۰ سال سابقه حل شده است و دیگری در حال تحقیق است به کناری می‌گذاریم و مسأله‌ای از نوع بهتر (از نظر دشواری) را بیان می‌کنیم و آن هم مسأله حل نشده ریمان [۳] است.

سری $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^s}$ به ازاء $s = \sigma + it$ ، $\sigma > 1$ همگرا است. حال می‌توان این سری را به صورت زیر ادامه تحلیلی داد.

$$۱) \quad \zeta(s) = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^s}, \quad s = \sigma + it, \quad \sigma > 1$$

$$۲) \quad \zeta(s) = s \int_1^{\infty} \frac{[x] - x + \frac{1}{2}}{x^{s+1}} dx + \frac{1}{s-1} + \frac{1}{2}, \quad \sigma > -1$$

$$۳) \quad \zeta(s) = s \int_0^{\infty} \frac{[x] - x + \frac{1}{2}}{x^{s+1}} dx, \quad -1 < \sigma < 0$$

$$۴) \quad \zeta(s) = 2^s \pi^{s-1} \sin \frac{s\pi}{2} \Gamma(1-s) \zeta(1-s), \quad \sigma < 0$$

عبارت (۴) معادله تابعی $\zeta(s)$ است. $\zeta(s)$ تنها یک قطب ساده در $s = 1$ دارد و $\lim_{s \rightarrow 1^-} (s-1)\zeta(s) = 1$ مسأله ریمان این است که صفرهای $\zeta(s)$ در نوار $0 < \sigma < 1$ همه روی خط

$Re(s) = \sigma = \frac{1}{2}$ قرار دارند.

همچنانکه ملاحظه می‌شود این دیگر مسأله‌ای نیست که فقط با تعریف اعداد اول قابل بیان باشد و مقدماتی از قبیل آنالیز مختلط و ... را نیاز دارد. در خاتمه یادآور می‌شوم که به هیچ‌وجه مسأله‌ای که صورت ساده‌ای دارد نباید ساده تلقی شود هر چند که پس از اثبات، حل آن ساده باشد حتی به قول لیتل‌وود اتحادی از نوع

$$(x^2 + y^2)(a^2 + b^2) = (xa + yb)^2 + (xb - ya)^2$$

ساده است به شرط آن‌که کس دیگری آن را کشف کرده باشد.

منابع

[1] Ian Stewart and David Tall; Algebraic Number Theory and Fermat's Last Theorem, Third Edition, 2002.

[۲] غلامحسین مصاحب، تئوری مقدماتی اعداد، جلد دوم، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۵۹.

[3] E. C. Titchmarsh; Riemann Zeta-Function, 1951, Oxford

[4] Apostolos K. Doxiadis, Uncle Petros and Goldbach's Conjecture, ISBN 1582340676, 2000.

[۵] اپوستولوس دوکسیادیس، عمویترس و انگاره گلدباخ، ترجمه حمید پزشکی و کتابون ساکی، نشر زیبا، تهران، ۱۳۸۳.

[6] Goldbach's Conjecture, Wikipedia the Free encyclopedia, URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Goldbach's_conjecture.

*دانشگاه فردوسی مشهد

آثار ریاضی در آینه مت ریویوز

(MATH. REVIEWS) *

کمتر پژوهشگر ریاضی را در سراسر جهان می‌توان یافت که با مجله متمتیکال ریویوز (Mathematical Reviews یا به اختصار، MR) و به خصوص با نسخه اینترنتی آن مت‌سای نت (MathSciNet) سروکار نداشته باشد. این نشریه که از انتشارات انجمن ریاضی آمریکا (AMS) است، فعال‌ترین مجله نقد و معرفی آثار ریاضی به شمار می‌رود. برای ملاحظه وضعیت عملکرد آن در سال ۲۰۰۳ به جدول ۱ نگاه کنید. در این جدول و در بقیه این مقاله، منظور از «مدخل»، نقد اثر یا مشخصات و چکیده اثری است که قرار است بعداً نقد شود.

پایه‌گذار متمتیکال ریویوز اوتو نیوگه‌باور (Neugebauer) بود که قبلاً ویراستاری مجله‌ای مشابه به نام زنترال‌بلات (Zentralblatt für Mathematik und ihre Grenzgebiete)

را در آلمان به عهده داشت و پس از فشارهایی که رژیم نازی به کادر این مجله وارد آورد از کار دست کشید و در سال ۱۹۱۸ به ایالات متحده آمریکا مهاجرت کرد. ریاضیدانان آمریکایی در صدد برآمدند که تسننترال‌بلات را به نحوی نجات دهند ولی سرانجام به این نتیجه رسیدند که مجله جدیدی در زمینه نقد و بررسی منتشر کنند. مجله جدید را متمتیکال ریویوز نامیدند و نخستین ویراستاران آن نیوگه‌باور و تامارکین (J.D. Tamarkin) بودند.

متمتیکال ریویوز (به اختصار مت ریویوز) در نخستین سال فعالیت خود (۱۹۴۰) تعداد ۲۱۲۰ نقد را در ۴۰۰ صفحه منتشر کرد. کادر اولیه آن مرکب از چهار نفر بود: دو ویراستار، یک دستیار فنی و یک منشی. (این تعداد امروز به بیش از هفتاد نفر افزایش یافته و این مجله در سال گذشته میلادی ۵۷۴۳۸ عنوان مقاله و کتاب را نقد و بررسی کرده است.) محل استقرار آن در آغاز در پروویدنس (Providence) بود که نیوگه‌باور و تامارکین در آنجا (در دانشگاه براون) بودند و انجمن ریاضی آمریکا نیز تا حدی به همین دلیل اداره مرکزی خود را به آنجا منتقل کرد و به مدت ۱۴ سال، کادر مجله با سایر کارکنان انجمن در محل مشترکی کار می‌کردند. اما مت ریویوز واحد نیمه مستقلی از انجمن به شمار می‌رفت و ویراستار اجرایی آن مستقیماً به هیأت تحریریه مجله گزارش می‌داد. در سال ۱۹۶۵، دفتر مجله به ان آربر (Ann Arbor) در میشیگان انتقال یافت. در آن سال کادر مجله سی و پنج نفر بود و مجله در حدود ۱۵۰۰۰ نقد منتشر می‌کرد. در سال‌های بعد مت ریویوز علی‌رغم رشد فعالیتش فراز و نشیب‌هایی داشت. در اواخر دهه ۱۹۷۰ از جریان تولید آثار پژوهشی بسیار عقب‌مانده بود و تعداد عظیمی آثار نقد نشده در برابر خود می‌دید که بعداً در مدت کوتاهی به آن‌ها پرداخت (تعداد نقدهایش فقط در یک سال ۵۰ درصد افزایش یافت!). این مجله مدت‌ها از لحاظ مالی زبان‌آور و باری بردوش انجمن ریاضی آمریکا بود و حتی صحبت از فروش آن به ناشران تجاری به میان می‌آمد. بارها پیشنهاد ادغام آن در تسننترال‌بلات مطرح شد به امید آن‌که از هزینه‌ها، هم برای

گزارش سیزدهمین سمینار آنالیز کشور توسط دانشگاه اصفهان منتشر گردید. دانشگاه علم و صنعت نیز گزارش چهاردهمین سمینار آنالیز را منتشر نمود.

مقالات اصلی دارد که به استفاده کنندگان امکان می دهد با فشردن یک دکمه به مقالات مورد نقد دسترسی یابند. هر سال پیوندهای جدیدی افزوده می شود و پیوندهای قدیمی روزآمد می شوند. مت ریویوز مجموعه ای از پیوندهای داخلی دارد که پیوسته غنی و غنی تر می شود و به کاربران نشان می دهد کدام نقدها به کدام نقدهای دیگر ارجاع می شوند. جدیدترین اطلاعات افزوده شده، مجموعه مراجع مقاله های تعدادی از مجلات است که راه کاملاً جدیدی برای واریسی و شناخت نوشتگان ریاضی می گشاید. از دو سال پیش، مت ریویوز شروع به ضبط فهرست های مراجع مقالات در تقریباً ۱۰۰ مجله (از سال ۱۹۹۷ به بعد) کرده است. برنامه هوشمندی تهیه شده که می تواند آن مراجع را در هشتاد درصد موارد با مدخل مربوط در پایگاه داده های مت ریویوز تطبیق دهد. (تعدادی از مراجع با هیچ چیزی در پایگاه داده ها تطبیق نمی کنند خواه به دلیل این که هرگز منتشر نشده اند یا اصلاً وارد پایگاه نشده اند). برای مدخل های موجود در پایگاه، احتمال تطبیق ۹۵ درصد است. پیوندهای ایجاد شده بین مراجع و مدخل های متناظر در مت ریویوز راه فوق العاده مفیدی برای جستجو در آثار ریاضی موجود فراهم آورده است، و با تکمیل مجموعه مراجع، این امکان بسیار گسترده تر خواهد شد.

بر اساس ۸۰۰۰۰۰ مرجعی که تاکنون گردآوری شده، می توان شناخت بسیار بهتری از نوشتارهای ریاضی، نسبت به قبل، به دست آورد. ریاضیدانان همیشه مدعی بوده اند که آثار ریاضی ارزش خود را در سال های زیادی حفظ می کنند (برخلاف بعضی از رشته های دیگر)؛ اکنون می توان سال انتشار همه آن مراجع را از روی مقاله های جدید تعیین کرد و از آن مهم تر، چون آثاری که در مت ریویوز مطرح می شوند شامل قسمت اعظم آثار ریاضی است، می توان دید دستاوردهای گذشته تا چه حدی هنوز مورد استناد قرار می گیرند و از این جا، گواه متقنی برای عمر طولانی دستاوردهای ریاضی به دست می آید.

جدول ۲. ضریب تأثیر بر اساس دوره ۶۰ ساله

نسبت / تعداد ارجاعات / تعداد مقاله ها / مجله

1. Inst. Hautes Etudes Sci. Publ. Math.	/434/3327/9.70
2. J. Amer. Math. Soc.	/486/3333/6.86
3. Invent. Math.	/3206/15526/4.84
4. Ann. Sci. Ecole. Norm. Sup.(4)	/778/3289/4.23
5. Differential Geom. J.	/1198/4778/3.99
6. Comm. Pure. Appl. Math.	/2025/7144/3.53
7. Mem. Amer. Math. Soc.	/732/2441/3.33
8. Geom. Funct. Anal.	/470/1565/3.33
9. Internat. Math. Res. Notices	/553/1757/3.18
10. J. Algebraic. Geom.	/347/1089/3.14
11. Ann of Math.(2)	/4606/13569/2.95
12. Advances in Math.	/379/1030/2.72
13. Ann. Inst. H. Poincare Anal Non Lin.	/537/1356/2.53
14. Math. Res. Lett.	/698/1740/2.49
15. Asterisque	/954/2348/2.46
16. J. Funct. Anal.	/3308/7838/2.37

انجمن و هم برای مشترکان، کاسته شود. در آغاز پیدایش اینترنت،

بعضی ها اضمحلال قریب الوقع آن را پیش بینی می کردند زیرا معتقد بودند «وقتی تمام ریاضیات در وب در دسترس باشد، این نشریه فایده خود را از دست خواهد داد». البته درست عکس این پیش بینی به تحقق پیوست.

امروز مت ریویوز در اوج فعالیت و شکوفایی است. هر سال بیش از ۷۵۰۰۰ عنوان مقاله و کتاب جدید را برای نقد و معرفی برمی گزیند و اطلاعات مربوط به آن ها را به صورت مدخل های جدید در پایگاه داده های خود وارد می کند تا بعداً نقد آن ها در مدخل ها آورده شود. انتخاب این آثار از میان ۱۰۰۰۰۰ ریاضی در تقریباً ۱۸۰۰ مجله و صدها کتاب انجام می شود. کارکنان مجله آثار را طبقه بندی و ارزیابی می کنند، توضیحات لازم را درباره هر یک برای پردازش در مراحل بعد می نویسند و این کار را به طور

مستمر، به میزان ۳۵۰ اثر در روز، انجام می دهند. آن ها هر یک از مؤلفان را (که امروزه تعدادشان در پایگاه داده ها بیش از ۴۰۰۰۰۰ نفر است) دقیقاً شناسایی می کنند (حتی آن هایی را که نامشان تغییر یافته و یا در آوانویسی به صورت های متفاوتی ضبط شده است!). به این ترتیب، پیدا کردن همه مقالات برحسب نام مؤلفان امکان پذیر می شود.

جدول ۱. مت ریویوز ۲۰۰۳

تعداد مدخل ها در پایگاه داده های MR	۱۸۹۴۰۰۰
تعداد نقدها در پایگاه داده های MR	۱۶۶۱۰۰۰
تعداد مؤلفان مذکور در پایگاه داده های MR	۴۰۰۰۰۰
تعداد مدخل هایی که در سال ۲۰۰۳ افزوده شده	۷۷۴۹۳
تعداد نقدهایی که در سال ۲۰۰۳ افزوده شده	۵۷۴۳۸
تعداد مدخل هایی که در هر روز کاری پردازش می شود	۳۲۵
تعداد مجلاتی که MR از آن ها مقاله انتخاب می کند	۱۷۹۹
تعداد رده ها در رده بندی موضوعی	۵۵۲۹
تعداد ناقدان در حال حاضر	۱۰۸۴۳

ناقدان، البته، سرمایه اصلی متمتیکال ریویوز هستند. این مجله امروز بیش از ۱۰۰۰۰۰ ناقد در سراسر جهان دارد. ویراستاران تصمیم می گیرند که نقد کدام مقاله به کدام ناقد واگذار شود و کادر مجله پیگیری می کنند (و گاه در صورت تأخیر) مؤدبان به ناقد یادآوری می کنند) تا کار نقد انجام شود. بعضی از نقدها نمی رسند یا بسیار با تأخیر می رسند. نقدهای رسیده ویرایش می شود، نه فقط از لحاظ سبک و دستور زبان (که این قسمت آسان کار است) بلکه هم چنین برای افزودن مراجع و شماره های مربوط به آن ها در مت ریویوز تا از سازگاری و انسجام پایگاه داده ها اطمینان حاصل شود. امروز مقدار اطلاعات بیش از آن است که بتوان همه آن ها را ضبط کرد. تعداد رشته های ریاضی که ممکن است با یک مدخل موجود در پایگاه داده ها مرتبط باشند در حدود ۱۲۰ تا است. پایگاه داده های مت ریویوز امروز بیش از ۳۶۰۰۰۰ پیوند (Link) با

هر سال نیز متکامل تر می شود. در اواخر زمستان هر سال، کادر مجله در آن آربر و کارکنان انجمن ریاضی در پروویدنس فهرستی از اصلاحات احتمالی تهیه می کنند. آن ها تمام پیشنهادها و انتقادهای را برای بهبود و اعتلای مت ساینس در نظر می گیرند و طرح اصلاح و توسعه قابلیت های آن طی شش ماه بعد به اجرا درمی آید و نسخه جدید مت ساینس در سپتامبر عرضه می شود. در حال حاضر، نسخه دهم آن در دسترس است. این تکامل نرم افزار شامل تولید ابزارهای جدید وابسته به مت ساینس نیز می شود. جدیدترین ابزار، موسوم به MRef که به نشانی: <http://www.ams.org/mref> قابل دسترسی است، یافتن هر مدخل در مت ریویوز را فقط با وارد کردن بخش هایی از مشخصات آن، ولو توأم با قدری اشتباه، میسر می سازد. امکان تطبیق دادن مدخل های موجود در فهرست های مراجع با مدخل های موجود در مت ریویوز اصولاً با استفاده از این ابزار ممکن شده است.

مت ریویوز با اجرای طرح بسیار مؤثری برای قیمت گذاری از لحاظ مالی نیز به موفقیت دست یافته است. طبق طرحی که از حدود ده سال پیش برای فروش محصولات مجله به مؤسسات علمی به اجرا در آمده است از مشترکان خواسته می شود مبلغی به عنوان هزینه دسترسی به اطلاعات (Data Access Fee) یا به اختصار (DAF) پرداخت کنند (امسال مبلغ DFA بالغ بر ۵۴۶۷ دلار برای مؤسسات عضو بوده است). و سپس هر یک از محصولات مت ریویوز را که مایل اند، خریداری کنند (در سال ۲۰۰۴، قیمت مجله کاغذی ۵۲۶ دلار و قیمت مت ساینس یا مت ساینس دیسک (MathsciDisk) ۱۹۹۸ دلار بوده است). این شیوه علاوه بر آن که به طور کلی شیوه مناسبی برای فروش محصولات یک پایگاه داده ها و فراهم آورنده تنوع و امکان انتخاب برای مشتریان است، شیوه انعطاف پذیری در تعیین قیمت برای کنسرسیومی از دانشگاه ها و انستیتوهای علمی است که بخواهند با پیوستن به یکدیگر از محصولات مت ریویوز استفاده کنند. مبلغ DAF برای چنین کنسرسیومی برابر مجموع این مبلغ برای همه مشترکان قبلی است (در این جا صرفه جویی انجام نمی شود) ولی با افزوده شدن مشترکان جدید، مبلغ DAF اضافه نمی شود. سپس هر عضو کنسرسیوم می تواند مت ساینس را با قیمت تخفیف یافته ۲۵۰ تا ۱۰۰۰ دلار (بر حسب میزان فعالیت ریاضی در آن مؤسسه) خریداری کند. به این ترتیب، یک کالچ کوچک که قبلاً هرگز به مت ریویوز دسترسی نداشته می تواند به یک دانشگاه بزرگ همجوار ملحق شود و با قیمت نازل ۲۵۰ دلار در سال از مت ساینس استفاده کند. دانشگاه های بزرگ و کوچک، خواه قبلاً مشترک شده باشند یا نه، از این شیوه بهره می برند. اکنون بیش از صد کنسرسیوم در سراسر دنیا وجود دارد که متجاوز از هزار مؤسسه در آن ها عضویت دارند.

* برگرفته از:

J. Ewing, *From the AMS Secretary*, Notices 51(2004), 818-823

ترجمه: سیامک کاظمی این مقاله از نشریه اخبار (پژوهشگاه دانش های بنیادی)، شماره ۳۳، تابستان ۱۳۸۳ اخذ شده است.

17. Comm. Math. Phys. /6280/13334/2.12
18. Bull. Amer. Math. Soc.(N.S.) /911/1899/2.08
19. Ergodic Theory Dynam. systems /1313/2710/2.06
20. K-Theory /512/1010/1.94

دانشمندان رشته های دیگر سالهاست که از «ضریب تأثیر» برای سنجش کیفیت مجله های علمی استفاده می کنند. ضریب تأثیر را مؤسسه ISI اندازه گیری می کند. این مؤسسه آمار استناد به مقالات را برای بسیاری از مجلات گردآوری می کند. برای هر مجله، ضریب تأثیر برای یک سال خاص، تعداد استنادها به شماره های دو سال قبلی آن مجله تقسیم بر تعداد کل مقالاتی است که در آن سال چاپ رسیده است. هر چند این شاخص حاوی اطلاعاتی است، شاخص خوبی برای آثار ریاضی نیست زیرا دوره زمانی دوساله برای ریاضیات خیلی کوتاه است.

با استفاده از پایگاه داده های استنادی مت ریویوز تحقیق بسیار دقیق تری درباره ضریب تأثیر واقعی میسر می شود و نتایج بسیار روشنتری به دست می آید. می توان از این پایگاه و خود داده های مت ریویوز برای محاسبه فراوانی نسبی استنادها استفاده کرد. مثلاً با تقسیم تعداد استنادها به یک مجله خاص بر کل تعداد مقالات چاپ شده در آن مجله در شصت سال گذشته، شناخت گسترده تری از فراوانی استنادها به دست می آید، یعنی می توان دوره زمانی را برای پالایش اطلاعات به کار گرفت. اگر به جدول ۲ نگاه کنید می بینید که ضریب تأثیر خیلی بیشتر از ضریبی است که معمولاً ISI بر اساس دوره دو ساله اعلام می کند (آن را با جدول ۳ مقایسه کنید).

البته، داده های استنادی ممکن است مخدوش باشند (در بعضی رشته ها، مسأله «استناد به خود» مشکل عمده ای است) و باید به محدودیت های این اطلاعات هم توجه کرد (در حال حاضر، داده های مت ریویوز محدودتر از آن است که کاملاً قابل اعتماد باشد). با این حال به مرور زمان وقتی تعداد مجله ها را دو برابر کردیم و پایگاه مفصلی برای داده های مربوط به استناد ایجاد کردیم، کاربران مت ریویوز خواهند توانست به طریقی که قبلاً هرگز نمی توانستند، به بررسی آثار ریاضی بپردازند.

جدول ۳. ضریب تأثیر (۲۰۰۳)

1. Journal of AMS	2.533
2. Comm. Pure and Appl. Math.	2.022
3. Annals of Mathematics	1.905
4. Bulletin of the AMS	1.824
5. Memoirs of the AMS	1.661
6. Acta Mathematica	1.621
7. Inventiones	1.616

همه مجله های دیگر: کمتر از 1.100

AMERICAN MATHEMATICAL SOCIETY

MathSciNet

Mathematical Reviews on the Web

مت ساینس، نسخه اینترنتی مت ریویوز، جلوه چشمگیر دیگری از فعالیت این مجله است. مت ساینس فقط مجموعه ای از صفحات وب نیست بلکه نرم افزار پیچیده ای است با امکانات فراوان برای همه نوع جستجو در انبوه عظیم آثار ریاضی، و در

گزارش گردهمایی‌های برگزار شده

گزارشی از برگزاری سی و پنجمین کنفرانس ریاضی ایران فریبرز آذرپناه*

دکتر فریبرز آذرپناه

منزلگاه کنفرانس میسر نگشت. انتخاب سخنرانان مدعو ابتدا همان گونه که در گذشته نیز مرسوم بوده با نامه‌نگاری با گروه‌های ریاضی آغاز شد تا در صورتی که فرد خاصی را مدنظر دارند معرفی نمایند، ولی متأسفانه تنها دو گروه از گروه‌های ریاضی دانشگاه‌های ایران به این نامه‌ها پاسخ دادند و تعدادی را معرفی نمودند. بعد از آن به وسیله دبیر علمی و تعدادی از همکاران ما این مسأله با جدیت آغاز و با جستجو در دانشگاه‌های مختلف دنیا در پی افراد برجسته ادامه یافت. آن‌ها از طریق پست الکترونیکی به کنفرانس ریاضی جهت سخنرانی دعوت می‌شدند. این کار با تلاش فراوان و به مدت دو ماه در تابستان ۸۳ پیگیری شد و بالاخره سخنرانان مدعو در داخل و خارج کشور با دقت و حساسیت تعیین شدند. اصل را بر این گذاشته بودیم که حتی‌المقدور تعدادی از جوانان را نیز به عنوان سخنران مدعو فراخوانیم که تا اندازه‌ای نیز موفق گشتیم، اموری که به همت کمیته‌های مختلف و نیز افراد دیگر به تدریج انجام می‌شد در جلسات متعددی که در گروه تشکیل می‌یافت مطرح و به رایزنی گذاشته می‌شد. تهیه و طراحی پوستر کنفرانس یکی دیگر از کارهایی بود که بایستی زودتر انجام می‌شد. در جلسات گروه روش تهیه و طراحی پوستر به دفعات مطرح شده بود. از همان ابتدا نظر همه بر این بود که یکی از آثار باستانی خوزستان، مانند زیگورات (چغازنبیل)، کتیبه جندی شاپورو یا دانشکده سه‌گوش که در گذشته مقر اصلی دانشگاه بوده در زمینه پوستر کنفرانس به صورت محور آورده شود. آگهی‌های متعددی برای ارایه طرح‌های پیشنهادی انجام شد و تعداد معدودی طرح نیز به کمیته اجرای کنفرانس فرستاده شد که البته در نهایت پذیرفته نشدند. سرانجام طرح پوستر به عهده من گذاشته شد که پس از یک ماه طرح پوستر را آماده کردم و پس از جلسات متعدد شمای کلی پوستر به صورت فعلی مورد تأیید کمیته اجرایی قرار گرفت، گرچه طراحی و تهیه پوستر زمان زیادی از ما گرفت ولی وقتی برخی از شرکت‌کنندگان از پوستر ما به عنوان یک پوستر پرمعنا و زیبا تمجید می‌کردند گویا احساس رضایت می‌کردیم. برای آن‌که خاطره سی و پنجمین کنفرانس ریاضی ایران در ذهن ما زنده بماند، کمیته اجرایی تصمیم گرفت که به هر شرکت‌کننده یک گلیم با طرح پوستر اهدا کند.

دکتر امیرعلی کرم‌زاده

عاقبت ثبت‌نام‌ها آغاز شد، فرم‌های ثبت‌نام یکی پس از دیگری می‌رسید، دبیرخانه که قلب کنفرانس بود فرم‌ها را براساس موارد مختلف دسته‌بندی می‌کرد و کمیته علمی داوری مقالات را در دو ماه تلاش پیگیر در جلسات متعدد به پایان رساند. ارسال ۴۵۰ مقاله

ماحصل ۱۱ ماه تلاش اعضای هیأت علمی گروه ریاضی دانشگاه شهید چمران، در جامه سی و پنجمین کنفرانس ریاضی ایران صبح روز هفتم بهمن ماه آغاز و بعدازظهر دهم بهمن ۱۳۸۳ خاتمه یافت. به یاد می‌آورم یازده ماه قبل از شروع کنفرانس را، نخستین گامی که در راستای برگزاری کنفرانس برداشتیم مراجعه به مدیر عامل سازمان آب و برق خوزستان بود تا با یاری ایشان بتوانیم گام‌های بعدی را برداریم. کمک‌های مالی ایشان بارها ما را دلگرم و امیدوار کرده بود. از همان ابتدا بودجه‌ای برای برگزاری کنفرانسی شایسته با هزار شرکت‌کننده را برآورد کرده بودیم که حدوداً یکصد و پنجاه میلیون تومان تخمین زده شده بود. بعد از آن وقتی کمیته‌های مختلف کنفرانس شکل گرفت، به‌طور کامل خودجوش یک تیم پنج شش نفره تشکیل شد تا با مراجعه به حمایت‌کنندگان بتواند این بودجه را تهیه کند. هر بار، با برنامه‌ریزی مسؤول پیگیر ارتباطات کنفرانس که یکی از اعضای هیأت علمی گروه ریاضی بود، تعدادی از این تیم مأموریت پیدا می‌کرد تا به یکی از حمایت‌کننده‌ها مراجعه و قول‌های امیدوارکننده‌ای بگیرد. گرفتن وقت ملاقات از پیش از بیست حمایت‌کننده و در زمان‌های متعدد، آن‌هم در شهرهای مختلف خوزستان، مانند ماهشهر، آبادان، اهواز و حتی در پایتخت مانند دفتر ریاست جمهوری و نیز صنایع دفاع زمان زیادی برمی‌طلبید و خوشبختانه ما سر موعد آغاز کرده بودیم.

تشکیل دبیرخانه کنفرانس متشکل از شش نفر از اعضای هیأت علمی و تعدادی از کارمندان و دانشجویان، تهیه فراخوان، پاکت‌ها و چاپ کاغذهای مخصوص کنفرانس و ارسال نخستین اطلاعیه به دانشگاه‌ها و مراکز علمی و تعدادی از دانشگاه‌های کشورهای مجاور قدم‌های بعدی بودند. منزلگاه کنفرانس، داوطلبانه به وسیله یکی از دوستان ما در خارج از دانشگاه با همراهی و نظارت اعضای گروه ریاضی راه‌اندازی شد و سپس توسط یکی از همکارانمان مرتباً تقویت و اطلاع‌رسانی می‌شد. اما متأسفانه به سبب عدم آگاهی کافی برخی از شرکت‌کنندگان در استفاده از دستگاه‌های رایانه و شاید نیز عدم دسترسی آن‌ها به اینترنت، بهره‌برداری بهینه از

هفتاد درصد از اقامتگاه‌های مناسب و موجود در اهواز در اختیار کنفرانس بود. از ابتدا بنا را بر آن گذاشته بودیم که تا آن‌جا که ممکن است تبعیض قائل نشویم و مطابق ضابطه‌های مشخص از پیش تعیین شده افراد را در اقامتگاه‌ها اسکان دهیم، سن و سال افراد و خانواده‌ها و ... ضابطه‌هایی بودند که براساس آن‌ها افراد را دسته‌بندی می‌کردیم.

اگر چه بعداً متوجه شدیم در بعضی از اقامتگاه‌ها مسئولین اعمال سلیقه کرده بودند که هماهنگی‌های لازم را برهم می‌زد اما هدف اصلی ما عدم ایجاد هرگونه تبعیض بود و اگر در شهر اهواز اقامتگاه به اندازه کافی برای یک چنین کار بزرگی وجود داشت مسلماً در رسیدن به هدف خود موفق‌تر عمل می‌کردیم. شکی نیست که در انجام هر کار سترگی کاستی‌ها و نارضایتی‌هایی وجود دارد. همیشه خواسته‌ها و انتظارات مجریان آن چیزی نیست که در عمل به آن می‌رسند. ما نیز انتظاراتمان بیش از این بود. با توجه به هزینه گزافی که برای هر وعده غذا و پذیرایی بین سخنرانی‌ها متحمل شده بودیم، با این همه کیفیت و نیز کمیت غذا آن چیزی نبود که ما می‌خواستیم. پیمانکارها در ارتباط با تدارکات، سیستم‌های صوتی، تبلیغات و ... نیز در حد و اندازه‌هایی نبودند که انتظارات را داشتیم. آن‌ها از عهده این کار بزرگ آن‌گونه که در قرارداد خویش عهده بسته بودند برنیاوردند. در هر صورت اگر پیمانکاران خواسته‌های ما را عملی می‌کردند، اگر طوفان خاک اتفاق نمی‌افتاد، اگر در برنامه‌ها وقفه نمی‌افتاد، اگر همه سخنرانان خصوصاً سخنرانان کشورهای مجاور حضور داشتند، اگر شرکت کنندگان از سخنرانی‌ها بیشتر استقبال می‌کردند اگر نظم بیشتری را می‌توانستیم حاکم کنیم، اگر در اهواز از نظر اقامتگاه و هتل در تنگنا نبودیم و اگر ... می‌توانستیم با همین هزینه و با همین نیروی انسانی کنفرانس بسیار بهتر و شایسته‌تر و باشکوه‌تری داشته باشیم. این‌ها تجربه‌هایی است که ما به دست آورده‌ایم و انگار ناچاریم به فراموشی‌شان بسپاریم. گرچه مقدار اندکی از آن را می‌توانیم از این طریق منتقل کنیم ولی تفاوت میان اجرا و تئوری بسیار است. از آنجا که یکی از رسالت‌های مهم انجمن ریاضی ایران برگزاری و نظارت بر این کنفرانس‌هاست، این انجمن می‌تواند بسیاری از این موارد و مشکلات پراکنده را برای برگزارکنندگان کنفرانس یک کاسه کند، مثل تهیه یک قالب کلی برای کنفرانس، با توجه به تجربه‌های گذشته و نیز یک زمان‌بندی عمومی و بسیاری دیگر از مسائل که در گذشته هر بار مجریان کنفرانس بایستی با هر کدام به‌طور جداگانه درگیر بوده و وقت و انرژی زیادی صرف تهیه آنها کنند. بایستی دست به دست هم دهیم تا حداقل یک کنفرانس ملی سالانه (یا دو سالانه) معتبر و قابل قبول و درخور داشته باشیم و در بهبود آن نیز همواره بکوشیم. آرزو داریم شرکت کنندگان کاستی‌ها را بر ما بیخشایند و احساس کنند که این کنفرانس‌ها متعلق به همه است، کمتر خرده بگیرند و بیشتر در رفع کاستی‌های آن بکوشند.

*دانشگاه شهید چمران اهواز

در زمینه‌های مختلف کار را البته بسیار سنگین کرده بود. تعیین یک ضابطه مشخص و دقیق برای انتخاب مقالات جهت ارائه یا پوستر با توجه به تنوع مقالات تقریباً ناممکن به نظر می‌رسید. بدون شک پذیرش و یا رد مقالات خالی از اشکال و چندان بی‌نقص و بی‌انتقاد نمی‌توانست باشد. اسکان شرکت کنندگان در شهر اهواز که از نظر هتل و مهمانسرا در تنگناست تنها مسأله‌ای بود که از همان ابتدا فکر ما را مشغول کرده بود و تا واپسین لحظات قبل از آغاز کنفرانس دست از گریبان ما رها نکرد تلاش برای تهیه وسایل نقلیه، کیف و گلیم، تدارک محل‌های بازدید و گردش میهمانان، ریزنی با پیمانکاران مختلف تغذیه، تدارکات و تبلیغات، کنسرت‌های موسیقی مختلف در اهواز و تهران، هماهنگی با صداوسیما و ارتباطات جمعی و مصاحبه‌های مختلف، ریزنی با ناشران برای برگزاری نمایشگاه کتاب، همه و همه توسط اعضای گروه ریاضی دانشگاه چمران به کرات انجام می‌شد. مقدمات تهیه کتابچه‌های راهنما، خلاصه مقالات و برنامه زمان‌بندی از چند ماه پیش آغاز شده بود ولی از دو هفته قبل از شروع کنفرانس این کار به‌طور شبانه‌روزی ادامه داشت. سخنرانی‌های مدعوین هر بار به صورت سه سخنرانی موازی در سه تالار و سخنرانی‌های تخصصی در پانزده کلاس برنامه‌ریزی شد. تنها روز پنجم بهمن بود که شب کمی زودتر به خانه برگشتیم تا فردای آن روز بتوانیم از میهمانان بهتر پذیرایی کنیم. صبح روز ششم با بداقبالی مواجه شدیم. ناگهان طوفان خاک سراسر شهر اهواز را فراگرفت. برخی از پروازها لغو گردید و مشکلات دیگر برای ما فراهم شد. تا صبح روز هفتم درگیر ریزنی‌های متعدد با استانداری خوزستان و سازمان هواپیمایی بودیم. این اتفاق پیش‌بینی نشده و مشکلات مضاعف پیش آمده باعث شد تا من و تعدادی از همکارانم در صدد رفع آن‌ها برآییم و از کارهای آتی که می‌بایست از پیش به آن می‌اندیشیدیم غافل شدیم. به همین جهت آغاز ایده‌آلی نداشتیم، افتتاحیه با یک ساعت تأخیر انجام شد و سخنرانی‌های تخصصی روز اول ابتدا با اندکی ناهماهنگی آغاز شد که علت کمبود دو ویدئوپروجکشن و عدم آشنایی بعضی از سخنرانان با این دستگاه‌ها بود. ولی بلافاصله با پیگیری و جابجایی چند ویدئوپروجکشن سخنرانی‌ها نظم گرفتند و با رفع کمبود کلاس‌ها از بابت ویدئوپروجکشن و اورهد از روز بعد هیچ‌گونه کمبود و نقصی در سخنرانی‌ها وجود نداشت جز این که تعدادی از سخنرانی‌ها به علت عدم حضور سخنران در کنفرانس انجام نشد. آن چه باعث تأسف بود حضور کمرنگ شرکت کنندگان در جلسات سخنرانی‌ها بود. من و بعضی از همکارانم که مرتب به همه کلاسها و تالارهای سخنرانی برای برطرف کردن احتمالی مشکلات، سرکشی می‌کردیم این کمرنگی و خلاء حضور را می‌دیدیم. تالارهای سخنرانی که بعضی از آن‌ها تا چهارصد نفر گنجایش داشت گاهی تعداد شرکت کنندگان در آن‌ها به بیست نفر هم نمی‌رسید. این موضوع برای برگزارکنندگان کنفرانس که وقت و هزینه زیادی صرف دعوت این سخنرانان مطرح و بعضاً نامدار از کشورهای مختلف دنیا کرده بودند نگران کننده بود.

به جرأت می‌توانم بگویم که در زمان برگزاری کنفرانس بیش از

تصویرهایی

از سی و پنجمین کنفرانس ریاضی کشور

مسعود آربین‌نژاد*

کنفرانس سی و پنجم هم به شیرینی آغاز شد؛ شاید مثل همه سی و چهار بار گذشته و این بار به علاوه شیرینی کلامی نغزو نکته‌دار از دبیری خونگرم در افتتاحیه‌ای آراسته و پیراسته. نیز، خوشبختانه پایان کنفرانس هم، و شاید کمی متفاوت، به خوشی و خرمی گذشت، چرا که به میمنت وجود نازنین عزیزی، دانا، صمیمی و بذله گوی، در خطه اهواز، مراسم جشن بزرگداشتی، سزاوار و شایسته و بایسته برپا بود. با این وجود، آیا مقرر بود تا رنج و زحمت همه اطراف، از میهمان تا میهمان دار، در برپایی این سمینار، سببی از آرزوهای ارجمند دبیر کنفرانس را در کشتی هزار نفره این همایش به مقصدی رهسپار سازد؟ یا نه و به‌رغم همه آرزوهایی که همیشه داریم و منتظریم تا «تلنگر» رد تحولی آسمانی، دگرگونی دیگری پدید آورد، جز آن نمی‌شد تا با اندکی زیر و زبر در مشی و طریقت و پنداشت و این بار به سبک دوستداران اهوازی ریاضیات، تنها بدرقه‌ای از یادگارها و خاطره‌هایی خوش ره توشه این راه‌های بلند شود. این دو، تصویرهایی حدی از صحنه چهار روزه این همایش است. این نوشته گزارشی از تصویرهای دیگری است.

• جشنواره‌ای در آغاز

در میان شادمانی‌های همیشه مراسم افتتاحیه کنفرانس‌های سالانه ریاضی کشور، که این بار با اجرای زنده سرود ملی توسط یگان تشریفات ارتش در سالن بزرگ شرکت نفت اهواز قدری با شکوه‌تر هم آغاز شده بود و با صدای پرطنین رضا حسین زاده، گوینده خبر شبکه سه، در سمّت مجری ادامه می‌یافت و امواج متراکم و تندی از موسیقی‌هایی مارش گونه و تکان دهنده، در خلال ردیف‌های برنامه، همه فضا را پر کرده بود، فریبرز آذریناه، دبیر سی و پنجمین کنفرانس ریاضی کشور، خوش آمدگویی و خیرمقدم خود را این چنین آغاز کرد:

«... شادمان و سرشار از نشاط هستیم که موفق به برگزاری همایشی شده‌ایم که از نظر فزونی تعداد شرکت کننده، مقاله و سخنرانی نیز، در طول سالیان برگزاری این بزرگترین جشن ریاضی ایران مطمئناً کم نظیر بوده است...»

این شروع دلنشین، موج سرزندگی‌های همیشه شیرین چنین مراسمی را در انتظار رودررویی با تفسیر تازه‌ای چون «جشن یا جشنواره‌ای ریاضی»، برای افتتاحیه‌ای متفاوت آماده می‌ساخت. آذریناه سپس، سزاوارانه و قبل از هر تفصیلی از تلاش‌های همه همکاران خویش که قریب یک سال زحمت را به جان خریدند و «... از زمان خویش این چنین کاستند تا بر زمان یادها و خاطره‌ها نان بیفزایند...» تشکر کرد و پس از آن با ابراز تشکری از پشتیبانان کنفرانس و همه عوامل درگیر، اضافه کرد «... مجموعه عوامل یاد شده در نهایت سبب شده‌اند تا به بهانه‌ی کنفرانس سالانه در

کنار یکدیگر گرد آییم و پاس داریم این آیین سالانه را. آیینی که سال به سال بی تفاوت ماندیم و کمرنگ‌تر شدنش را به نظاره نشستیم، مگر جرعه‌ای که گاه زده می‌شد و به سرعت خاموش می‌گردید. سرلوحه تلاش‌ها مان و در کُنه اهدافمان نیز هیچ نبود مگر احیاء ارزشمند کنفرانس ریاضی ایران. نشستی که سال‌های اخیر بیش از آنکه در بالندگی محققین و ارتقای سطح گروه‌های ریاضی دانشگاه‌ها مان بکوشد، جای خود را به وظیفه‌ای تحمیلی و عاداتی سالانه داده بود. خوگر فتنی که ریاضی را حتی به حاشیه رانده بود.»

سالن در آرامش و انتظار بود وقتی که آذریناه با قدری مکث، خود را برای ادای حسرتی و آرزویی آماده می‌کرد، پس در سکوت آرام و سنگین سالن با غروری مصمم افزود: «بیایید ریاضی را دوباره زندگی کنیم». همه سراپا گوش بودند و وی ادامه داد: «ما نیز خواستیم تا این کنفرانس پس از سال‌ها تلنگری به این جامعه علمی گسترده باشد».

در عین حس شعفی که پژواک این کلمات در فضای سالن ایجاد کرده بود، کاملاً پیدای بود که آذریناه به وادی واگویی صورت‌بندی‌های دیگری از آرزوهایی قدیمی افتاده است، آرزوهایی از آرزومندانی که چشم می‌دارند تا شاید اتفاق متفاوتی، چون تلنگری از آسمان، گره‌های کهنه را بگشاید و توفیقی بدیع و نو پدید آورد. با این وجود آنچه مرا، مثل همه، همچنان شفته شنیدن مابقی کلام دبیر کنفرانس می‌کرد لحن و حس صمیمانه کلامش بود. و بجز این هم البته، آذریناه نکته‌ها و دردهایی را در لابلای این آرزوها باز می‌گفت و این، به رغم تکرارش، فرصت و مناسبتی مغتنم و ذی‌قیمت بود برای دعوت به تأمل‌ها و همفکری‌هایی مجدد:

«... گوهر هدف ما در جامعه‌ی ریاضی دست یافتن به ریاضیات ناب و بکراست و پژوهش در حیطه‌های کشف ناشده‌ی آن. نه آنچه اکنون به عنوان مقالات و پژوهش‌های دست‌چندم در جوامع ریاضی و نشریات سربرافراشته‌اند، دریغ که آنها تنها تلنبار رسوبات و پس‌مانده‌های دیگران هستند که در آبرومندانه‌ترین گونه‌ی خویش گاهی فقط جامه‌ی تازه بر تن کرده‌اند و در هیأت جملاتی نو آمده‌اند

آمده‌ایم تا به تأویلی دیگر از همایش و شورا برسیم. تفسیری که سال‌هاست دور مانده‌ایم از آن و متأسفانه مسئولین‌مان خواسته یا ناخواسته در دامن‌زدن بدان کوشیده‌اند. متأسفانه مجریان امر نیز به مانند همیشه به قالب‌های جاری و برگزاری کلیشه‌ای رسوم سالانه بسنده کرده‌اند. گاهی چون سالیان بگذشته، پژوهش را چون امری تشریفاتی قلمداد کرده و در گوشه‌ای مهجور می‌افکنند و اعتنایی را که دیگر کشورهای پیشرفته‌ی جهان به پژوهش دارند از خویشان نشان نمی‌دهند و گاهی نیز چون سالیان اخیر آنقدر به کمیت آن بهای کاذب می‌دهند که سود جویان را خشنود و پژوهش را از هدف ناب خود به دور می‌کنند. گویا از آن سوی بام افتاده‌ایم. با این همه افسوس که می‌بینیم دانشگاه‌ها آن مهابت گذشته را ندارند».

داشت. از سخنرانی‌های پژوهشی ارزنده تا سخنرانی‌هایی از مطالب جمع‌آوری شده و کاملاً کلاسیک و حتی سخنرانی‌هایی، به قرار مسموع و موثق، به استناد وجهه و اعتبار ملی کنفرانس، به انگیزه تهیه و تدارک سندی برای فراغت از تحصیل و اخذ درجه دکتری از دانشگاهی خصوصی. از سخنرانی‌های فراوان دبیران تا سخنرانی‌های ویژه دبیران. از برنامه‌های جنبی کنفرانس هم، یکی شب نشینی خاطره انگیز و روح بخشی بود با محمد نوری، در همان سالن بزرگ افتتاحیه و دیگری برنامه گشت مسافرتی بود به اتفاق تمام قریب به ۱۰۰۰ نفر شرکت کنندگان و بلکه بیشتر، در بعدازظهر جمعه نهم بهمن ماه، بعد از ناهار، به سه مقصد انتخابی: جغازنیل، بندر ماهشهر و مناطق جنگی.

• مجمع عمومی

در ساعت هفت بعد از ظهر همان روز اول، چهارشنبه هفتم بهمن ماه، مجمع عمومی انجمن هم تشکیل شد در تالار شماره ۱ (آمفی تئاتر دانشکده علوم) و پس از سخنرانی پروفیسور راس (Ross)، در موضوع آموزش ریاضی. خوشبختانه جمعیت نسبتاً خوبی در وعده این دعوت برای « مجمع عمومی » حاضر شدند تا ضمن استماع علاقمندانه و پیگیرانه گزارش‌های رئیس، خزانه دار و بازرس انجمن، نشان دهند که دواور همه مسائل انجمن را به عنوان یکی از نمایندگان ملی و علمی خود دنبال می‌کنند. در ضمن ارائه گزارش‌ها، بحث‌هایی هم در موضوعات ذیربط پیش آمد، از جمله در چندوچون سازماندهی مسابقات دانشجویی. چند تنی هم نکته‌هایی در موضوع محل استقرار دفتر انجمن گفتند و از آن میان پیشنهاد خوب و ارزنده دکتر زعفرانی سزاوار ثبت و ضبط است که فرمودند خوب است کمیته‌ای از اعضای قدیمی و پیشکسوت انجمن برای پیگیری تهیه یا خرید مکان و محل مناسب و ثابتی در تهران برای استقرار دائمی دفتر انجمن تشکیل شود. این پیشنهاد بلافاصله با استقبال و پیشنهاد تکمیلی دکتر محمودیان، که در حال ارائه گزارش خود بودند، مواجه شد که اضافه کردند بهتر است این کمیته با افتخار حضور رؤسای قبلی انجمن تشکیل شود و مصرانه پیگیر این امر باشد. رای گیری کتبی برای انتخاب بازرس انجمن نیز برنامه پایانی این دیدار بود و گزارش آن در شماره اخیر نشریه « گزارش » آمده است. این جلسه قدری بیش از یک ساعت به طول انجامید و البته در آن زمان و وقت شب و خستگی‌های روز اول، فرصتی به رفع عطش آحاد گرد آمده ریاضی برای بحث و گفتگو فراهم نشد و انتظار این بود که طبق برنامه، میزگرد پیش بینی شده در مراسم اختتامیه قدری از این نیاز مسکوت مانده چندین ساله را سیراب سازد.

• قدری هم نق و نوق دوستانه

از مسائل قابل طرح درباره برنامه سخنرانی‌ها که از میزان بهره‌وری‌ها قدری کاسته بود، یکی تراکم فراوان سخنرانی‌های عمومی و تخصصی در ردیف‌های موازی متعدد و فراوان بود، آن هم فارغ از هر گونه عنوان بندی و تفکیک موضوعی. فاصله‌های

سخنرانی افتتاحیه آذریناه را در واقع باید قطعنامه‌ای، پیشاپیش قرائت شده خواند که در عین اعلام دورنمایی از تفسیر و انتظار متولیان از روند و نحوه برگزاری کنفرانس، افقی از انتقادات اصولی بخش‌هایی از جامعه ریاضی را نیز ابراز می‌داشت.

خیرمقدم و سخنرانی دکتر صفایی مقدم رئیس دانشگاه جندی شاپور، مهندس معین استاندار اهواز و دکتر محمودیان رئیس انجمن ریاضی ایران، قبل و بعد از خیر مقدم دبیر سمینار، به علاوه اهدای اولین دوره جایزه ابولقاسم قربانی ویژه تاریخ ریاضیات به « دکتر حسین معصومی همدانی » و اهدای جوایز برندگان اولین دوره مسابقه مقاله نویسی ویژه ریاضی پژوهان جوان و در پایان، تقدیر از حمایت کنندگان کنفرانس از دیگر برنامه‌های مراسم افتتاحیه بود.

• خطوطی از متن

دکتر سیاوش شهشهانی اولین سخنران علمی و عمومی کنفرانس بود، با موضوع و عنوان سخنرانی نسبتاً جدیدی، در سابقه کنفرانس‌ها، « پیوستار و فلسفه ریاضی ». اما تألم فقدان عزیزی، کنفرانس را از نعمت حضور ایشان محروم کرد، لغو برخی پروازها هم موجب شد سخنران جایگزین، دکتر امین شکراللهی به علاوه برخی دیگر از میهمانان، به اهواز نرسند. در نتیجه کنفرانس سخنرانی افتتاحیه علمی نداشت و برنامه‌های علمی از بعدازظهر و در محیط دانشکده‌های الهیات و علوم، آغاز شد و ادامه یافت.

بر طبق آمار رسمی تعداد شرکت کنندگان کنفرانس، با لحاظ ۱۲۶ نفر همراه، در مجموع ۹۶۷ نفر بودند. تعداد مقاله‌های رسیده به کمیته علمی کنفرانس ۴۴۰ عدد و تعداد مقاله‌های پذیرفته شده ۳۹۸ ذکر شده‌اند. از این بین ۲۶۲ مقاله برای ارائه به صورت سخنرانی‌های تخصصی بیست دقیقه‌ای و ۱۳۶ مقاله برای ارائه به صورت پوستر پذیرفته شده بودند. ۹ نفر از ریاضی دانان داخل کشور و ۱۰ نفر از ریاضی دانان خارج از کشور، که سه تن از آن‌ها نیز ایرانی بودند، مجموعه سخنرانان مدعو کنفرانس بودند. من البته در صلاحیت آن نیستم که درباره درجات علمی مدعوین خارجی شُعب مختلف اظهار نظری کنم اما برخی مایل بودند بدانند که معمولاً چه شرایطی، در چنین دعوت‌هایی، مورد توجه است و آیا زیر برنامه‌های خاصی برای آشنایی و بهره‌مندی بیشتر از این دسته از میهمانان، با حضور پرخرج و پرزحمت و البته ارزنده‌اشان، تنظیم می‌شود؟ مثلاً دیدارهای علمی کوچک‌تر و گزیده‌تری، برگزاری مصاحبه‌ای تخصصی و یا عمومی و پیش بینی شده و مانند آن.

سخنرانی‌های عمومی در سه تالار در دانشکده‌های علوم و ... به طور موازی برگزار می‌شد و سخنرانی‌های کوتاه تخصصی نیز، به طور موازی، در ۱۴ کلاس از سه طبقه دانشکده الهیات. نیم نگاهی اجمالی بر نام و مشخصات ثبت نام کنندگان و چرخه کوتاه در محیط و سرکی در چند سخنرانی و جمع و تفریقی از شنیده‌ها، گواهی از تنوع و فاصله زیاد درجه و نوع سخنرانی‌ها

نباید غافلگیرانه تلقی شوند و هم نباید در مقایسه با زحمات و نکات مثبت و ایجابی کنفرانس جدی تلقی شوند.

• جانِ مریم

دربارهٔ هزینه‌های کنفرانس هم گاه ارقام درشتی نقل می‌شد. مستقل از صحت و سقم این اخبار، باید گفت که چنین قضاوت‌هایی در سنجش نسبتی بین هزینه‌ها و بهره‌مندی‌ها کار چندان آسانی نیست. طبیعتاً هر دانشگاهی به تناسب حمایت‌هایی که می‌یابد و هم فضایی که در پی ایجاد آن است هزینه می‌کند. خود من به رغم انتقادی که در بدو امر نسبت به برگزاری برنامهٔ پرهزینه‌ای چون کنسرت محمد نوری داشتم و به هنگام رفتن به سالن کنسرت با دوستی چون و چرایش را می‌گفتم در اثنای برنامه و حال و هوای «شالیزار» و «جانِ مریم»ی که کرم‌زاده را هم به شوق و وجد آورده بود، در گوش آن دوست گفتم: «زود بگویم که نه، می‌ارزید، ما هم می‌ارزیدیم، دستشان درد نکند». سهم ریاضی و ریاضی فرهیختگان فقط ریاضت نیست، گاهی هم تنعم است.

• همدلی و دفاع

اما در میان همهٔ گلایه‌هایی که همواره موضوعاتی برای ابراز آن‌ها یافت می‌شوند به نظر می‌رسد که دو عامل «امکانات محیطی» و «شخصیت‌های محلی علمی و اجرایی» نقشی غیر قابل‌غریز در شکل‌گیری کم و کیف‌هایی از همه چیز و از جمله در نحوهٔ اجرا و برگزاری دارند و این موضوعی نیست که چندان بتوان آن را کلیشه‌ای و یک دست کرد، مگر اینکه پیشنهاد چند سال قبل دکتر رحیم زارع را، در سخنرانی افتتاحیه کنفرانس سی‌ام در دانشگاه تهران، برای محول ساختن برگزاری کنفرانس‌های علمی به شرکت‌هایی که حرفه و تخصص آن‌ها ارائه چنین خدماتی است، جدی بگیریم، روالی که گویا در اروپا و آمریکا رایج است. پیشنهادی با دورنمایی خوب و ایده‌آل که با سازوکارهای موجود و فردیت‌های دیرگیز جامعه ما، حرف و حدیث بسیاری حول شدنی‌های آن قابل طرح و بحث است و شرح آن در حد این گزارش نیست. از همین رو هم بود که روح و مرام، البته حسنه، دکتر آذرپناه و دکتر کرم‌زاده، به رغم برخی درخواست‌های متفاوت شورای اجرایی انجمن در کم و کیف پذیرش مقالات و آرایش برنامه‌ها، این طور در کالبد کنفرانس متجلی بود و از نظر این گزارش نویس لاف‌لاقل، کاملاً طبیعی و محق هم بود.

• فیض درک چند محضر، حاضر و غایب

در لابلای دو جلسهٔ شورای اجرایی انجمن، دو جلسه هیئت تحریریه مجلهٔ «فرهنگ و اندیشه ریاضی» و یک جلسهٔ هیئت تحریریه خبرنامه و هم تدارک و آماده شدن برای سخنرانی تخصصی خودم، توانستم در دو سخنرانی عمومی و پنج سخنرانی تخصصی شرکت کنم. از آن میان سخنرانی پروفیسور بدالله دوج استاد ایرانی دانشگاه نوشاتل سوئیس با عنوان π (Pi) بسیار جالب

دور از هم مکان هر یک از برنامه‌ها هم خود نکته قابل طرح دیگری بود، چه همواره حجم وسیعی از جمعیت در حال رفت و آمد بین کتابخانه مرکزی (دبیرخانه کنفرانس)، دانشکده الهیات، دانشکده علوم و ... و سالن پذیرایی بودند. البته پیداست که هر دانشگاهی با توجه به امکانات محیطی خود دست به انتخاب می‌زند و من نمی‌دانم که با توجه به این حساسیت‌ها و با رعایت کمی ملاحظه آیا ممکن بود که احیاناً دامنهٔ محل‌های استقرار دبیرخانه، پذیرش و ارائه سخنرانی‌ها کمی محدودتر انتخاب می‌شدند یا نه. فواصل دور برخی اقامت‌گاه‌ها و گاه حتی بی‌تناسبی یا پراکندگی توزیع اسکانی شرکت‌کنندگان هم نکته دیگری بود، بویژه برای مسئولین بخش‌های متعدد انجمن، چون شورای اجرایی، هیئت تحریریهٔ مجله فرهنگ و اندیشه ریاضی و هیئت تحریریهٔ خبرنامه که همگی در طول کنفرانس هم فعال بودند و هر کدام یک تا دو جلسه رسمی خود را در طی همان چهار روز برگزار کردند. نیز از شلوغی و تراکم جدول سخنرانی‌ها باید گلایه کرد. جدول شلوغ، متراکم و خوب تفکیک نشدهٔ سی‌ونه صفحه‌ای این برنامه‌ها در تعجیل‌های لاجرم و فشردگی‌های زمانی معمول چند روزه یک کنفرانس، همواره مرا به یاد بازی سخت جستجو برای فهم و کشف جورچین ناجور چیده‌ای می‌انداخت که چیدن هر قطعه‌ای به متغیر زمان نیز وابسته است و من اغلب مغلوب سختی‌های شیرین این بازی می‌شدم. برای آنکه مضمون گلایه مبهم نماند و تردیدی هم در برخورد مثبت این گلایه‌ها پیش نیاید اضافه می‌کنم که در تنظیم این جداول بهتر می‌بود اگر: ۱. هر چهارده سخنرانی تخصصی هم‌زمان در یک صفحهٔ واحد می‌آمد و روز و زمان دقیق آن با وضوح و روشنی بیشتری در بالای صفحه ذکر می‌شد. ۲. برنامه سخنرانی‌های ارائه شده در تالارها (مدعوین)، نسبت به روز ارائه، در صفحات جداگانه‌ای می‌آمد. ۳. روزها با حفاصل یک برگ که بر روی آن صرفاً نام روز، برنامه‌های عمومی آن روز و آدرس دقیق محل سخنرانی‌ها ذکر می‌شد از هم تفکیک می‌شدند. ۴. برنامهٔ پوسترها با تیتروهای درشتی در بالای صفحات، در انتهای جداول هر روز و نه لابه‌لای آنها می‌آمد. نیز فکر نمی‌کنم که حتی اگر برای تحلیل شلوغی برنامه سخنرانی‌ها جدول برنامهٔ پوسترها در قسمت و صفحات کاملاً متمایزی می‌آمد دلخوری‌ای پیش می‌آورد. ۵. جدول برنامه‌ها در ابتدای دفتر چکیده مقالات می‌آمد. نیز چه خوب بود اگر ارائه پوسترها در محوطه مناسب‌تر و بازتری برگزار می‌شد، مثلاً محوطه مقابل تالار دانشکده علوم. موارد قابل ذکر دیگری هم هستند: یکی معلوم نبود محل مشخص و معینی برای اعلام پُروصوح تغییر در برنامه سخنرانی‌ها و آگهی‌ها، پشتیبانی‌های فنی گاه ناکافی سخنرانی‌ها، عدم وجود هماهنگی و شیوهٔ روشنی برای تشخیص و ثبت سخنرانی‌های ارائه نشده و هم جابجایی‌های مبهمی که رؤسای جلسات از آن بی اطلاع بوده‌اند، نیز عدم درخواست نظر رئیس هر جلسه در مورد چند و چون سخنرانی ارائه شده و یا احیاناً غیبت شده. در هر حال این نکته‌ها از زمرهٔ مشکلات موجود بودند، اما شاید باید انصاف داد در حجم باری که دوستان اهوازی برداشته بودند و هم قدری شیوهٔ جشنواره‌ای و باز و گستردهٔ برگزاری کنفرانس، به شیوهٔ رئوفانه‌ای که دکتر کرم‌زاده و دکتر آذرپناه دوست می‌داشتند و همان هم شده بود، این گونه ایرادها، هم

همه سخنرانان به تأسی از شیرین زبانی‌های همیشه دلنشین و صمیمی دکتر کرم‌زاده، شاد و شیرین و سرزنده سخن گفتند، چیزی که درباره علمای ریاضی اغلب غافلگیرانه است. پس از قرائت آیاتی در بدو برنامه، ابتدا دکتر آذرپناه بود که برای ارائه گزارشی از برگزاری کنفرانس و اعلام تشکر و بدرقه شرکت کنندگان به پشت تریبون رفت، وی افزود که به دلیل تراکم برنامه اختتامیه و هم تنگای برنامه عزیمت اغلب شرکت کنندگان میز گرد لغو می‌گردد و اختتامیه فقط به تجلیل از سی سال خدمات علمی دکتر کرم‌زاده اختصاص می‌یابد. اولین سخنران این برنامه دکتر احمد حقانی بود، از دانشگاه صنعتی اصفهان، که سخنان مبسوطی در شرح مساعی و توفیقات علمی دکتر کرم‌زاده ایراد کرد و البته سخنان خود را با لطایفی از خاطرات خود با ایشان آمیخت و شرح زنگی‌های شیرین آن ایلاتی بختیاری‌ای که از باب اندرزی دوستانه همیشه اصرار دارد بیشینه هفته‌های کمان زندگیش را بشمارد و هر هفته، کسریک هفته دیگر از این دامنۀ وجودی را براوبانگ زند. بعد از حقانی دکتر محمد هادی شفیعیها پشت تریبون رفت و شرحی از تجربه اولین آشنایی خود با کرم‌زاده گفت. وی سالمندترین میهمان کنفرانس بود، یکی هم به آن نشان که وقتی کرم‌زاده دانش آموز خُردی در مسجد سلیمان بود وی رئیس اداره آموزش و پرورش این شهر بود. سخنرانی شفیعیها خیلی‌ها و از جمله خودش را گاه‌به‌گاهی متأثر می‌ساخت. وی، استاد بازنشستۀ دانشکده فنی دانشگاه تهران است و هم اکنون سال‌هاست که مترجم و ویراستار و لامرتبه‌ای در مرکز نشر دانشگاهی است. ترجمۀ فوق‌العاده ارزنده کتاب گرانقدر «هندسه‌های اقلیدسی و نا اقلیدسی» اثر ماروین گرینبرگ هدیه و یادگار ماندگاری از وی برای جامعه ریاضی کشور است. شفیعیها گفت که در بیست و پنجمین کنفرانس ریاضی کشور در دانشگاه صنعتی شریف برای اولین بار و بدون آنکه شناختی از دکتر کرم‌زاده داشته باشد در سخنرانی وی شرکت کرده است و ادامه داد: «و همان جا بود که من با کسی مواجه شدم که پس از طرح مسائل ساده‌ای در مثلث‌ها و هندسه کلاسیک ذره آن را با زبانی شیوا تا سطح مسئله‌ای پیشرفته و بررسی مسئله چندم هیلبرت پروراند. من همان جا حس کردم که روح و شخصیت مرحوم دکتر هشترودی در وجود این مرد زنده شده است». یاد مرحوم هشترودی در این سخن، گذشته از معنی تقدیری که برای دکتر کرم‌زاده به همراه داشت، لحن و کلام خود وی را نیز به تأثر و تذکر مهری، آرام ساخت. این چندمین باری بود که تأثیر دکتر هشترودی بر شاگردانش مرا به یاد غفلت شناخت فراوانم از آن مرد می‌انداخت و نمی‌دانم که چرا هیچکدام از آن شاگردانی که استاد خود را این قدر عزیز می‌دارند، وظیفۀ معرفی وی را به جامعه و نسل امروز به عهده نمی‌گیرند. پس از شفیعیها، نوبت دکتر رجبعلی پور بود که با لهجۀ شیرین کرمانی‌اش شرحی از پایمردی‌های کرم‌زاده در حفظ جبهه علمی اهواز بگوید، به رغم همه ناملایمات، از جمله در مدت زمان طولانی سخت و پرمخاطره جنگ، که جبهه علمی دانشگاه را چون سنگری ملی، با عشق و اعتقاد حفظ کرد.

• بید، بود بید^۳

بود. البته بعد از اتمام کنفرانس و اکتشاف بیشتر جدول سخنرانی‌ها افسوس خوردم که چرا متوجه برخی از سخنرانی‌هایی که عنوانشان برایم جالب بود نشدم از جمله آن‌ها یکی دو سخنرانی فلسفی بود و دوسه سخنرانی تحلیلی و تشریحی مثل «چالش‌های جامعه ریاضی ایران»، که در بخش سخنرانی‌های عمومی ویژه دبیران آورده شده بود و ای کاش انجمن ریاضی ایران و یا یکی از گروه‌های ریاضی بانی برگزاری سمینار یک روزه‌ای با این عنوان شوند تا این موضوع مهم فراموش شده به طور جدی در سطح عموم مطرح شود و در امتداد زمان مورد بحث و بررسی قرار گیرد. نیز امیدوارم سخنران این عنوان، جناب آقای دکتر رجالی خلاصه‌ای از آراء مطرح کردۀ خود را و این بار خطاب به دانشگاهیان برای درج در خبرنامه انجمن ارسال دارند. یکی دیگر از سخنرانی‌هایی که فرصت حضور در آن را از دست دادم سخنرانی دکتر زنگنه بود با عنوان «کارشناسی ریاضی در دانشگاه‌های ایران». این موضوع بویژه از لحاظ هدف گذاری و برنامه ریزی درسی و تغییر و تحولاتی که گاه‌به‌گاهی مطرح است همواره بسیار مهم است. دورادور در جریان تغییر و تحولاتی از این نوع در دانشکده علوم ریاضی دانشگاه صنعتی شریف که منجر به تعریف دو رشته جدید، یکی با نام کلی «ریاضیات» (بدون پسوند محض یا کاربردی) و دیگری «ریاضیات صنعتی» شده است هستم و فکر می‌کنم که این موضوع نیز، یکی از چالش‌های مهم جامعه ریاضی کشور است و متأسفانه جای بحث مستوفی و همه‌جانبه‌ای درباره آن بسیار خالی است. هم اکنون سال‌هاست که در قریب به اتفاق دانشگاه‌ها به رویه‌ها و برنامه‌های آموزشی صلب و کلاسیکی عادت کرده‌ایم بدون اینکه در تناسبات آن با مراحل رشد علمی و نیازهای زمانی روند توسعه علمی جامعه خود و هم تراز روز دانش ریاضی به طور جدی بیندیشیم و تفکرات و ایده‌های راهبردی روشن و معلومی مطرح باشند.

• دل‌تنگی‌های دلچسب یک خداحافظی

برای اینکه تفصیل بیشتر موجب آزرده‌گی نشود بهتر است تا کاروان این چهار روزه را تا جلسه اختتامیه‌ای که مقرر بود در بعد از ظهر شنبه دهم بهمن ماه در سالن آمفی تئاتر دانشکده علوم برگزار شود واگذارم. این برنامه در ساعت ۲:۳۰ آغاز شد و طبق برنامه قرار بود پس از مراسم تجلیل از دکتر کرم‌زاده به مناسبت شصتمین سال تولد ایشان، میزگرد موعود کنفرانس هم، که از جمله خود دکتر کرم‌زاده، از مدتها قبل از کنفرانس در انجام آن تاکید داشتند، برگزار شود و انشاءالله کنفرانس با طرح و بحثی راهگشا در یکی دو مضمون از چالش‌های متراکم امروز ریاضی کشور پایان پذیرد. اما، این جلسه خود داستان کامل و خاطره انگیزی شد و قول و انتظار «میزگرد» را کاملاً به فراموشی سپرد و واقعاً انصاف هم نبود تا جویبار روان بروز خودجوش ابراز عقاید و احساسات پیشکسوتان ما نسبت به سرمایه و شخصیت ارجمندی چون دکتر کرم‌زاده به طمع نسبیۀ میزگرد بی نام و نشانی که با تأسف فراوان سال‌هاست که میل و رغبتی به حضور و وجود آن در کنفرانس‌های عمومی و تخصصی کشور نبوده و نیست قطع گردد. در این جلسه

^۳ یکی از لطیفه‌هایی که کرم‌زاده در آن دیدار گفت

عمومی چنین همایشی و نیز برخی از سخنرانی‌های تخصصی و عمومی ضروری است، بلکه واقعاً سزاوار است تا برای افزایش همه بهره‌مندی‌های ممکن ناشی از گردهم آمدن این همه آدم فرهیخته از اقصای نقاط کشور و جهان، در یک زمان و مکان، دبیرخانه کنفرانس‌ها امکانات سمعی بصری مناسب و سریع‌الوصولی را نیز برای ثبت و ضبط برخی از تجربیات ارزنده حاشیه‌ای فراهم سازند. برای نمونه، در یکی از جلسات مفصل هیئت تحریریه مجله «فرهنگ و اندیشه ریاضی» که در حاشیه کنفرانس و با حضور چند مدعو ویژه برگزار شد موضوع بسیار مهم «موانع و مشکلات علمی و فرهنگی نشر مجلات ریاضی به زبان فارسی» مورد بحث و گفتگوی مفصلی واقع شد و واقعاً یکی از دریغ‌ها، در آن جمع، فقدان وجود امکاناتی برای ضبط صوتی گفتگوها بود تا احیاناً امکان انعکاس آن‌ها در مجله یا خبرنامه میسر باشد. مثال دیگر، قصدی بود که اینجانب به اتفاق یکی از همکاران هیئت تحریریه خبرنامه، برای انجام مصاحبه‌ای با یکی از میهمانان کنفرانس داشتیم که به همین دلیل ناکام ماند.

نیز نباید فراموش کرد یاد و تشکر از دو یادگاری ارزنده‌ای که دبیرخانه کنفرانس به همه شرکت کنندگان اهدا می‌کرد، یکی از آن دو گلبومی بود در قطع سجاده و منقوش به آرم کنفرانس، دیگری جلد دوم کتاب «اثبات‌های فراموش نشدنی در ریاضیات»، حاوی مجموعه‌ای از چند سخنرانی ماندنی و جدید از دکتر کرم زاده که با سلیقه تمام خطاب به نام هر یک از شرکت کنندگان از طرف خود ایشان امضا شده بود.

از خاطرات خوب این کنفرانس، نیز دفتر کوچک شعری بود با نام «برگ سبز» که دبیر باذوق و فرهیخته‌ای به مناسبت این کنفرانس سروده بود و از طرف دبیرخانه کنفرانس چاپ و توزیع شده بود. نام این عزیز فرهنگی که با ذوق و شوقی صمیمانه، شرکت کنندگان را نیز شرمند لطف و محبت کلام شیرین و گرمی ساخته بود، به نقل از آخرین صفحه دفتر، استاد محمد شیدایی است و از باب ابراز امتنان و تقدیری کوچک، خوب است تا این گزارش با ذکر ایباتی از این دفتر به پایان رسد:

باید که در جام طلب پرچوش بودن شعر رسیدن را برای هم سرودن باید
طنین لـحظه‌ها را بر شماریم بذر رسیدن در دل فردا بکاریم
.....

جمع عزیزی که اینجا در حضورند مفهوم بی چون و چرای کل نورند
.....

علم ریاضی گر نباشد تازه ای نیست از باب سنجیدن دگر اندازه‌ای نیست.
میزان همیشه با ریاضی سـاز دارد سـوز و سری امروز با هواز دارد.

نیز هم‌ا بود که در آخرین برگ این دفتر، آخرین بدرقه گرم این نخل‌های استوار را نثارمان کرد تا همگی از این سفر به سلامت باز گردیم: «همه شما را در آستان ستاره سحری، شفق تابناک و گرمی دستان دوستانی پراز محبت به خداوند بزرگ می‌سپارم».

* دانشگاه زنجان

دراثنای سخنان رجبعلی پور بود که کرم زاده برتافته و خودجوش، به بالای سین آمد و پس از بوسه تشکری از روی این دوست و همراه قدیمی، چون پرده گردانی پیروز و پرتجربه از شصت سال صبوری و زحمت، صحنه گردانی پایانی این پرده را نیز خود به عهده گرفت و لافل نیم ساعتی را با خویشان خانواده بزرگ علمی خود، بی‌قرار و بی‌ریا، راز دل گفت و تعریف‌ها کرد، از همه سوی، از مادر و آموزه‌های همیشه یکتایش، از رفقا و معلمین دوران محصلی و نوجوانی‌اش و هم از دوستان همقطار و همکاران باوفایش، آن‌هایی که «همیشه بزرگوارانه و صبورانه مرا عزت و احترام گذارده‌اند و مراعات نموده‌اند» و او نیک این اخلاق و ادب را می‌دید و قدر می‌نهاد. بقیه‌ای یکی از زیباترین و اثرگذارترین قطعات سخنان کرمزاده در این لحظات، ارادت و امتنانی بود که وی نسبت به تأثیرات خود از ابراهیم گیتی‌زاده دبیر ریاضی سالهای دور دانش‌آموزی خود ابراز می‌داشت. کرمزاده استاد خود را نیز دعوت کرده بود تا با ابلاغ این شکر و سپاس قلبی، همگان گواه باشند که او بعد از کرسی استادی، بر کرسی رفیع‌تر افتادگی، قدردانی و قدرشناسی هم نشسته است. مطمئناً لحن کلام کرمزاده در آن لحظات، هم موجب حسرت و هم غبطه فراوان آن همه معلمی بود که در آن جمع حاضر بودند و چون ابراهیم گیتی‌زاده، هر یک در مرتبه‌ای از دنیای آموزگاری، با عشق و علاقه بسیار، زحمات‌ها کشیده بودند و به‌رغم همه وارستگی‌های آسمانی این شغل، همیشه چشم می‌داشته‌اند که آیا لافل یک تن از این خردان درس امروز، فردا رشید برومند قدرشناس و قابلی خواهد شد، تا هم گواهی بر صدق‌ها و رنج‌هایشان در آن میدان پُردامنه باشد و هم مرحم آرام ثمر شیرینی بر یک عمر زحمت و مرارت و مدارا؟ در همین اثنا یک بزرگی را با آرم کنفرانس و به مناسبت شصت سالگی کرم زاده به سالن آوردند که نشاط و شادابی تازه‌ای برانگیخت. این فرصتی شد تا کرم‌زاده نکته‌دان نکته‌ای دیگر هم بگوید: «می‌دانید که عدد شصت به دو جهت خاصیت کمترین و بیشترین را دارد. یکی به آن دلیل که شصت کوچکترین اندازه محیطی از یک مثلث است که من از آن جهت که خودم هستم سزاوار کمترین ارزش عدد شصت هستم اما از آن جهت که دوستان و عزیزانی چون شما دارم شاید که سزاوار بیشینگی ارزش شصت شده باشم و این تجلیل فقط از این جهت است که مرا خوشحال و دلگرم کرده است.»

• چند نکته کوتاه دیگر

نکته کوتاه دیگر این است که ظاهراً اغلب برنامه‌های کنفرانس (حداکثر به جز افتتاحیه و اختتامیه) ثبت و ضبط صوتی یا تصویری نشدند و این برای کنفرانسی با این عرض و طول و این همه هزینه و این همه شرکت کننده، کاملاً ضروری و بل واجب بود. نیز بر نخوردم به عکاسی که از مراسم به طور رسمی و تخصصی عکس بگیرد و احیاناً عکس یادگاری دسته‌جمعی شرکت کنندگان را نیز تدارک ببیند. ثبت و ضبط یک تجربه علمی ملی به هیچ وجه هزینه‌ای تشریفاتی و فانتری نیست. نیز از باب ثبت در سابقه و تجربه کنفرانس‌ها فکر می‌کنم که نه تنها ثبت و ضبط برنامه‌های

ساخته است. در یک نگاه به نظر می‌رسد که سازمان میراث فرهنگی محوطه‌ای وسیع‌تر از آنچه که الان هست را باید محدوده زیگورات اعلام نماید. چرا که هنوز تقریباً هیچ کار باستانی در این محدوده صورت نگرفته است. بهتر است که دانشگاه شهید چمران اهواز با دایر کردن دوره‌های باستان‌شناسی کادری‌های مورد نیاز را برای مطالعات باستان‌شناسی مناطق مختلف خوزستان تربیت نماید.

روز دهم بهمن است و هوا سوز مرطوبی دارد. آخرین روز کنفرانس است. آن‌قدر اهوازی‌ها برایمان برنامه گذاشته بودند که داشتیم آبادان را از دست می‌دادیم. این بار به عشق دیدار آبادان، اهواز را به کناری نهادیم. با یک تاکسی باید ۱۱۰ کیلومتر می‌رفتیم. در قسمتی از راه مزارع نیشکر امیدواری‌هایی را در دلم زنده کرد، پیش از این، این مزارع را ندیده بودم. راننده جوان که عرب هم بود، خاطراتی از جبهه و جنگ برایمان تعریف می‌کرد که به آبادان رسیدیم. با تاکسی دیگری رفتیم مرکز شهر، زخم جنگ بر صورت این شهر چنان عمیق و کاری است که پس از گذشت بیش از ۱۶ سال از پایان جنگ هنوز التیام نیافته است. این را کوچه‌های خلوت، مغازه‌های بسته، خانه‌های متروکه، و بندرگاه خاموش، به عیان بیان می‌کنند. در این میان عده‌ای دریکی دو بازار تازه تأسیس شهر به خرید و فروش کالاهایی مشغولند که از داخل ایران و گاه از آن سوی آب‌ها وارد می‌شوند. ساعت ۲ این شهر گلوله بر تن را به قصد شرکت در مراسم اختتامیه کنفرانس به سوی اهواز ترک کردیم، با دلی مملو از درد. به اهواز که رسیدیم مراسم بزرگداشت ۶۰-امین سالگرد تولد دکتر کرم زاده تازه آغاز شده بود و دکتر حقانی بود که در مورد دانش، بزرگواری و انسان دوستی کرمزاده سخنرانی می‌کرد.

محمد جلوداری‌مقانی

پانزدهمین سمینار آنالیز ریاضی و کاربردهای آن

پانزدهمین سمینار آنالیز ریاضی و کاربردهای آن به یاری خداوند متعال و با تلاش اعضای گروه ریاضی دانشگاه سیستان و بلوچستان در تاریخ ۱۹ الی ۲۰ اسفند ۱۳۸۳ با ۱۲۰ نفر شرکت‌کننده برگزار گردید و از میان ۸۰ مقاله رسیده به دبیرخانه سمینار حدود ۵۰ مقاله برای آرایه به صورت شفاهی (سخنرانی ۲۰ دقیقه‌ای) پذیرفته شد. ضمناً در این سمینار آقایان دکتر آبکار (دانشگاه تهران)، دکتر پوریای ولی (دانشگاه اصفهان) و دکتر محبی (شهید باهنر کرمان) به عنوان سخنرانان مدعو، سخنرانی علمی ۵۰ دقیقه‌ای آرایه نمودند. علاوه بر این ضامن بررسی مقالات در مدت برگزاری سمینار، مقالات پذیرفته شده برای تکمیل مراحل داوری جهت اظهار نظر علمی برای چاپ در مجله علوم و مهندسی دانشگاه سیستان و بلوچستان (ویژه پانزدهمین سمینار آنالیز ریاضی و کاربردهای آن) برای تعدادی از همکاران در دانشگاه‌های مختلف ارسال گردیده است. بدیهی است پس از دریافت نظر داوران از

گزارشی از برگزاری سی و پنجمین کنفرانس ریاضی کشور

کنفرانس از نظر اجرایی و آرایه خدمات برای شرکت‌کنندگان بسیار خوب و بدون کم‌وکاست برگزار گردید. از نظر علمی و تعداد، مقالات در سطحی بسیار وسیع و از تکثر برخوردار بود و شاید همین مورد باعث چند نقص در قسمت علمی بود، از جمله عدم اسکان اجرایی سخنرانی‌ها در محل و عدم کنترل کلاس‌های محل سخنرانی و تعداد سخنرانی‌های موازی.

البته حضور تعداد زیادی از دبیران نیز امکانات زیادی را به خود اختصاص داده بود که می‌توانست همه این امکانات در خدمت کنفرانس باشد.

امید است که که چاپ گزارش کنفرانس با داوری مناسب مقالات و با همکاری نمایندگان انجمن به خوبی انجام شود.

مگر دیچ تومانیان

دانشگاه تبریز

گزارشی کوتاه

تقدیم به گروه ریاضی دانشگاه شهید چمران اهواز

سی و پنجمین کنفرانس ریاضی ایران که از هفتم تا دهم بهمن ۸۳ در دانشگاه شهید چمران اهواز برگزار شد، علاوه بر دستاوردهای علمی و اجتماعی عظیمی که داشت برای من فرصتی بود تا بعد از مدت‌ها چند شهر خوزستان، این خطه باستانی، گرم، تاریخی و فرهنگی را (مجدداً) زیارت کنم. سال‌ها بود که می‌خواستم بروم چغازنبیل و زیگورات، این معبد باستانی را از نزدیک ببینم، دوست داشتم بروم آبادان و خرمشهر، می‌خواستم در کنار پل کارون در شهر اهواز دمی بیاسایم. دوست داشتم بروم جزیره مینو و نخلستان‌های زیبای آن‌جا را دوباره ببینم من این جزیره را در بهمن یا اسفند ۵۸ تقریباً ۶ ماه قبل از آغاز جنگ دیده بودم و در زیر نخلی از نخلستان بزرگ بساط کرده و صبحانه خورده بودم.

کنفرانس آن قدر لطف داشت که عده‌ای نزدیک به سیصد نفر را به چغازنبیل برد. دیدار از چغازنبیل خاطرات دوران کودکی را در من زنده کرد. یاد می‌آید وقتی معلمان، از سومریان، اکدی‌ان، عیلامیان و خط میخی و... صحبت می‌کردند، چیزی نمی‌فهمیدم و این صحبت‌ها را در کنار افسانه‌هایی می‌نهادم که مادریا مادر بزرگ تعریف می‌کردند.

چغازنبیل معبدی بزرگ است که آجر فرش کف محوطه آن پس از گذشت بیش از ۳۰۰۰ سال برجاست، دنیایی از لوح‌های (فشرده) در دیوارهایش جا گرفته‌اند، همه به خط میخی. نیمه بالایی این معبد عظیم، در اثر گذشت زمان تخریب و نیمه پایینی آن را مدفون

درباره گردهمایی‌های آینده

مدرسه پایه‌های گربنر و کاربردهای آن ۱۸ تا ۳۱ تیر ۱۳۸۴، مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان

هدف این دوره آشنا کردن ریاضیدانان و دانشجویان با مفاهیم و روش‌های محاسباتی در جبر جابجایی و هندسه جبری است. اساس بسیاری از این روش‌ها، پایه‌های گربنر (Gröbner bases) می‌باشد که در سال ۱۹۶۴ توسط برونو بوخبرگر معرفی شده است.

در دهه‌های اخیر روش‌های محاسباتی در جبر جابجایی و هندسه جبری مورد استقبال قرار گرفته و ریاضیدانانی از شاخه‌های مختلف مانند جبر جابجایی، هندسه جبری، ترکیبیات، نظریه کدگذاری، آنالیز عددی، نظریه گروه‌ها و ... درگیر این موضوع شده‌اند. تاکنون نظریه پایه‌های گربنر کاربردهای زیادی در شاخه‌های ذکر شده پیدا کرده است و امید می‌رود برگزاری این مدرسه کمکی باشد تا ریاضیدانان ایران و منطقه که می‌توانند از این نظریه در کارهای پژوهشی خود استفاده کنند با صاحب‌نظران این زمینه بحث و تبادل نظر کنند و مباحث تحقیقاتی جدیدی به وجود آید.

این مدرسه با حمایت مرکز بین‌المللی ریاضیات محض و کاربردی (CIMPA) برگزار خواهد شد. اعضای کمیته علمی مدرسه عبارتند از:

برونو بوخبرگر (دانشگاه لینز، اتریش)، مارک شاردن (دانشگاه پاریس ۶، فرانسه)، آلدو کونکا (دانشگاه جنوا، ایتالیا)، دیوید آیزنباد (دانشگاه برکلی، آمریکا)، گرت-سمارتین گروئل (دانشگاه کایزرسلارتن، آلمان)، لوزنزو روبیانو (دانشگاه جنوا، ایتالیا)، برنارد اشتورمفلس (دانشگاه برکلی، آمریکا)، برنارد تسیه (دانشگاه پاریس ۶، فرانسه) و رشید زارع‌نهندي (مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان).

در این مدرسه سلسله سخنرانی‌هایی به شرح زیر انجام خواهد شد.

1. Bruno Buchberger, Historical introduction
2. Bruno Buchberger, From Gröbner bases to theorem proving and back
3. Laurent Busè, Resultants, eliminations and Gröbner bases
4. Marc Chardin, Castelnuovo-Mumford regularity
5. Aldo Conca, Generic initial ideals
6. Gert-Martin Greuel, SINGULAR, a system for polynomial computations

دانشگاه‌های مختلف، کمیته علمی در خصوص چاپ این مقالات در این ویژه‌نامه تصمیم‌گیری خواهد نمود.

لازم به یادآوری است هیأت رئیسه دانشگاه، انجمن ریاضی ایران، استانداری سیستان و بلوچستان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، شورای اسلامی شهرداری استان، سازمان جهاد کشاورزی استان از حامیان برگزاری این سمینار بودند که بدین‌وسیله مراتب تشکر و قدردانی کمیته اجرایی سمینار را از آنان اعلام می‌داریم.

رحمت‌اله لشکری‌پور

دبیر اجرایی سمینار

سمینار آشنایی با بیوانفورماتیک

سمینار آموزشی یک روزه آشنایی با بیوانفورماتیک در پنجم اسفند ۸۳ در دانشکده ریاضی دانشگاه صنعتی اصفهان برگزار شد. این سمینار با هدف آشنایی با مبانی علم بیوانفورماتیک و با همکاری پژوهشکده بیوتکنولوژی منطقه مرکزی در طی شش سخنرانی با عناوین زیر انجام گرفت.

[۱] مبانی زیست‌شناسی مولکولی

[۲] آشنایی با علم بیوانفورماتیک

[۳] مبانی ریاضی و انفورماتیک

[4] Computer Science in Drug Design

[5] Computer Science in Sequence Alignment

[6] Molecular Sequencing and Graph Theory

بهناز عمومی

دانشگاه صنعتی اصفهان

گزارش برگزاری سمینار ریاضی پژوهان

به مناسبت گرامیداشت هفته پژوهش و ایجاد انگیزه در دانشجویان در روز پنج‌شنبه مورخ بیست و هشتم آذرماه گروه ریاضی دانشگاه فردوسی مشهد سمیناری یک روزه برگزار نمود. در این سمینار علاوه بر تعدادی از اعضای هیأت علمی گروه ریاضی، ۹۰ دانشجو شرکت نمودند و در آن سخنرانی‌های کوتاه‌مدت در رابطه با موضوعات پژوهش و کاربردهای ریاضیات در سایر علوم ارائه شد.

فاطمه قانع

دانشگاه فردوسی مشهد

کارگاه C^* - مدول‌های هیلبرت (چهارمین کارگاه C^* - جبر)

کارگاه C^* - مدول‌های هیلبرت روزهای ۸ و ۹ مرداد ۸۴ با همکاری مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی در گروه ریاضی دانشگاه فردوسی مشهد برگزار می‌شود. علاقه‌مندان به شرکت در این کارگاه با moslehian@ferdowsi.um.ac.ir تماس حاصل فرمایید.

محمد صال مصلحیان
دبیر کارگاه

کنفرانس آنالیز عددی و ریاضیات کاربردی ICNAAM 2005

این کنفرانس از ۱۶ تا ۲۰ سپتامبر در یونان برگزار می‌شود. قرار است در این کنفرانس بخشی به صورت سمپوزیم تحت عنوان "Rearrangement in Solid and Fluid Mechanics" ترتیب داده شود. علاقه‌مندان جهت کسب اطلاعات بیشتر به نشانی <http://www.uop.gr/~icnaam/index.htm> مراجعه نمایند.

بهروز امامی‌زاده
گروه ریاضی موسسه نفت، ابوظبی

7. Lorenzo Robbiano and Martin Kreuzer, CoCoA, Computation in Commutative Algebra
8. Amin Shokrollahi, Coding theory and Gröbner bases
9. Marie-Francoise Roy, Computational real algebraic geometry

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این مدرسه و ثبت‌نام در آن می‌توان به نشانی‌های الکترونیکی زیر مراجعه کرد:

<http://www.iasbs.ac.ir/math/grobner/>

<http://math-adrar.ujf-grenoble.fr/CIMPA/>

آخرین مهلت ثبت نام ۳۰ اردیبهشت ۱۳۸۴ می‌باشد.

رشید زارع‌نهدی

مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان

کارگاه آموزشی موجک‌ها و کاربردهای آن

دومین کارگاه آموزشی موجک‌ها و کاربردهای آن با حمایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و انجمن ریاضی ایران با موضوع کاربرد موجک‌ها در ریاضی، فیزیک و مهندسی در روزهای ۲۵ الی ۳۱ اردیبهشت ۱۳۸۴ در دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان برگزار می‌گردد.

مدرسین (مدعوین خارجی کارگاه):

1. Prof. S. Twareque Ali, (Concordia University, Canada)
2. Prof. J. P. Gabardo, (MacMaster University, Canada)
3. Prof. M. A. Skopia, (St. Petersburg University, Russia)
4. Prof. I. Maximenko, (St. Petersburg University, Russia)

کمیته علمی کارگاه:

Prof. S. Twareque Ali، دکتر علیرضا بهرام‌پور، دکتر عطاءاله عسگری‌همت، دکتر محمدعلی دهقان و دکتر حمیدرضا افشین.

برای کسب اطلاعات بیشتر با دبیرخانه کارگاه تماس حاصل فرمایید.

تلفن: ۰۳۹۱ - ۳۲۰۲۱۸۷ - ۳۲۰۲۱۴۸ - ۰۳۹۱ دورنگار: ۳۲۰۲۱۴۸ - ۰۳۹۱

نشانی: رفسنجان - دانشگاه ولی عصر (عج) - دانشکده علوم

2ndwavelet@mail.vru.ac.ir

پست الکترونیک:

حمیدرضا افشین

مدیر گروه ریاضی

۲۸ اردیبهشت
سالروز تولد حکیم عمر خیام
روز ریاضیات

فراخوان

سی و ششمین کنفرانس ریاضی ایران

۱۹ تا ۲۲ شهریور ۱۳۸۴

یزد - دانشگاه یزد - دانشکده ریاضی

افتخار داریم که در روزهای نوزدهم الی بیست و دوم شهریور ماه ۱۳۸۴ میزبان سی و ششمین کنفرانس ریاضی کشور باشیم. بدین وسیله از کلیه ریاضیدانان، پژوهشگران، اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، دانشجویان تحصیلات تکمیلی و دیگر علاقه‌مندان علم ریاضی دعوت به عمل می‌آید تا با حضور فعال خود در این کنفرانس و ارائه آخرین دستاوردهای پژوهشی خود ما را در برگزاری هر چه با شکوه‌تر این کنفرانس، چنان که درخور جامعه ریاضی ایران است، یاری نمایند. امید است که برگزاری این کنفرانس باعث پیشبرد اهداف انجمن ریاضی ایران و گسترش و اشاعه علم ریاضی در سطح کشور گردد.

کمیته برگزار کننده:

سید نظام‌الدین مکیان (رئیس دانشگاه)

سید منصور واعظ‌پور (معاون آموزشی دانشگاه و دبیر کنفرانس)

عباس بهجت (معاون پژوهشی دانشگاه)

محمد علی امراللهی (معاون دانشجویی و فرهنگی دانشگاه)

علی اصغر علمداریزدی (معاون اداری و مالی دانشگاه)

بیژن دواز (رئیس مجتمع علوم و دبیر کمیته علمی)

فرید (محمد) مالک (رئیس دانشکده ریاضی)

کمیته اجرایی:

سید محمد انوریه - محمدرضا احمدی زند - محمد علی

ایرانمنش - قاسم بریدلقمانی - حمزه ترابی - سید محمد مهدی

حسینی - بیژن دواز - حجت‌اله ذاکرزاده - یونس سهرابی - سید مهدی

کرباسی - منصور قدیری - فرید (محمد) مالک - سید محمد صادق

مدرس مصدق - حمید مظاهری تهرانی - سید محمد

مشتاقیون - سید محسن میرحسینی - حمیدرضا نواب‌پور - سید منصور

واعظ‌پور.

کمیته علمی:

محمد علی ایرانمنش - فریبرز آذرپناه (نماینده انجمن ریاضی

ایران) - قاسم بریدلقمانی - مگردیچ تومانیان (نماینده انجمن

ریاضی ایران) - سید محمد مهدی حسینی - بیژن دواز (دبیر کمیته

علمی) - حجت‌اله ذاکرزاده - بهناز عمومی (نماینده انجمن ریاضی

ایران) - سید مهدی کرباسی - فرید (محمد) مالک - سید محمد صادق

مدرس مصدق - حمید مظاهری تهرانی - سید محمد مشتاقیون

- سید منصور واعظ‌پور.

برنامه‌های کنفرانس:

۱ - مراسم افتتاحیه

۲ - سخنرانی‌های اساتید مدعو: ۵۰ دقیقه‌ای

۳ - سخنرانی‌های تخصصی: ۲۰ دقیقه‌ای

۴ - کارگاه‌های آموزشی

۵ - میزگرد

۶ - برنامه‌های جانبی

۷ - اختتامیه

مقالات علمی:

مقالات علمی کنفرانس به ۳ صورت ارایه خواهد شد:

- سخنرانی‌های ۵۰ دقیقه‌ای (مخصوص اساتید مدعو)

- سخنرانی‌های ۲۰ دقیقه‌ای

- ارایه به صورت پوستر

مقالات ارسالی در دو گروه ذیل رده‌بندی می‌شوند:

الف) مقالات تحقیقی:

این مقالات حاوی مطالب بدیع و جدید است. ارایه‌کنندگان این مقالات باید قضیه‌ها یا نتایجی را که برای اولین بار توسط مؤلف طرح می‌شوند، مشخص نمایند. این گونه مقالات ممکن است برای درج در مجلات ادواری ارسال شده یا آماده ارسال باشد، ولی نباید قبلاً چاپ یا در یک کنفرانس علمی دیگر ارایه شده باشد.

ب) مقالات تحلیلی:

مقالاتی که در تجزیه و تحلیل بخشی از ریاضیات، با استفاده از تجربیات و تحقیقات قبلی مؤلف تدوین شده باشد. این مقالات معمولاً زمینه کلی موضوع خاصی را مورد بررسی قرار می‌دهد، تاریخچه و ریشه‌های آن و همچنین نحوه گسترش احتمالی آن را مطرح و مسائل حل نشده را بازگو می‌کند.

نحوه تهیه و ارسال مقاله:

الف) چکیده مبسوط:

نویسندگان لازم است که چکیده مبسوط مقاله خود را شامل:

۱ - عنوان مقاله

۲ - کلمات کلیدی

۳ - رده‌بندی موضوعی AMS

۴ - تعاریف لازم

۵ - صورت قضیه‌ها یا نتایج که توسط نگارنده اثبات شده است.

۶ - مراجع اصلی

حداکثر در ۲ صفحه با استفاده از نرم‌افزار تک به زبان فارسی یا

انگلیسی ارسال نمایند.

ب) نحوه ارسال:

برای فرستادن چکیده مبسوط یا مقاله کامل می‌توانید به یکی از دو

طریق زیر اقدام نمایید:

۱ - ارسال دو نسخه تصویر مقاله به همراه دیسکت به نشانی

دبیرخانه کنفرانس.

۲ - ارسال فایل مقاله از طریق پست الکترونیکی.

میزگردها:

از آن‌جا که در نظر است در طول کنفرانس، تعدادی میزگرد

پیرامون چالش‌های ریاضیات و مسائل و مشکلات جامعه ریاضی

کشور تشکیل گردد، تقاضا داریم چنانچه موضوع خاصی جهت

فرم ثبت نام سی و ششمین کنفرانس ریاضی کشور

لطفاً با دقت کامل و خوانا تکمیل فرمایید

- ۱- نام خانوادگی (فارسی):
- (لاتین):
- ۲- نام (فارسی):
- (لاتین):
- ۳- جنس: ☐ زن ☐ مرد:
- ۴- آخرین مدرک تحصیلی:
- عضو هیأت علمی ☐ دانشجوی دکتری ☐
- دانشجوی کارشناسی ارشد ☐ سایرین ☐
- گواهی اشتغال به تحصیل ضمیمه است (جهت دانشجویان): ☐ بلی ☐ خیر
- ۵- رشته تخصصی و شماره آن براساس رده بندی AMS:
- ۶- مرتبه دانشگاهی (در صورتی که عضو هیأت علمی هستید):
- ۷- نشانی پستی (محل کار یا منزل):
-
- ۸- تلفن محل کار: تلفن منزل: کد پستی:
- نماینده: پست الکترونیکی:
- ۹- آیا عضو انجمن ریاضی ایران هستید؟ ☐ بلی ☐ خیر
- عضو پیوسته ☐ وابسته ☐ افتخاری ☐
- ۱۰- آیا مایل به ارائه مقاله هستید؟ ☐ بلی ☐ خیر
- عنوان مقاله خود را بنویسید:
- (فارسی):
- (لاتین):
- رده بندی موضوعی مقاله براساس رده بندی AMS:
- با توجه به تعاریف ذکر شده، مقاله ارسالی خود را چگونه رده بندی می کنید؟
- تحقیقی ☐ تحلیلی ☐
- مقاله کامل به چه زبانی تهیه و ارائه خواهد شد: فارسی ☐ انگلیسی ☐
- ۱۱- آیا همراه خواهید داشت؟ ☐ بلی ☐ خیر تعداد همراهان:
- ۱۲- آیا موضوع خاصی جهت عنوان میزگرد در نظر دارید؟ ☐ بلی ☐ خیر
- عنوان میزگرد:
- هیأت رئیس پیشنهادی میزگرد:
- ۱۳- آیا می خواهید یک نسخه از مجموعه مقالات کنفرانس را داشته باشید؟
- بلی ☐ خیر ☐ (مقالات کامل فقط به مضامیان در صورت پرداخت هزینه ارسال می شود).
- ۱۴- آیا از غذای کامل کنفرانس استفاده خواهید نمود؟ ☐ بلی ☐ خیر
- لطفاً نحوه استفاده از غذا را مشخص فرمایید؟
- فقط ناهار ☐ برای چند نفر: غذای کامل ☐ برای چند نفر:
- ۱۵- آیا از خوابگاه دانشگاه استفاده خواهید نمود؟ ☐ بلی ☐ خیر
- ۱۶- آیا از هتل استفاده خواهید نمود؟ ☐ بلی ☐ خیر
- لطفاً اسامی هتل های مورد نظر را به ترتیب اولویت ذکر کنید:
- ۱- ۲- ۳-
- ۱۷- هزینه های پرداختی:
- حق ثبت نام: ریال
- هزینه مجموعه مقالات: ریال
- هزینه غذا: ریال
- هزینه خوابگاه: ریال
- پیش پرداخت هزینه هتل: ریال
- جمع: ریال
- ۱۸- اصل قبض رسید بانک مبنی بر پرداخت جمع مبلغ فوق به شماره تاریخ از طریق بانک به حساب شماره ۹۶۳۱۲ بانک ملی شعبه دانشگاه یزد (کد ۳۵۰۱) به نام دانشگاه یزد ضمیمه است.

امضاء تاریخ:

میزگردهای مزبور در نظر دارید، همراه با نام افراد صاحب نظر در آن زمینه به عنوان هیأت رئیسه میزگرد ذکر نمایند.

زمان بندی:

آخرین مهلت ارسال فرم ثبت نام و چکیده مبسوط مقاله: ۸۴/۳/۱۵
آخرین مهلت ارسال مقاله کامل: ۸۴/۴/۱۵

اسکان:

کمیته اجرایی برای کلیه شرکت کنندگان محترم خوابگاه های دانشجویی را در نظر گرفته است که در اتاق های ۲ و ۳ نفره و در نزدیکی محل برگزاری کنفرانس واقع است. به علت محدودیت، اسکان همراهان صرفاً در هتل های این شهر مقدور می باشد. اسامی و هزینه تقریبی برخی از هتل ها جهت اطلاع متقاضیان در ذیل آمده است تا حتی المقدور با انتخاب شرکت کننده، هتل مناسب رزرو گردد. برای این منظور لازم است پیش پرداخت هزینه هتل ارسال شود. پرداخت مابقی هزینه ها و تسویه حساب با هتل به عهده شرکت کننده می باشد.

نام هتل	شمار تماس	قیمت اتاق دونفره (یک شب)
صفائیه	۸۲۴۲۸۱۲-۱۵	۳۱۷/۵۰۰ ریال
پارسیان	۵۲۵۶۱۱۱	۳۱۷/۰۰۰ ریال
میهمانسرای یزد	۶۲۴۹۱۲۷	۳۳۶/۰۰۰ ریال
کاروان	۷۲۱۰۵۱۱	۳۲۰/۰۰۰ ریال
تهرانی	۷۲۱۵۵۱۷	۳۳۰/۰۰۰ ریال
لاله	۶۲۲۰۲۸۲	۳۳۰/۰۰۰ ریال

هزینه ها:

اعضای انجمن ریاضی ایران	۲۰۰/۰۰۰ ریال
سایرین	۲۵۰/۰۰۰ ریال
دانشجویان تحصیلات تکمیلی	۸۰/۰۰۰ ریال
هزینه مجموعه مقالات	۶۰/۰۰۰ ریال
غذای کامل به مدت ۴ روز	۲۶۰/۰۰۰ ریال
فقط ناهار به مدت ۴ روز	۱۴۰/۰۰۰ ریال
خوابگاه به مدت ۵ شب جهت دانشجویان	۸۰/۰۰۰ ریال
خوابگاه به مدت ۵ شب جهت سایرین	۲۰۰/۰۰۰ ریال
پیش پرداخت هتل برای هر نفر	۵۰۰/۰۰۰ ریال
خواهشمند است جمع هزینه ها را به حساب جاری شماره ۹۶۳۱۲ نزد بانک ملی ایران شعبه یزد (کد ۳۵۰۱) به نام دانشگاه یزد واریز نموده و اصل رسید آن را همراه با فرم ثبت نام به دبیرخانه کنفرانس ارسال فرمایید.	

نشانی و شماره تماس با دبیرخانه کنفرانس:

یزد - دانشگاه یزد - دانشکده ریاضی

صندوق پستی: ۷۴۱-۸۹۱۹۵

تلفاکس: ۰۳۵۱-۸۲۱۰۶۴۴

پست الکترونیک: aimc36@yazduni.ac.ir

علاقه مندان می توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به نشانی منزلگاه

<http://www.yazduni.ac.ir/aimc36> مراجعه فرمایند.

اخبار دانشگاه‌ها

جلسه مشترک شورای اجرایی انجمن و کمیته علمی سی و ششمین کنفرانس ریاضی ایران

صبح روز پنج‌شنبه ۸۳/۱۱/۲۹ جلسه‌ای با حضور اعضای کمیته علمی سی و ششمین کنفرانس ریاضی و اعضای شورای اجرایی انجمن در دفتر انجمن تشکیل گردید. در این جلسه آقایان دکتر منصور واعظ‌پور (دبیر کنفرانس) و دکتر بیژن دواز (دبیر کمیته علمی) گزارشی از پیشرفت امور کنفرانس ارائه دادند و سپس ضمن بحث و تبادل نظر تصمیمات زیر در جهت بهبود کیفیت علمی کنفرانس اتخاذ شد:

۱ - با توجه به محدودیت زمانی کنفرانس، مقرر شد از هر فرد (به صورت انفرادی یا مشترک) حداکثر دو مقاله پذیرفته شود. جهت افزایش سخنرانی‌ها مقرر شد در حالتی که عضو هیأت علمی مقاله‌ای با یک دانشجوی کارشناسی ارشد ارائه داده باشد، سخنران خود عضو هیأت علمی باشد.

۲ - با توجه به محدودیت امکانات در یزد، فقط از دبیران آموزش و پرورش سایر استان‌ها که مقاله پژوهشی آن‌ها پذیرفته شده باشد، دعوت به عمل آید. همچنین به جز دانشجویان معرفی شده از طرف انجمن، از پذیرفتن دانشجویان کارشناسی اجتناب گردد.

۳ - میزگردهایی درباره چالش‌های جامعه ریاضی به صورت از قبل برنامه‌ریزی شده در برنامه کنفرانس گنجانده شود.

۴ - سخنرانان CV مختصر خود را همراه چکیده مبسوط به کمیته علمی کنفرانس ارسال نمایند.

۵ - سخنرانی‌ها در بخش‌های زیر تقسیم و با مسئولیت اشخاص نامبرده در جدول‌های مناسب تنظیم گردد. ضمناً مسئولین این بخش‌ها نیز تعیین گردیدند:

- جبر، نظریه اعداد و منطق (دکتر دواز)
- آنالیز (دکتر واعظ‌پور)
- هندسه و توپولوژی (دکتر تومانیان)
- آنالیز عددی، تحقیق در عملیات، کنترل و بهینه‌سازی (دکتر کرباسی)
- معادلات دیفرانسیل و سیستم‌های دینامیکی (دکتر حسینی)
- ترکیبیات و علوم کامپیوتر (دکتر عمومی)
- آمار و احتمال (دکتر ذاکر زاده)
- فلسفه، تاریخ و آموزش ریاضی (دکتر مالک)
- متفرقه (دکتر محمدعلی ایرانمنش)

سیدعبداله محمودیان
رئیس انجمن ریاضی ایران

دانشگاه تربیت مدرس

۱ - آقای دکتر مجتبی منیری از خرداد ۱۳۸۳ به مرتبه دانشیاری ارتقا یافتند.

۲ - کتاب «آنالیز عددی برای علوم کاربردی» ترجمه آقای دکتر سیدمحمد حسینی که توسط انتشارات دانشگاه تربیت مدرس به چاپ رسیده بود، به عنوان ترجمه برتر در «اولین جشنواره کتاب سال فنی و مهندسی و علوم کاربردی» در سال ۸۳ انتخاب گردید.

۳ - در تاریخ‌های دوم و سوم اردیبهشت ۱۳۸۴ امتحان دکتری ریاضی محض برای پذیرش حداکثر ۴ نفر دانشجوی گرایش‌های آنالیز و جبر برگزار خواهد شد.

علی ایرانمنش

نماینده انجمن در دانشگاه تربیت مدرس

دانشگاه فردوسی مشهد

۱ - آقای دکتر اصغر کرایه‌چیان به مرتبه استادی و آقای دکتر کاظم خشایارمنش به مرتبه دانشیاری ارتقا یافتند.

۲ - آزمون دکتری ریاضی روزهای ۲۰ و ۲۱ اسفند با حضور حدود ۲۵۰ نفر داوطلب برای رشته‌های ریاضی محض و کاربردی برگزار گردید.

۳ - آقای دکتر اسداله نیک‌نام جهت فرصت مطالعاتی عازم کشور کانادا شدند.

فاطمه قانع

دانشگاه فردوسی مشهد

دانشگاه الزهراء (س)

خانم دکتر نسرین سلطانخواه به مرتبه دانشیاری ارتقا یافتند.

ناهید هادیان‌دهکردی

نماینده انجمن در دانشگاه الزهراء (س)

اخپار انجمن

گزارش مالی انجمن ریاضی ایران

از ۱۳۸۲/۶/۱ الی ۱۳۸۳/۶/۱

این گزارش در مجمع عمومی انجمن ریاضی ایران همزمان با کنفرانس ریاضی اهواز در هفتم بهمن ۸۳ به صورت چاپی ارایه گردید.

حساب جاری ۱۰۱۰۱ بانک ملت

درآمدها

موجودی در ۱۳۸۲/۶/۱ (مانده سال قبل)	ریال ۴۶/۸۹۶/۵۲۴
حق عضویت اعضای حقیقی و مشترکین	ریال ۴۷/۴۷۹/۰۰۰
حق عضویت اعضای حقوقی	ریال ۴۰/۵۰۰/۰۰۰
سود سپرده نزد بانک ملت	ریال ۱۰۳/۵۶۹/۶۹۶
مسابقه ریاضی دانشجویی کشور	ریال ۶۷/۷۵۰/۰۰۰
هزینه‌های برگشتی	ریال ۱۰/۴۳۵/۰۰۰
چاپ مجدد واژه‌نامه ریاضی	ریال ۱۰/۴۴۹/۰۰۰
جمع درآمدها و مانده از سال قبل	ریال ۳۲۰/۰۵۲/۲۲۰
مانده نهایی	ریال ۵۶/۵۰۰/۷۷۰

هزینه‌ها

حقوق و عیدی و وام کارمندان	ریال ۱۳۲/۷۲۷/۷۵۰
کمک به کنفرانس‌ها و سمینارها	ریال ۱۰/۰۰۰/۰۰۰
مسابقه ریاضی دانشجویی کشور	ریال ۳۱/۱۰۰/۰۰۰
چاپ و انتشارات و ویرایش	ریال ۵۴/۲۴۵/۰۰۰
تلفن همراه (سیم کارت)	ریال ۴/۴۰۰/۰۰۰
بیمه ساختمان	ریال ۱/۱۶۴/۸۰۰
همایش ماهانه	ریال ۵۱۰/۰۰۰
هزینه‌های عمومی	ریال ۲۹/۴۰۳/۹۰۰

جمع هزینه‌ها

ریال ۲۶۳/۵۵۱/۴۵۰

توضیح مربوط به حساب جاری بانک ملت ۱۰۱۰۱:

• جمع مبلغ طلب وام از کارمندان در حال حاضر ۹/۰۰۰/۰۰۰ ریال است که با کسر از حقوق ماهیانه آنان و به صورت اقساط مستهلک خواهد شد.

حساب جاری ۴۳۶۵۵۶ بانک سپه

درآمدها

موجودی در ۱۳۸۲/۶/۱ (مانده سال قبل)	ریال ۱۰/۷۱۸/۵۵۱
حق عضویت اعضای حقیقی	ریال ۲۰۰/۰۰۰
سود سپرده نزد بانک سپه	ریال ۷/۹۹۹/۹۹۲

جمع درآمدها و مانده از سال قبل

ریال ۱۸/۹۱۸/۵۴۳

مانده نهایی

ریال ۸/۳۱۸/۵۴۳

هزینه‌ها

حقوق و وام کارمندان	ریال ۶/۶۰۰/۰۰۰
هزینه‌های عمومی	ریال ۲/۰۰۰/۰۰۰
دهه ریاضیات	ریال ۲/۰۰۰/۰۰۰

جمع هزینه‌ها

ریال ۱۰/۶۰۰/۰۰۰

حساب جاری ۲۹۶۲۵۲۸۲۴ بانک تجارت

درآمدها

موجودی در ۱۳۸۲/۶/۱ (مانده سال قبل)	صفر ریال
حق عضویت اعضای حقیقی و مشترکین	ریال ۹/۵۲۰/۰۰۰
حق عضویت اعضای حقوقی	ریال ۱۴/۰۰۰/۰۰۰
کمک وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	ریال ۱۴۰/۰۰۰/۰۰۰
جمع درآمدها و مانده از سال قبل	ریال ۱۶۳/۵۲۰/۰۰۰
مانده نهایی	ریال ۱۲۲/۵۳۶/۵۰۸

هزینه‌ها

خرید کامپیوتر	ریال ۳/۵۸۵/۰۰۰
متفرقه	ریال ۲۲/۰۰۰
حق عضویت در IMU	ریال ۳۷/۳۷۶/۴۹۲

جمع هزینه‌ها

ریال ۴۰/۹۸۳/۴۹۲

سپرده‌ها و سایر حساب‌ها

۶ فقره سپرده ثابت در بانک‌های ملت (۴ فقره)، سپه و مسکن	ریال ۹۰۰/۰۰۰/۰۰۰
پس‌انداز کوتاه‌مدت بانک ملت	ریال ۲/۴۹۰/۵۹۶
پس‌انداز کوتاه‌مدت بانک مسکن	ریال ۶۶/۶۵۲/۸۱۶
پس‌انداز کوتاه‌مدت جایزه دکتر منوچهر وصال بانک ملت	ریال ۶/۴۷۶/۳۵۸
سپرده ثابت جایزه دکتر منوچهر وصال بانک ملت	ریال ۱۳/۰۰۰/۰۰۰
پس‌انداز کوتاه‌مدت جایزه دکتر غلامحسین مصاحب بانک تجارت	ریال ۲۲/۲۲۰/۹۵۲
سپرده ثابت جایزه دکتر غلامحسین مصاحب بانک تجارت	ریال ۵۵/۰۰۰/۰۰۰
پس‌انداز کوتاه‌مدت جایزه استاد ابوالقاسم قربانی بانک تجارت	ریال ۶/۰۲۸/۹۷۴
سپرده ثابت جایزه استاد ابوالقاسم قربانی بانک تجارت	ریال ۲۰/۰۰۰/۰۰۰
پس‌انداز کوتاه‌مدت جایزه دکتر عباس ریاضی کرمانی بانک پارسیان	ریال ۴/۵۰۹/۸۹۹
سپرده ثابت جایزه دکتر عباس ریاضی کرمانی بانک پارسیان	ریال ۲۰/۰۰۰/۰۰۰
حساب ارزی بانک تجارت	دلار ۸۰۰

علی ایرانمنش

حسین سیفلو

بازرس انجمن ریاضی ایران خزانه‌دار انجمن ریاضی ایران

تهیه و تنظیم کننده: منصور شکوهی

۱۲- نظارت و پیگیری چاپ گزارش همایش به شکل مطلوب و در مدت زمان محدود پیش‌بینی شده پس از اختتام همایش.

۱۳- ارسال خبر گزارش همایش برای چاپ به مجله‌های خبری انجمن از قبیل «گزارش» و «خبرنامه» و تصریح در آن که گزارش به Mathematical Reviews و Zentralblatt MATH ارسال خواهد شد است.

وظایف نمایندگان انجمن با ارسال خبر موضوع ماده ۱۳ به پایان می‌رسد. «شرح وظایف نمایندگان انجمن ریاضی ایران در همایش‌های ریاضی» با یک مقدمه و ۱۳ ماده در جلسه شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران مورخ پنج‌شنبه ۱۳۸۳/۱۰/۹ به تصویب رسید تا از این تاریخ به اجرا درآید و جایگزین مقررات پیشین در این زمینه باشد.

شرح وظایف نمایندگان انجمن ریاضی ایران در کمیته‌های علمی و اجرایی همایش‌های ریاضی

مقدمه

برای همایش‌های علمی که توسط دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزشی - پژوهشی در زمینه‌های گوناگون ریاضیات با همکاری انجمن ریاضی ایران برگزار می‌شود و آرم انجمن در آگهی‌های مربوط به همایش درج می‌گردد، انجمن نماینده یا نمایندگانی جهت عضویت در کمیته‌های علمی و اجرایی همایش معرفی می‌نماید. معمولاً، به منظور تسهیل ارتباط با شورای اجرایی، حداقل یکی از نمایندگان از بین اعضای شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران انتخاب می‌شود.

اهم وظایف نمایندگان انجمن در این کمیته‌ها به شرح زیر است:

۱- شرکت مستمر در جلسات کمیته علمی یا اجرایی با دعوت دبیر همایش.

۲- تهیه گزارش هر جلسه کمیته مربوط و ارسال آن به دبیرخانه انجمن جهت تحویل به رئیس انجمن و اطلاع اعضای شورای اجرایی انجمن.

۳- انتقال نظر شورای اجرایی انجمن به کمیته مربوط و دبیر همایش.

۴- نظارت بر روند داوری مقالات در کمیته علمی و همکاری در انتخاب یا رد مقالات.

۵- نظارت بر نحوه تجهیز امکانات مورد نیاز در کمیته اجرایی از قبیل کلاس‌های سخنرانی، سالن افتتاحیه و اختتامیه، محل سکونت شرکت‌کنندگان و امکانات ایاب و ذهاب و سالن‌های غذاخوری و پذیرایی.

۶- کمک در تنظیم برنامه‌های مربوط به انجمن در طول برگزاری همایش از قبیل برنامه میزگردها، جلسات شورای اجرایی انجمن، جلسات مجمع عمومی انجمن، مکان‌های مناسب نمایشگاه کتاب و نشریات انجمن.

۷- نظارت بر تنظیم و اجرای به موقع تقویم و زمان‌بندی‌های همایش.

۸- تبادل نظر و همکاری در انتخاب سخنرانان مدعو داخلی و خارجی.

۹- تبادل نظر و همکاری در برنامه سخنرانان داخلی و خارجی و تقسیم مقالات در صورت لزوم و قابل ارایه به شکل پوستر، قابل ارایه به شکل سخنرانی با مدت زمان معلوم و قابل چاپ در گزارش همایش.

۱۰- همکاری در تنظیم راهنمای همایش و دفترچه خلاصه مقالات و اطلاعات مندرج در منزلگاه همایش.

۱۱- نظارت بر حسن اجرای سخنرانی‌ها در زمان برگزاری همایش.

نمایندگانی فعال انجمن در دانشگاه‌ها

با توجه به بند ۸ مصوبه نشست مورخ ۸۳/۱۱/۲۹ شورای اجرائی انجمن ریاضی ایران مبنی بر معرفی ۳ نفر از نمایندگان فعال، موارد زیر برای دوره ۸۳ - ۸۲ اعلام می‌گردد:

۱- آقای دکتر علی ایرانمنش نماینده انجمن ریاضی در دانشگاه تربیت مدرس با ۶۹ نفر عضو حقیقی و هم‌چنین عضویت حقوقی دانشگاه.

۲- آقای دکتر حمیدرضا ابراهیمی ویشکی نماینده انجمن ریاضی در دانشگاه فردوسی مشهد با ۴۳ نفر عضو حقیقی.

۳- دو دانشگاه بطور مساوی:

- آقای مصطفی ربیعی نماینده انجمن ریاضی در دانشگاه شیراز با ۳۹ نفر عضو حقیقی و هم‌چنین عضویت حقوقی دانشگاه.

- آقای بهرام اسدی نماینده انجمن ریاضی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان با ۳۹ نفر عضو حقیقی.

منصور شکوهی
رئیس دبیرخانه انجمن ریاضی ایران

انتخاب ریاضیدانان مدعو پژوهشکده ریاضیات مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان بر پایه معرفی یکی از اعضای هیأت علمی بخش ریاضی این مرکز است و اعضای بخش ریاضی در مدت اقامت مدعوین کارهای پژوهشی مشترکی با آنان آغاز می‌کنند.

امیر رهنمای برقی
مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان

اهدای لوح تقدیر ویژه انجمن ترویج علم ایران به دکتر کرمزاده

هفتمین دوره مراسم اهدای جایزه «انجمن ترویج علم ایران» روز شنبه نوزدهم دی ۱۳۸۳ در محل انجمن آثار و مفاخر فرهنگی برگزار شد. انجمن ترویج علم ایران همه ساله با اهدای جوایز و لوح تقدیر از کوشندگان راه ترویج علم قدردانی می‌کند. امسال لوح تقدیر ویژه این انجمن به دکتر «امیدعلی کرمزاده» استاد پیشکسوت ریاضیات در دانشگاه شهید چمران اهواز به پاس یک عمر خدمت در راه ترویج علوم ریاضی بین دانشجویان و دانش آموزان کشور اهدا شد. گروهی دیگر از کوشندگان ترویج علم نیز به دریافت لوح تقدیر نایل شدند. «موسسه مادران امروز» نیز جایزه ویژه انجمن را برای فعالیت در راه ترویج علم روانشناسی دریافت کرد.

لازم به توضیح است که آقای دکتر کرمزاده در نشست مورخ ۸۳/۴/۲۵ شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران برای دریافت این جایزه به انجمن ترویج علم معرفی و کاندید شده بود.

سیدعباداله محمودیان
دانشگاه صنعتی شریف

حلقه‌های توابع پیوسته

یکی از سنت‌های پسندیده که در دهه‌های اخیر رایج شده است، این است که هر چند سال یک‌بار کتابی منتشر می‌شود که در آن سیر پیشرفت در یک شاخه از ریاضی توسط ریاضیدانان شاخص آن شاخه مورد بررسی قرار می‌گیرد. در رشته توپولوژی نیز این تلاش در کتابی تحت عنوان

Recent Progress in General Topology

صورت گرفته است. این کتاب که توسط انتشارات ELSEVIER در سال ۲۰۰۲ منتشر شده، سیر تحول توپولوژی را در دهه اخیر مورد توجه قرار داده و حاوی نقطه‌نظرات تعدادی از ریاضیدانان برجسته و طراز اول توپولوژی و زیرشاخه‌های آن است، برجستگی هم‌چون: Comfort, Anderson R.D., Rudin M.E., Nagata J., Maresic S., Henriksen M., W.W. Vietoris L. و Smirnov Yu.M.

از جمله ریاضیدانانی که در این کتاب اظهار نظر کرده‌اند، آقای ملوین هنریکسن (M. Henriksen) است که از محققین نام آشنا در زمینه «حلقه‌های توابع پیوسته» (Rings of Continuons)

پیام تسلیت

درگذشت تأسف بار استاد دکتر علی افصلی‌پور را به خانواده آن مرحوم و جامعه ریاضی کشور تسلیت می‌گوییم و برای آن فقید سعید اجر جزیل از درگاه ایزدی خواهانیم.
انجمن ریاضی ایران

ریاضیدانان مدعو در

مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان

مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان در جهت ارتقا فعالیت‌های پژوهشی و ارتباطات بین‌المللی بخش ریاضی این مرکز در قالب پژوهشکده ریاضیات مرکز، اقدام به دعوت از برخی ریاضیدانان بین‌المللی می‌نماید تا هر کدام برای مدتی در حدود یک ماه در این مرکز حضور داشته باشند. در این راستا ایلینا پونومارنکو (I. Ponomarenko) استاد انستیتو ریاضیات استکلو سنت پترزبورگ روسیه از تاریخ ۱۵ آذر تا ۱۵ دی ۱۳۸۳ در زنجان بود. ایشان در طول این مدت یک درس فشرده متشکل از ده سخنرانی در زمینه طرح‌های شرکت‌پذیر ارائه کردند که منجر به طرح چند موضوع تحقیقاتی شد که کار روی آن‌ها ادامه دارد.

پونومارنکو در اواخر اقامت خود یک سخنرانی در مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات در تهران ارائه کرد و سفری چندروزه به اصفهان داشت. هم‌چنین مارسل مورالز (M. Morales) استاد دانشگاه گرنوبل فرانسه از تاریخ ۸ بهمن تا ۷ اسفند ۸۳ مدعو مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان بود. مورالز پس از ورود به ایران بلافاصله به اهواز رفته و درسی و پنجمین کنفرانس ریاضی ایران شرکت کرده و یک سخنرانی عمومی در مورد ایدآل‌های توریخ ارائه داد. وی در زنجان سلسله سخنرانی‌هایی در زمینه ایدآل‌ها و وارینه‌های توریخ و ایدآل‌های شبکه‌ای ارائه نمود که تعدادی از دانشجویان و استادان این مرکز و دانشگاه‌های تهران، تربیت معلم، خواجه نصیر و مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات شرکت داشتند.

مورالز در طول اقامت خود در ایران سخنرانی‌های عمومی در مورد نظریه ریاضی کاشی‌کاری و آریگامی برای دبیران و دانش آموزان در شهرهای زنجان، یزد، اصفهان و شیراز ارائه کرد که با استقبال بسیار گسترده دبیران و دانش آموزان این شهرها مواجه شد. طبق برنامه، قرار است آندراز سبو (A. Sebo) استاد و رئیس آزمایشگاه لایب نیز در مرکز تحقیقات گرنوبل فرانسه در اردیبهشت ۸۴ در مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان باشد و سخنرانی‌هایی در زمینه ترکیبیات و نظریه اطلاع ارائه کند.

(۱۳۸۴) است. برای اعلام نامزدها می‌توانید مشخصات آن‌ها را همراه با توصیفی نسبتاً جامع از کار تحقیقاتی هر محقق به نشانی director@ictp.trieste.ir ارسال نمایید. انضمام دو توصیه‌نامه علمی ضروری است.

توضیح: خبر اختصاص جایزه رمانوجان طی پیامی الکترونیکی از پروفیسور سرنیواسان (K.R. Sreenivasan) رئیس ICTP به پروفیسور تسیه (B. Tessier) استاد دانشگاه پاریس ۶ ارسال شده است. در بخشی از این پیام آمده است:

”همه ما می‌دانیم ریاضیات رمانوجان در عالی‌ترین سطح زیبایی و دقت بوده است و با توجه به انزوای رمانوجان قبل از آن که توسط هاردی برای چند سال به کمبریج انتقال یابد، داستان دستاوردهای علمی او چیزی کمتر از یک اعجاز بزرگ نیست. امیدواریم برندگان این جایزه بتوانند اعتلای نام رمانوجان را آن‌طور که استحقاق داشته، ارتقاء دهند.“

رحیم زارع‌نهندي
دانشگاه تهران

Functions) می‌باشد. نکته در خور توجه و مسرت‌بخش برای جامعه ریاضی کشورمان، این است که وی ضمن بیان سیر تحول این رشته، در بند اول صفحه ۵۵۴، تلویحاً ایران، روسیه و اسپانیا را از قطب‌های تحقیق در این زمینه معرفی کرده و در ارتباط با ایران خواننده را به عنوان مثال به یکی از کارهای تحقیقی گروه ریاضی دانشگاه شهید چمران اهواز ارجاع داده است.

لازم به ذکر است که کار تحقیقی در زمینه حلقه‌های توابع پیوسته، از دو دهه پیش به همت آقای دکتر امیدعلی کرمزاده در دانشگاه شهید چمران اهواز آغاز شده است و با تأسیس دوره دکتری و تربیت متخصصینی در این زمینه، تاکنون تحقیقات در خور توجهی در این زمینه انجام گرفته است. امید است کار تحقیقی در این زمینه در دیگر گروه‌های ریاضی کشورمان گسترش و ادامه یابد. مهرداد نامداری
دانشگاه شهید چمران اهواز

جایزه رمانوجان به ریاضیدانان کشورهای در حال توسعه

مرکز بین‌المللی فیزیک نظری عبدالسلام (ICTP) اختصاص جایزه رمانوجان را که به ریاضیدانان جوان کشورهای در حال توسعه تعلق می‌گیرد، اعلام کرد. تأمین مالی این جایزه را بنیاد نیل هنریک آبل برعهده گرفته است. جایزه رمانوجان هر سال (میلادی) به یکی از محققین کشورهای در حال توسعه که سن وی تا ۳۱ دسامبر همان سال کمتر از ۴۵ باشد و کار تحقیقاتی فوق‌العاده‌ای در یکی از کشورهای در حال توسعه انجام داده باشد، اعطا می‌شود. محققینی که در یکی از شاخه‌های علوم ریاضی کار می‌کنند می‌توانند نامزد دریافت این جایزه شوند. جایزه شامل ۱۰۰۰۰ دلار جایزه نقدی و هزینه مسافرت به تریست و اقامت در ICTP جهت ارائه سخنرانی در جلسه اعطای جایزه است. این جایزه معمولاً به یک ریاضیدان تعلق خواهد گرفت لیکن در شرایط استثنائی، می‌تواند بین محققینی که روی یک موضوع مشترک کار کرده‌اند به طور مساوی تقسیم شود. این جایزه توسط ICTP و زیر نظر کمیته‌ای متشکل از پنج نفر از ریاضیدانان برجسته بین‌المللی که با همکاری اتحادیه بین‌المللی ریاضی (IMU) تعیین می‌شوند، اعطا می‌شود. اولین برنده رمانوجان در سال ۲۰۰۵ اعلام خواهد شد. آخرین فرصت برای دریافت مشخصات نامزدها ۳۱ جولای ۲۰۰۵، (۱۰ مرداد

نرم‌افزار رسم تصاویر Ipe

آماده کردن تصاویر برای یک مقاله علمی، کار بسیار وقت‌گیری است. اما اگر از $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ برای تایپ مقاله استفاده می‌کنید، Ipe می‌تواند در این کار به شما کمک کند.

Ipe یک نرم‌افزار جهت تولید تصاویر با فرمت PDF و (E)PS است. از این نرم‌افزار می‌توان برای رسم تصاویر جهت استفاده در متون $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ و همچنین جهت تهیه اسلاید (مشابه Powerpoint) با فرمت PDF استفاده کرد (مثال در پیوست زیر موجود است). مزایای مهم Ipe به شرح ذیل است:

- با استفاده از این نرم‌افزار می‌توانید به اشکال خود متن نیز اضافه کنید. تنها تفاوت عمده این نرم‌افزار با نرم‌افزارهای مشابه این است که متون در این نرم‌افزار به عنوان متن $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ در نظر گرفته می‌شوند. لذا تمام دستورات $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ در آن قابل استفاده است و در نتیجه نوشتن فرمول‌های ریاضی بسیار ساده است و امکان استفاده از متون تایپ شده قبلی نیز موجود است.
- امکان اصلاح فایل‌های تولید شده قبلی (PDF و (E)PS)) را دارد.
- مدل متن در Ipe بر مبنای Unicode است و با زبان‌های چینی، کره‌ای و ژاپنی آزمایش شده است. با توجه به این که این نرم‌افزار از $\text{P}^{\text{d}}\text{fL}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ جهت تولید تصاویر استفاده می‌کند، در صورت پشتیبانی حروف فارسی توسط $\text{P}^{\text{d}}\text{fL}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ ، امکان استفاده از متن فارسی در شکل‌ها امکان‌پذیر است.^۴

- تصاویر با فرمت Jpg و Bmp قابل اضافه شدن به اشکال می‌باشند. بالاخص، براحتی می‌توان با استفاده از Ipe،

^۴ با توجه به عدم آشنایی نویسنده با $\text{P}^{\text{d}}\text{fL}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ تاکنون امکان آن برای نویسنده فراهم نشده است!

تصاویر با فرمت‌های فوق را به تصاویر با فرمت PDF و یا (E)PS تبدیل کرد.

- Ipe برای تمام سیستم عامل‌ها در دسترس است.
- Ipe مجانی است و بدون هیچ مشکلی می‌توان استفاده و منتشر کرد.

و بسیاری مزایای دیگر.

از نسخه‌های اولیه این نرم افزار جهت تولید تصاویر یک کتاب درسی در زمینه هندسه محاسباتی که شامل بسیاری اشکال متنوع می‌باشد استفاده شده و نتیجه بسیار رضایت‌بخش بوده است. Ipe را می‌توانید از پیوند <http://ipe.compgeom.org> دریافت کنید.

محمد فرشی

دانشجوی دکتری علوم کامپیوتر

دانشگاه صنعتی آینده‌هون - هلند

مسابقات بین‌المللی مجسمه یخی

پانزدهمین مسابقه مجسمه‌سازی با یخ از ۲۵ تا ۲۹ ژانویه ۲۰۰۵ در شهر Breckenridge در ایالت کلرادو آمریکا برگزار شد که در آن آثار هنری روی قطعات ۲۰ تایی به ابعاد $10 \times 10 \times 12$ (فوت مکعب) خلق شدند. در این مسابقات تیم British Colombia از کانادا برنده گردید. اهمیت این مسابقات از این جهت است که در آن طرح‌های ریاضی فراوانی (به‌خصوص انواع گره (Knot)) ارائه شد. علاقه‌مندان می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به نشانی زیر مراجعه نمایند:

<http://stanwagon.com/snow/breck2005/inde.html>

سیدعباداله محمودیان

دانشگاه صنعتی شریف

جایزه رابینسون ۲۰۰۴

دکتر جواد مشرقی، استاد و محقق ایرانی دانشگاه لاوال کانادا به خاطر دو مقاله برترش تحت عنوان

Admissible majorants for model subspaces of H^{∞} , I & II.

که به همراه دکتر ویکتور هاوین در مجله کانادایی ریاضیات

Canad. J. Math. 55(2003), No. 6, 1231 - 1263 & 1264-1301

منتشر نموده بود موفق به کسب جایزه رابینسون سال ۲۰۰۴

انجمن ریاضی کانادا شد. این جایزه در اجلاس زمستانی انجمن ریاضی کانادا در مونترال به ایشان اهدا گردید. هدف از اعطای جایزه رابینسون که به نام ریاضیدان برجسته و رئیس اسبق انجمن ریاضی کانادا نامگذاری شده است، شناسایی مقالات برتر منتشر شده در مجله و بولتن انجمن ریاضی کانادا و هم‌چنین تشویق ریاضیدانان به ارائه برجسته‌ترین و با کیفیت‌ترین مقالات به این مجلات است. هیات داوران این جایزه متشکل از اعضای هیات تحریریه وابسته (Associate Editors) مجلات ذکر شده است. برای کسب اطلاع از معیارهای گزینش مقاله منتخب به نشانی زیر مراجعه فرمایید.

[http://www.cms.math.ca/MediaReleases/2004/gbr-](http://www.cms.math.ca/MediaReleases/2004/gbr-prize.html)

[prize.html](http://www.cms.math.ca/MediaReleases/2004/gbr-prize.html)

منبع:

روزنامه کیهان، ۲۶ اسفند ۱۳۸۳، شماره ۱۸۱۹۴ و پایگاه انجمن ریاضی کانادا

محمد صال مصلحیان

دانشگاه فردوسی مشهد

مسابقه ریاضی در گرمسار

طبق هماهنگی‌های به‌عمل آمده با خانم دکتر گویا دبیر کمیته دهه ریاضیات، در جهت گسترش هر چه بیشتر ریاضیات و نهادینه کردن آن در میان دانش‌آموزان و نیز ایجاد شور بیشتر برای فعالیت‌های ریاضی، اقدام به برگزاری مسابقه‌ای در دهه ریاضیات سال ۸۳ در شهرستان گرمسار شد، که نزدیک به ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان علاقه‌مند دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی این شهرستان در این مسابقه شرکت نمودند.

پس از برگزاری مسابقه و اعلام اسامی نفرات برتر، به سه نفر از افراد برگزیده هدایایی اهدا گردید.

محسن تنده

دانشجوی ریاضی دانشگاه علم و صنعت

این عدد را یک چشم پزشک آلمانی به نام م. نواک به کمک کامپیوترش با محاسباتی که بیش از ۵۰ روز به طول انجامید به دست آورد.

منبع: پایگاه انجمن ریاضی آمریکا (مارس ۲۰۰۵)

مجید میرزاویری
دانشگاه فردوسی مشهد

پاسخ رئیس انجمن ریاضی آمریکا به رئیس دانشگاه هاروارد.

در ۱۴ ژانویه ۲۰۰۵ آقای لارنس سامرز رئیس دانشگاه هاروارد آمریکا و وزیرداری سابق آمریکا در یک کنفرانس علمی ادعا کرد که زنان در مقایسه با مردان از توانایی ژنتیکی کمتری برای فراگیری علوم و ریاضیات برخوردارند. نانسی هاپکینز از مؤسسه فن آوری ماساچوست (MIT) یکی از کسانی بود که با شنیدن این سخنان سالن سخنرانی را ترک کرد. او گفت اگر این کار را نمی کرد ممکن بود با از هوش برود یا بالا بیاورد.

دیدگاه او عکس العمل های قابل توجهی را در بین صاحب نظران و در محافل علمی برانگیخت. گرچه بعداً سامرز روی سایت دانشگاه هاروارد به طور رسمی عذرخواهی نمود، ولی رئیس انجمن ریاضی آمریکا آقای D. Eisenbud و James Arthur انتشار مطلب زیر را در جواب آقای سامرز واجب دانستند: "نظر لارنس سامرز، رئیس دانشگاه هاروارد درباره علل ناتوانی زنان در علم بی مورد بود. سمت عالی وی در هاروارد، مسئولیت سنگینی برای او ایجاد می کند، نظرات او می تواند برای هدفی که خودش و همه فرهیختگان باید از آن حمایت کنند، زیان آور باشد. ما که در تلاشیم تا ریاضیات را جذاب و قابل دسترس برای همگان نماییم، از چنین نظراتی نگرانیم."

منبع:

خبرگزاری BCC (۱۸ ژانویه ۲۰۰۵) و پایگاه انجمن ریاضی آمریکا (۲۱ ژانویه ۲۰۰۵)

مریم امیاری
دانشگاه آزاد واحد مشهد

جایزه ولف ۲۰۰۵

G. A. Margulis از دانشگاه ییل، به خاطر نتایج شگفت آورش در جبر و S. P. Novikov به خاطر تحقیقاتش در توپولوژی جبری، توپولوژی دیفرانسیل و فیزیک ریاضی به طور مشترک به عنوان برندگان جایزه ولف ۲۰۰۵ در ریاضیات انتخاب شده اند. این جایزه توسط بنیاد Wolf در ۲۲ مه ۲۰۰۵ به آنها اهدا خواهد شد.

منبع: پایگاه انجمن ریاضی آمریکا

فریدون رهبرنیا
دانشگاه فردوسی مشهد

برنده جایزه آبل ۲۰۰۵

آکادمی علوم نروژ Peter D. Lax از مؤسسه علوم ریاضی کورانت در دانشگاه نیویورک (رئیس سابق انجمن ریاضی آمریکا (AMS) و برنده جایزه ولف ۱۹۸۷) را به عنوان برنده جایزه آبل ۲۰۰۵ برگزید. این جایزه به خاطر تحقیقات وسیع و عمیق وی به نظریه و کاربردهای معادلات دیفرانسیل جزئی و محاسبه جواب های آنها به وی اهدا می گردد.

منبع: پایگاه انجمن ریاضی آمریکا و پایگاه جایزه آبل.

مریم امیاری
دانشگاه آزاد واحد مشهد

چهل و دومین عدد اول مرسن

Great Internet Mersenne Prime Search (GIMPS) چهل و دومین عدد اول مرسن ۱ - ۲۵۹۶۶۹۵۱ را که تقریباً هشت میلیون رقم دارد، به عنوان بزرگترین عدد اول شناخته شده، معرفی کرد.

از سایت انجمن ریاضی ایران www.ims.ir
دیدن فرمایید.

سید حامد هاشمی مهنه

آزمون کارشناسی ارشد ریاضی

چگونگی برگزاری آزمون کارشناسی ارشد ریاضی چند سالی است که بحث‌هایی را بین صاحب‌نظران به وجود آورده است. این بحث‌ها عمدتاً حول نحوه آزمون و مواد درسی مشمول در آن دور می‌زند. هدف این نوشتار با توجه به تجربه اینجانب در مدیریت گروه ریاضی دانشگاه فردوسی مشهد بیان نکاتی در مورد نحوه برگزاری آزمون می‌باشد تا شاید با طرح این بحث و مشارکت اساتید و صاحب‌نظران بتوان به شیوه‌ای مطلوب دست یافت.

گاهی به تاریخچه نحوه پذیرش دانشجو در دوره کارشناسی ارشد نشان می‌دهد که آزمون از یک شیوه غیرمتمرکز که عمدتاً به صورت تشریحی برگزار می‌شد تبدیل به آزمون متمرکز تستی - تشریحی شد و اکنون چند سالی است که یک آزمون متمرکز تستی که در برخی موارد همراه با یک آزمون غیرمتمرکز تشریحی است (آ.ت.ت) جایگزین آن شده است. این روند بیانگر آن است که در حال حاضر با توجه به تعداد زیاد داوطلبین و مسائل فرهنگی خاص جامعه ما، بازگشت به شیوه غیرمتمرکز و حذف آزمون سراسری دور از ذهن به نظر می‌رسد و از طرف دیگر دست‌اندرکاران، امتحان تشریحی را نفی نمی‌نمایند ولی همه می‌دانیم که برگزاری چنین آزمونی مشکلات خاص خود را دارد. به خصوص در حالت متمرکز تعداد زیاد داوطلبان و لزوم تصحیح اوراق در مدت زمانی کوتاه ممکن است باعث کاستن از دقت عمل شود. از طرفی آزمون‌های غیرمتمرکز نیز ممکن است انجام سفرهای متعددی را برای دانشجویان لازم نماید که وقت و هزینه نسبتاً زیادی را می‌طلبد. به هر حال یافتن راه‌حلی ایده‌آل آسان نیست ولی شاید بتوان روشی یافت که نسبت به سایر روش‌ها مزیتی نسبی داشته باشد. با توجه به آن که سیاست پذیرش دانشجو بر اساس یک روش مقایسه‌ای است و نه کسب حدنصابی خاص و دانشگاه‌ها افرادی را که دارای برتری نسبی نسبت به دیگران هستند تا حد تکمیل ظرفیت خود برمی‌گزینند باید دید چه روشی بهترین‌ها را مشخص می‌نماید. برای پاسخ به این سؤال ابتدا باید دید که یک دانشجوی کارشناسی ارشد باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد. شاید بتوان عمده‌ترین این ویژگی‌ها را در چهار مورد زیر خلاصه کرد:

۱- قدرت تفکر و ابتکار داشته باشد.

۲- معلومات ریاضی وی در حد قابل قبولی باشد.

۳- قدرت انتقال دانسته‌های خود را به نحو مطلوب داشته باشد (ریاضی را خوب بیان کند و بنویسد).

۴- از توانایی پژوهش برخوردار باشد.

با توجه به موارد فوق ملاحظه می‌کنیم که یک آزمون تستی با سؤالات قوی و حساب شده می‌تواند تا حد زیادی پاسخگوی موارد ۱ و ۲ باشد. ولی برای تشخیص مورد ۳ نیاز به آزمون تشریحی

آقای سید حامد هاشمی مهنه در سال ۱۳۵۶ در مشهد متولد شد. تحصیلات دانشگاهی خود را در سال ۱۳۷۴ در مقطع کارشناسی رشته ریاضی کاربردی در دانشگاه فردوسی مشهد آغاز کرد و در سال ۱۳۷۸ فارغ‌التحصیل گردید. وی در همان سال در کارشناسی ارشد ریاضی کاربردی را در همین دانشگاه آغاز و در سال ۱۳۸۰ به پایان رساند. ایشان در سال ۱۳۸۰ دوره دکتری خود را در رشته ریاضی کاربردی در دانشگاه فردوسی مشهد تحت راهنمایی آقای دکتر محمد هادی فراهی با عنوان «طراحی شکل بهینه از دیدگاه نظریه اندازه» آغاز کرد و در سال ۱۳۸۳ فارغ‌التحصیل گردید. چکیده رساله ایشان بدین شرح است: «طراحی شکل بهینه به عنوان شاخه‌ای از حساب تغییرات، در پی یافتن بهترین شکل ممکن برای یک سیستم فیزیکی معلوم است. مسائلی از قبیل طراحی بهینه نازل، دیفیوزرهای حرارتی، بدنه زیردریایی و شیشه اتومبیل از جمله مسائلی هستند که در طراحی شکل بهینه مطرح شده‌اند. به دلیل دشواری حل تحلیلی این دسته مسائل، تاکنون روش‌های عددی مختلفی پیشنهاد شده‌اند. در این رساله، روشی مطرح می‌شود که بر ارتباط بین شکل‌های قابل قبول و اندازه‌های بُر مثبت مبتنی است. در این روش، شکل بهینه با استفاده از جواب یک مساله برنامه‌ریزی خطی تقریب می‌شود. به عنوان مطالعه موردی، طراحی بهینه نازل برای کنترل سرعت و فشار، طراحی مقطع عرضی بال هواپیما و یک مساله در ترموالاستیک بررسی شده است. نتایج عددی و تحلیل حساسیت، توانایی و قابل اطمینان بودن روش را تأیید می‌کنند».

مقالات زیر از رساله ایشان استخراج شده است:

1. M. H. Farahi, A. H. Borzabadi, H. H. Mehne and A. V. Kamyad, Measure theoretical approach for optimal shape design of a nozzle, *J. of App. Math. & Computing*, 17(2005), 315-328,
2. H. H. Mehne, M. h. Farahi and J. A. Esfahani, Slot nozzle desing with specified pressure in a given subregion using embedding method, *Applied Mathematics & Computation* (to appear)
3. M. H. Farahi, H. H. Mehne and A.H. Borzabadi, Wing drag minimziation using measure theory, *Optimization Methods & Software* (to appear)

حمیدرضا ابراهیمی ویشکی

نماینده انجمن در دانشگاه فردوسی مشهد

بعداً به آن‌ها نیازمند خواهد بود و انتخاب سؤال‌های عمیق، حتی آزمون تشریحی، ضمن مشخص کردن پایه علمی و تخصصی دانشجو به استعدادسنجی نیز کمک می‌کند.

۲-۲. اگر قرار است آزمون دروس تخصصی با توجه به گرایش‌های متفاوت برگزار شود، بایستی مواد امتحانی و تعداد سؤال‌های هر شاخه مشخص شود. در این طرح این‌گونه تقسیم‌بندی ملاحظه نمی‌شود. معلوم نیست مثلاً از دانشجویی که می‌خواهد در گرایش آنالیز ادامه تحصیل دهد از کدام دروس و در چه حد آزمون به عمل خواهد آمد. البته تعداد درس‌ها و سؤالات بایستی بین شاخه‌های مختلف به طور هماهنگ و برابر انتخاب شود.

۳-۲. بعضی از دروس اساسی اصلاً در نظر گرفته نشده‌اند. مانند توپولوژی و آنالیز ریاضی ۳ که هر دو برای شاخه‌های آنالیز و هندسه بسیار ضروری هستند.

۳. پیشنهاد اینجانب به شرح زیر است:

۱-۳. یک آزمون عمومی، به صورت تستی، از همه گرایش‌ها به عمل آید. دروس و تعداد سؤال‌ها عبارتند از: ریاضیات عمومی (۱ و ۲) ۲۰ سؤال، معادلات دیفرانسیل ۱۰ سؤال، زبان انگلیسی ۱۰ سؤال، سؤال‌های هوش‌سنجی ۱۰ سؤال. وقت $150 = 3 \times 50$ دقیقه. زبان انگلیسی در سطح کارشناسی لازم نیست تخصصی باشد، هر دانشجوی ریاضی باید مفاهیم اولیه ریاضی را بتواند به طور کلی به زبان انگلیسی درک کند و از کتب خارجی استفاده کند. همان‌طور که گفته شد آزمون هوش برای استعدادسنجی بسیار مفید است. بعضاً دانشجویانی انتخاب می‌شوند که ذاتاً استعداد ریاضی و فکر ریاضی ندارند. آمار و احتمال و مبانی کامپیوتر به نظر اینجانب برای همه شاخه‌ها درس پایه و عمومی نیست، البته استفاده از کامپیوتر ضروری است ولی این ضرورت با مبانی کامپیوتر تأمین نمی‌شود.

۲-۳. یک آزمون اختصاصی برای هر گرایش. تعداد سؤالات گرایش‌های مختلف باید معادل باشد.

پیشنهاد اینجانب برای گرایش آنالیز بدین شرح است:

آنالیز ریاضی (۱ و ۲ و ۳) ۲۰ سؤال، جبرخطی ۵ سؤال، توپولوژی ۵ سؤال جمعاً ۳۰ سؤال، حتی الامکان چند سؤال تشریحی داده شود، در صورت عدم امکان، سؤالات تستی طوری تهیه شوند که بار علمی بیشتری داشته باشند. وقت $120 = 4 \times 30$ دقیقه. به نظر می‌رسد آزمون از درس دیگر برای این رشته نه مفید است و نه ضروری؛ فقط وقت دانشجو را می‌گیرد تا مطالب بیشتری را حفظ کند، به جای این‌که مطالب کمتری را با درک و فهم بهتر و عمیق‌تر مطالعه کند.

حسین سیفلو
دانشگاه تبریز

داریم، ضمن آن که چنین آزمونی برای دو مورد اول نیز مفید می‌باشد. مورد ۴ نیز با مراجعه به سوابق تحصیلی و علمی دانشجو تا حدی قابل ارزیابی است و از سوی دیگر این سوابق به تشخیص موارد ۱ تا ۳ نیز کمک می‌نماید. بنابراین به نظر می‌رسد که ترکیبی از یک آزمون تستی و تشریحی و مراجعه به سوابق دانشجو می‌تواند روش مطمئنی در پذیرش دانشجو باشد ولی همان‌گونه که قبلاً متذکر شدیم انجام این امر چه به صورت متمرکز و چه غیرمتمرکز از نظر عملی مشکلاتی را در بر دارد. بنابراین اگر انجام چنین آزمونی مورد توافق باشد باید به دنبال راه‌حلی باشیم تا اجرای عملی آن را با مشکلات هر چه کمتر امکان‌پذیر سازد.

شاید یک راه حل آن باشد که سازمان سنجش تعدادی منطقه را برای اجرای آزمون تشریحی معین نماید (مشابه برگزاری المپیاد دانشجویی) و امتحان به صورت یکنواخت در سراسر کشور برگزار شده و هر منطقه مسئولیت تصحیح اوراق و اعلام نمره داوطلبان همان منطقه را بر عهده داشته باشد و نمره کسب شده توسط دانشجو به عنوان بخشی از نمره کل آزمون ورودی وی محسوب شود.

شیرین حجازیان
دانشگاه فردوسی مشهد

طرح جدید سازمان سنجش

در مورد طرح جدید سازمان سنجش برای امتحان ورودی دوره‌های کارشناسی ارشد ریاضی عریضی را به شرح زیر به استحضار می‌رساند. امیدوارم با اقدام و تأثیر جدی انجمن این طرح بی‌عیب و قابل اجرا باشد.

۱- اساس طرح فکر خوبی است، هم دانشکده‌های ریاضی در انتخاب دانشجو شرکت می‌کنند و هم کار دانشجویان و سازمان سنجش کمتر می‌شود و هم این که حداقل تا مدتی یک روال ثابت اجرا می‌شود.

۲- اما به نظر می‌رسد برنامه اجرایی ارائه شده اشکالات اساسی داشته باشد:

۱-۲. اگر قرار است در امتحان ورودی از همه داوطلبان از این همه درس امتحان به عمل آید، که بعید به نظر می‌رسد، امتحان همزمان از این همه درس اشکالات عمده دارد. اصولاً یک امتحان ورودی باید دو هدف را دنبال کند، اول انتخاب بهترین استعدادها، یعنی استعدادسنجی، دوم انتخاب کسانی که آمادگی کافی برای ادامه تحصیل دارند، یعنی سنجش پایه معلومات داوطلب بر اساس رشته‌ای که وی می‌خواهد در آن ادامه تحصیل دهد. وقتی تعداد مواد امتحانی زیاد باشد، دانشجویانی موفق‌تر عمل می‌کنند که حافظه قوی‌تری دارند، نه دانشجویانی که اهل تحقیق و تفکر و صاحب استعداد و ابتکار هستند. یک آزمون هوش برای هدف اول بسیار مناسب است و محدود کردن مواد امتحانی به مواردی که دانشجو

جلسه شورای خانه‌های ریاضیات.

این جلسه در روز ۱۹ اسفند در مرکز محاسبات دانشگاه صنعتی شریف با حضور نمایندگان از خانه‌های ریاضیات شهرهای یزد، تبریز، نیشابور، تربت حیدریه، اصفهان، خمین، قزوین، زنجان و سمنان تشکیل شد و پس از استماع گزارش فعالیت‌های خانه‌های ریاضیات نیشابور، تبریز و یزد فعالیت‌های مشترکی با استفاده از تجارب یکدیگر پیش‌بینی شد. گزارش فعالیت‌های این خانه‌های ریاضیات در ستونی به همین نام در خبرنامه‌های انجمن ریاضی آمده است و یا خواهد آمد. نظر نمایندگان شرکت‌کننده از انجمن ریاضی ایران تعریف فعالیت‌های مشترک و حمایت انجمن ریاضی ایران، انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان ریاضی و خانه‌های ریاضیات از این فعالیت‌ها بود که قرار شد در جلسه‌ای که اشاره خواهم کرد این فعالیت‌ها روشن‌تر مشخص شوند.

جلسه کمیته پیش‌بینی فعالیت‌های مشترک.

در روز ۲۰ اسفندماه جلسه دوستانه‌ای با حضور آقای دکتر علی رجالی از شورای خانه‌های ریاضیات، آقای شهاب‌زاده نماینده اتحادیه علمی و آموزشی معلمان ریاضی و نماینده انجمن علمی و آموزشی معلمان ریاضی قزوین، خانم نسترن اسدی و اینجانب از طرف انجمن ریاضی ایران و آقای دکتر احمد پاریسیان رئیس انجمن آمار، در دانشکده علوم ریاضی دانشگاه صنعتی شریف برای هماهنگی فعالیت‌های بحث شده در جلسات قبلی تشکیل شد. محور فعالیت‌های مشترک پیش‌بینی شده که با حمایت هر چهار سازمان نامبرده می‌توان انجام داد عبارتند از:

عمومی کردن ریاضیات از قبیل:

- فعالیت‌های دهه ریاضیات (از اول تا دهم آبان‌ماه هر سال) که اتفاقاً اولین روز آن روز آمار نیز است.
- فعالیت‌های روز ملی ریاضیات (۲۸ اردیبهشت هر سال و روز تولد و بزرگداشت حکیم عمر خیام).
- ایجاد پیوند در منزلگاه هر سازمان به منزلگاه‌های یکدیگر جهت معرفی فعالیت‌های تمام انجمن‌ها.
- سعی در اختصاص ویژه متقابل، بین اعضای انجمن‌ها جهت استفاده از امکانات، انتشارات و همایش‌های یکدیگر.
- همکاری در اداره خانه‌های ریاضیات و کمک مشترک به غنای علمی این خانه‌ها.
- همکاری مشترک در برگزاری کنفرانس‌های آموزش ریاضی ایران.
- موارد دیگری هم از همکاری‌ها پیشنهاد شده بود که بحث بر روی آن‌ها به جلسات آینده موکول گردید. مثلاً از طرف انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان ریاضی پیشنهاد برگزاری مرحله اول المپیاد ریاضی شده بود که نمایندگان انجمن، ضمن استقبال از اصل موضوع پیشنهاد کردند که در

گزارشی از جلسات مشترک نمایندگان انجمن ریاضی ایران، انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان ریاضی و شورای خانه‌های ریاضیات

به دنبال سخنرانی آقای دکتر علی رجالی در سی و پنجمین کنفرانس ریاضی کشور تحت عنوان "چالش‌های جامعه ریاضی" که با حضور بعضی از نمایندگان انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان ریاضی و بعضی از اعضای هیأت مدیره خانه‌های ریاضیات انجام گرفت، به انجمن ریاضی ایران پیشنهاد شد نمایندگانی را تعیین کنند تا در جلساتی که نمایندگان این سازمان‌ها قرار بود در اسفندماه در شهر اصفهان و تهران داشته باشند شرکت کنند. شورای اجرایی انجمن آقایان دکتر: اسماعیل بابلیان، بیژن ظهوری‌زنگنه و اینجانب را برای شرکت در جلسه اصفهان تعیین کردند. در جلسه تهران علاوه بر اینجانب، آقای دکتر مهدی بهزاد از انجمن ریاضی ایران نیز شرکت داشتند. در ذیل گزارشی از این دو جلسه و نتایج آن را ملاحظه می‌فرمایید.

جلسات نمایندگان انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان ریاضی.

این جلسات در روزهای ۱۳ و ۱۴ اسفند ۱۳۸۳ در محل خانه معلم شماره ۳ اصفهان با حضور حدود ۴۰ نفر از نمایندگان این انجمن‌ها و با حضور سه نفر نامبرده فوق از انجمن ریاضی ایران و تعدادی از معلمان ریاضی استان اصفهان تشکیل گردید. در این جلسات چند سخنرانی مبتنی بر تجربه بعضی از دبیران از آموزش مفاهیم مختلف ریاضی مورد بحث قرار گرفت، از جمله آقای تلگینی و خانم حاتم زاده از اصفهان و آقای حسینی از سمنان سخنرانی کردند. آقای مهندس رضایی یک سخنرانی درباره "آموزش ICT به نابینایان" ارائه کردند. سپس آقای دکتر بابلیان یک سخنرانی علمی برای معلمان ریاضی ایراد نمودند. در این دو روز جلساتی نیز برای بررسی اساسنامه انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان ریاضی و یک جلسه مشترک با نمایندگان انجمن آمار و انجمن ریاضی ایران برای بررسی راهکارهای همکاری این انجمن‌ها تشکیل گردید.

در جلسه مشترکی که با نمایندگان شرکت‌کننده در روز ۱۴ اسفند برگزار شد راه‌های مختلف همکاری این انجمن‌ها مورد بررسی قرار گرفت و پیشنهاد شد که پس از جلسه شورای خانه‌های ریاضیات در تهران، جلسه‌ای با حضور نمایندگان سازمان‌های مختلف شرکت‌کننده تشکیل شود تا راه‌های عملی این همکاری را مدون کنند.

۳. راه اندازی کتابخانه تخصصی که تماماً کتاب‌های مرجع و پایه می‌باشند.
 - حدود ۱۵۰۰ جلد کتاب متنوع (از هر کدام حداکثر ۳ جلد) ریاضی، کامپیوتر، آمار
 - حدود ۴۰۰ جلد کتاب تحقیقی عمده‌تاً دانش آموزی و دانشجویی
 - تهیه مجلات روز ریاضی کشور به طور مرتب
 - تهیه مقالات روز شبکه‌های جهانی از اینترنت و در صورت لزوم ترجمه آن‌ها
 - تهیه مقالات اساتید داخل و خارج از کشور در راستای اهداف خانه
 - سخنرانی‌های اساتید در همایش‌ها و کنفرانس‌های ریاضی کشور
۴. راه اندازی و تهیه وسایل آموزشی ریاضی که به گفته بازدیدکنندگان مختلف شاید از بهترین نمایشگاه در سطح کشور باشد.
۵. تهیه لوازم مورد نیاز آموزشی، اداری، تکثیر و ارتباطی.

قسمتی از فعالیت‌های انجام شده تاکنون.

۱. تثبیت و شناساندن این نهاد به مقامات و مسئولین علمی محلی، استانی، کشوری و جهانی.
۲. ارتباط با مقامات و مراکز مسؤول و علمی شهر، استان، کشور و جهان و استفاده از کمک‌های معنوی، آموزشی، علمی و مادی آن‌ها مانند پروفیسور رضا از دانشگاه MIT آمریکا، پروفیسور میشل والداشمیت رئیس انجمن ریاضی فرانسه، پروفیسور جواد صالحی از دانشگاه پلی تکنیک ویرجینا، پروفیسور عباس عدالت در رابطه با شبکه مدرسه، آقای دکتر منصوری از وزارت علوم و اساتید داخلی از انجمن ریاضی ایران، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه کرمان، دانشگاه صنعتی اصفهان، دانشگاه صنعتی امیرکبیر و ...
۳. دعوت از اساتید داخلی و خارجی و مؤلفین کتاب‌های درسی و حضور اساتید در مدارس و سرکلاس‌ها و گفتگوی رودر رو با دبیران و دانش آموزان و هم‌چنین دعوت از مقامات رسمی کشور جهت بازدید از خانه ریاضیات نیشابور.
۴. عضویت شخصیت‌های علمی داخلی و خارجی در این نهادها و استفاده از هدایت‌های علمی آن‌ها مانند دکتر بهزاد، دکتر ارفامی پروفیسور والداشمیت رئیس انجمن ریاضی (کاربردی) فرانسه.
۵. تهیه وسایل آموزشی به وسیله معلمین، دانش آموزان و مراکز علمی - آموزشی کشور که یکی از بهترین و کامل‌ترین مجموعه در نوع خود در ایران است.
۶. برگزاری ۱۰ همایش و انجام بیش از ۳۰ سخنرانی.
۷. برگزاری مسابقات ریاضی (گلبهرگی از بوستان ریاضیات، مسابقه تیمی اردیبهشت، مسابقه سایت).

شروع کار پیشنهاد شود که مثلاً ۲۰٪ از شرکت‌کنندگان در مرحله دوم المپیاد ریاضی از هر استان به انتخاب انجمن علمی و آموزشی معلمان ریاضی آن استان (در صورت موجود بودن) باشد.

حال که به روز ریاضیات نزدیک می‌شویم، امیدواریم فعالیت‌های سازمان‌یافته از طرف ارگان‌های نامبرده پایه‌های همکاری بیشتر آن‌ها را فراهم آورد تا دوش به دوش هم موجب عمومی کردن و پیشرفت ریاضیات در کشور شویم. منتظر گزارش فعالیت‌های روز ریاضیات برای انعکاس در "خبرنامه" خواهیم بود.

سیدعباداله محمودیان
رئیس انجمن ریاضی ایران

خانه ریاضیات نیشابور

خانه ریاضیات نیشابور در پاییز ۱۳۷۸ شروع به کار کرد و در اردیبهشت ۱۳۷۹ همزمان با کنگره حکیم عمر خیام توسط آقای دکتر معین وزیر وقت علوم و فن آوری، آقای دکتر بهزاد رئیس وقت انجمن ریاضی، اعضای ستاد سال جهانی ریاضیات و استانداری وقت خراسان آقای محمد علیزاده و تعداد زیادی از اساتید بزرگ ریاضی کشور و مقامات کشوری و محلی رسماً افتتاح گردید و تشکیلات آن طبق اساسنامه خانه‌های ریاضی ایران شامل هیأت امنا، شورای علمی اجرایی و مدیر خانه ریاضیات می‌باشد که تاکنون طبق اساسنامه و بر اساس اهداف اساسنامه اداره گردیده است. در این مدت پنج سال:

از نظر اداری.

۱. تشکیل مرتب جلسات هیأت امنا، تقریباً به اتفاق کلیه اعضا و میهمانان ویژه مانند معاون رئیس سازمان آموزش و پرورش استان، رئیس هیأت مدیره شورای خانه‌های ریاضی ایران و ...
۲. تشکیل جلسات شورای علمی اجرایی حداکثر ماهی یک مرتبه و در بیشتر زمان‌ها تا هفته‌ای یک مرتبه.
۳. فعالیت مداوم و بی‌وقفه کار اجرایی خانه در تمام مدت پنج سال جهت پیشبرد اهداف خانه.

تهیه امکانات برای خانه.

۱. در اختیار داشتن ساختمان‌های لازم متناسب مورد نیاز از سوی مسؤولین شهر.
۲. داشتن ۲ کارگاه فعال کامپیوتر با ۱۵ و ۱۰ دستگاه جهت فعالیت آموزشی در راستای اهداف خانه.

معرفی نشریه

۱. اتحاد

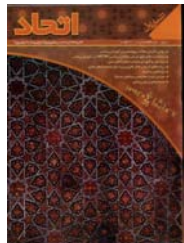
نشریه اتحادیه انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان ریاضی ایران

مدیرمسئول: محمد ربیعی

سردبیر: محمدجواد جوامع

محل نشر: مشهد

سال اول شماره اول - تابستان ۸۳

این نشریه که عده‌ای از اساتید پیش‌کسوت نیز عضو هیأت تحریریه آن هستند علاوه بر سرمقاله کوتاه سردبیر و یادداشت کوتاه مدیرمسئول حاوی مطالبی خواندنی در زمینه‌های:

- روش نگارش مقالات پژوهشی در آموزش ریاضی

- پیدایش و آموزش هندسه‌های ناقطری

- تاریخچه‌ای کوتاه از کنگره‌های بین‌المللی آموزش ریاضی ICME

- ریشه‌های تاریخی تفکر فازی و پیدایش مجموعه‌های فازی

- بازنگاهی به خیام

- نمایش اعداد مختلط در مبنای مختلط

- مسأله‌های زیبای ریاضی

و مطالب خواندنی دیگر است.

برای گردانندگان این مجله آرزوی توفیق روزافزون داریم و امیدواریم که با ارسال شماره‌های آتی ما را در معرفی به موقع آن یاری نمایند.

۲. نشریه ریاضیات

برای دانش‌آموزان دبیرستان و پیش‌دانشگاهی

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: یحیی تابش

ناشر: مؤسسه فرهنگی فاطمی

سال پنجم شماره ۳، شماره پیاپی ۱۷ - دی ۸۳

علاوه بر سرمقاله زیبای آقای تابش که بیانگر گذشته و حال ریاضیات این سرزمین و پیشنهادی برای آینده آن است، این شماره حاوی مقالاتی با عناوین زیر است:

- زندگی نامه کوتاه و آموزنده از کولموگورف - بیضی‌های محاطی

- درباره توان‌های ۲

- مطالبی خواندنی در مورد المپیادهای داخلی و خارجی

- تئوری ریاضی موسیقی

- هم‌نهشتی‌های متفاوت

۳. رشد برهان متوسطه

نشریه دفتر انتشارات کمک آموزشی وزارت آموزش و پرورش

مدیرمسئول: علیرضا حاجیان‌زاده

سردبیر: حمیدرضا امیری

محل نشر: تهران

شماره ۱، دوره ۱۴، پاییز ۸۳

۸. شرکت اعضا در کنفرانس‌ها و همایش‌های مرتبط با کار خانه‌های ریاضیات و بازدید اعضا از مراکز علمی کشور جهت آشنایی بیشتر با فعالیت‌های علمی.

۹. برگزاری دوره‌های تحقیق و پژوهش مانند رمزنگاری جهت جشنواره خوارزمی.

۱۰. ایجاد کتابخانه تخصصی (منحصربه‌فرد حداقل در سطح استان).

۱۱. بازدید مراکز علمی و دانشگاهی و آموزش و پرورش شهرها و استان‌های مختلف (پیش از ۵ شهر و ناحیه) از خانه ریاضیات نیشابور (با هماهنگی قبلی).

۱۲. داشتن نقش فعال در تشکیل شورای خانه‌های ریاضی ایران و تهیه اساسنامه آن در حضور اساتید ارجمند.

۱۳. برگزاری نمایشگاه وسایل آموزشی در شهرهای مختلف استان و نیشابور به مناسبت‌های مختلف.

۱۴. آموزش رایگان دانش‌آموزان مستعد بی‌بضاعت در کارگاه رایانه اهدایی پروفیسور صالحی.

۱۵. آموزش در راستای خانه:

• دانش‌آموز حدود ده هزار نفر در سال

• معلمان (دبیران) حدود ۱۵ دوره ضمن خدمت

• معلمان بخش‌ها ۱۰ دوره آشنایی با وسایل آموزشی

۱۶. مبتکر و طراح اولین و عظیم‌ترین بوستان ریاضیات جهان در زمین به مساحت ۳۰ هکتار که به تصویب استانداری خراسان و وزارت کشور رسیده و تا فاز ۲ آن تصویب و برای اجرا، استانداری به شهرداری نیشابور ابلاغ نموده است.

قسمتی از فعالیت‌های در دست انجام.

۱. پیگیری مستمر جهت احداث بوستان ریاضیات.

۲. تهیه برنامه مدون جهت آموزش‌های هماهنگ با اهداف خانه.

۳. برگزاری هشتمین همایش school net در تابستان آینده (به مدت ۳ روزه).

۴. راه‌اندازی شبکه همایش school net با همکاری بنیاد دانش و هنر.

۵. تهیه وسایل آموزشی.

۶. فعال کردن هر چه بهتر سایت خانه.

۷. ادامه فعالیت‌های آموزش به‌طور مستمر.

۸. برگزاری روز بزرگداشت خیام در ۲۸ اردیبهشت که ۳ سال است خانه ریاضیات بخش علمی آن را هدایت و برگزار می‌کند.

۹. تدوین برنامه‌های جایزه سالانه خیام.

این نشریه که ویژه دانش آموزان دوره متوسطه است علاوه بر یادداشت سردبیر و ادامه مقاله آقای پرویز شهریاری با عنوان ریاضیات نظری و کاربردی، حاوی مطالب خواندنی دیگری چون مشتق پذیری، احتمال شرطی، پیش آمدهای مستقل و وابسته، بحثی در حل معماهای فکری و منطقی، حل معادله های ساده مثلثاتی، مصاحبه، اصل لانه کبوتری، اعداد فیبوناتچی و ماتریس وقوع گراف جهت دار، اتحادها و معادله ها، اثبات قضیه فیثاغورس و مقاطع مخروطی است.

۴. رشد برهان

نشریه دفتر انتشارات کمک آموزشی وزارت آموزش و پرورش
مدیرمسئول: علیرضا حاجیانزاده
سردبیر: خسرو داودی
محل نشر: تهران
شماره: ۱، دوره دهم، پاییز ۸۳

این نشریه که ویژه دانش آموزان دوره راهنمایی است حاوی مطالبی آموزنده و سرگرم کننده بسیاری است. مقاله ای از پرویز شهریاری، الگوهای ریاضی پدیده های محیط زندگی، آموزش Power point و Excel، معرفی چند سایت اینترنتی، واژه گان انگلیسی - فارسی ریاضی و بسیاری مطالب خواندنی دیگر از محتویات این شماره اند.

۵. گاهنامه ریاضی

انجمن معلمان ریاضی استان قم
شماره ۳، سال ۱۳۸۳
این نشریه فاقد مشخصات ناشران آن از جمله مدیرمسئول و سردبیر است.

۶. پی نهایت

نشریه علمی - دانشجویی انجمن علمی دانشجویان ریاضی
دانشگاه شهید بهشتی
مدیرمسئول: صبا کاکاپور
سردبیر: سیدعلاءالدین صلاحی
محل نشر: تهران
شماره: سوم، سال دوم، پاییز ۸۲

عنوان های مطالب این شماره برابر و خواندنی که به برکت ذوق و هنرگردانندگان جوان آن از صفحه آرای و حروفچینی زیبایی نیز برخوردار است از این قرارند:

- سرمقاله

- یادآر، زشمع مرده یادآر، زندگی نامه ای کوتاه از دکتر هشترودی

- میدان اعداد حقیقی

- صفحه ۱۳، یک مسأله حل نشده

- گراف های مور

- منطق از قعر تاریخ تا فتح تکنولوژی

- ذهن زیبا

- هوش مصنوعی

- سری سرنوشت ساز
- ریاضیات شوریده و نظریه مجموعه ها فازی
- آخرین قضیه فرما
- عاطفه (شعر)
- اعداد تاکسی
- رمزنگاری
- از در زمان، تا بر در مکان
- آموزش mathematica

امید است شماره سال ۸۳ این نشریه برای معرفی در شماره آینده خبرنامه هر چه زودتر به دستمان برسد.

۷. دانش و مردم

نشریه فرهنگی، آموزش و معلومات عمومی
صاحب امتیاز و مدیرمسئول: محمدرضا طاهریان
سردبیر: پرویز شهریاری
محل نشر: تهران
شماره: ۹ و ۸، سال پنجم، دی و بهمن ۸۳، شماره پیاپی ۴۹ و ۴۸
تمام مطالب این شماره ها به برکت سردبیری پرویز شهریاری خواندنی و جذابند. فهرستی از مطالب ریاضی یا در اطراف ریاضی این شماره از این قرار است:

- آغاز سخن

- در تاریخ دانش و فن

- سادگی در ریاضیات

- تفکر فازی

- مصاحبه با وان درواردن

- اراتوستن

- ریاضیات و ریاضی دان ها بر پرده سینما (معرفی فیلم هایی که درباره ریاضیات یا ریاضیدان ها ساخته شده اند به علاوه این شماره حاوی مطالبی در زمینه های مختلف، نظیر فن آوری اطلاعات، فیزیک سماوی، زمین شناسی، پزشکی، سیاسی، نقد کتاب و ... است.

۸. گاهنامه دلتا

انجمن علمی ریاضی - دانشگاه پیام نور مراغه
مدیرمسئول: یاسر مرادی سرکارآبادی
سردبیر: منصور مولوی
شماره: ۴، سال سوم، پاییز ۸۳

بخشی از عناوین مطالب این شماره از این قرار است:

زیرباران دعا، سرمقاله، تئوری اعداد، بحران های مخرب در مبانی ریاضی (بحران سوم)، چهره های ماندگار (گالوا)، ساخت پذیری با خط کش و پرگار، یک مسأله حل نشده مربوط به اعداد اول، حل معادلات دیفرانسیل خطی، سخنرانی دکتر شفیعیه ها، عالیجناب چکمه، و ...

محمد جلوداری مقانی

معرفی کتاب

اثبات‌های فراموش‌نشده
تکلمه کتاب نتایج باورنکردنی در ریاضیات
دکتر امیدعلی شهنی کرم‌زاده
انتشارات دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۳۸۳.

این کتاب که حاوی سه سخنرانی از دکتر کرم‌زاده و ترجمه مقاله‌ای کوتاه در زمینه جبر است به همت آقای امید غیورنجف آبادی گردآوری و به‌وسیله دانشگاه شهید چمران اهواز چاپ شده است.

سخنرانی‌های دکتر کرم‌زاده که به مناسبت‌های گوناگون در شهرهای اصفهان، کرمان و مشهد ایراد شده‌اند، سرشار از قضیه‌ها و نکته‌های جالب و عمیق ریاضی و اجتماعی هستند و از این رو کتاب به قدری جذاب و خواندنی است که نمی‌توان خواندنش را توصیه نکرد. با توجه به این که خود عناوین سخنرانی‌ها نیز آموزنده‌اند:

۱. عکس نتایج را باید برعکس گذشتگان دریابیم.

۲. اثبات‌های فراموش‌نشده

۳. چگونه قضیه بسازیم.

در این جا از سخنرانی دوم بخشی را که مبین مشکلات جامعه ایران و راه حل آن‌ها در رابطه با کنکور است می‌آوریم.

«یک امتیاز بزرگی که باید به شهرپاری داد، این است که هیچ‌وقت مبادرت به نوشتن یا ترجمه کتاب‌های تست کنکور یا حل مسائل نکرد، کاری که از عهده هر کسی برمی‌آمد و آدمی نظیر او می‌توانست روزانه یک کتاب در این زمینه‌ها بنویسد و به ثروت سرشاری دست یابد. چون به‌خوبی می‌دانست چنین کتاب‌هایی چقدر برای سلامت علمی یک جامعه مضرند. به‌زودی خواهید دید که من نام چند معلم برجسته زمان خودم را خواهم برد. اگر از شما هم بپرسند شما هم می‌توانید چند تن را نام ببرید. اما امروزه اگر بخواهند نام معلمین خوب را ببرند نام آن‌هایی را می‌برند که با کارشان می‌توانند موفقیت تو را در کنکور تضمین کنند. دیگر هیچ معلم خوبی نمی‌تواند واقعاً ریاضی درس دهد چون هم خودش و هم شاگردانش فکر می‌کنند وقتشان گرفته می‌شود. امروزه کار در کلاس کنکور و نوشتن کتاب‌های تست کنکور به‌گونه‌ای شده است که دلالان بساز و بفروش هم وارد این کار شده‌اند، حتی شنیده‌ایم بعضی از افراد تخصص خود را رها کرده‌اند و به این کار روی آورده‌اند. بارها گفته‌ام حالا هم می‌گویم هیچ دشمن خارجی نمی‌تواند به اندازه کنکور در خانواده‌های ایرانی اضطراب، نگرانی و ترس و وحشت کند. کنکوری که حتی اگر تمام مردم ایران

۱. زنان پیشگام در تاریخ ریاضیات

مؤلف: دکتر نسیم سهایی

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۲

شمارگان: ۲۲۰۰

ناشر: انتشارات گسترده، تهران

این کتاب به معرفی اجمالی بیست و هفت نفر از زنان ریاضیدان جهان که در میان آن‌ها نام‌هایی چون فلورانس نایتینگل (پرستار آماردان) و جولیا رابینسون قرار دارند، می‌پردازد.

۲. رمزنگاری با کلید عمومی

مؤلف: محمد باقری

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۳

شمارگان: ۱۷۰۰

ناشر: دانشگاه امام حسین (ع)، تهران

مؤلف در بخشی از پیش‌گفتار کتاب نوشته است: سیستم‌های رمزنگاری کلاسیک (مقتارن) مبتنی بر پیش‌فرض وجود کانال امن برای ارسال کلید می‌باشند، در صورتی که در سیستم‌های رمزنگاری با کلید عمومی این پیش‌فرض از بین رفته است و تلاش می‌شود الگوریتم‌های رمزنگاری به نحوی طراحی شوند که بدون وجود کانال امن برای ارسال کلید، بتوانند امنیت ارتباطات را تضمین کنند.

۳. هندسه منیفلد (۱)

مؤلف: دکتر بهروز بیدآباد

نوبت چاپ: چاپ دوم ۱۳۸۱

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

ناشر: مرکز نشر دانشگاه امیرکبیر (پلی‌تکنیک تهران)

در پشت جلد این کتاب آمده است:

پیشرفت‌های فوق‌العاده هندسه و کاربرد روزافزون آن در علوم مختلف منجر به پیدایش علمی به نام هندسه منیفلدها گردید.

مصوبات شورای اجرایی انجمن

نشست‌های شانزدهمین تا هفدهمین

اهم گزارش‌ها و تصمیمات شانزدهمین نشست (۱۳۸۳/۱۰/۹):

- با توجه به عدم تمایل به چاپ خبرنامه شماره ۱۰۱ - ۱۰۲ توسط دانشگاه امام حسین (ع)، مقرر شد خبرنامه توسط بخش خصوصی به چاپ برسد. هم‌چنین از تلاش‌های خانم زهرا بختیاری در آماده‌سازی خبرنامه جدید تقدیر گردید. اعلام گردید که این شماره خبرنامه نیز مانند شماره قبلی قبل از چاپ در وب سایت انجمن قرار گرفت.
- آقای دکتر محمودیان اعلام داشتند که همه اعضا هیأت تحریریه انتخابی بولتن این مسئولیت را قبول کرده‌اند و گزارشی از جلسه مشترک هیأت تحریریه‌های جدید و قدیم فرهنگ و اندیشه ریاضی ارائه دادند، و ضمن تشکر از آقای دکتر مجتبی منیری و قبول استعفای ایشان از هیأت تحریریه فرهنگ و اندیشه ریاضی، مقرر شد ریاست انجمن نسبت به جایگزینی ایشان با یکی از افراد تعیین شده در پانزدهمین جلسه شورای اجرایی مورخ ۸۳/۸/۲۸ اقدام نمایند.
- شرح وظایف نمایندگان انجمن ریاضی ایران در کمیته‌های علمی و اجرایی همایش‌های ریاضی که توسط آقایان دکتر نیکنام و دکتر شادمان تهیه شده است به شرح پیوست در جلسه شورا تصویب شد.
- با توجه به این که طبق آئین‌نامه فعلی، هر عضو اصلی شورای اجرایی، حداکثر دو بار متوالی می‌تواند عضو شورا باشد لذا تغییر آیین‌نامه درباره اعضای علی‌البدل (موضوع بند ۷ پانزدهمین جلسه شورای اجرایی) قابلیت اجرایی نخواهد داشت، زیرا امکان این که عضو علی‌البدل چه مدت عضو اصلی بوده وجود نخواهد داشت. لذا متن پیشنهادی برای ارایه به مجمع عمومی از دستور کار خارج شد.
- وضعیت جوایز انجمن مورد بررسی قرار گرفت. مقرر شد نامه‌ای به دانشکده ریاضی دانشگاه علم و صنعت ارسال شود و در آن درخواست شود نویسنده بهترین مقاله ارایه شده در چهاردهمین سمینار آنالیز جهت دریافت جایزه دکتر وصال تعیین گردد. آقای دکتر مصلحیان مسئول پیگیری این مورد شدند.
- آقای دکتر ایرانمنش گزارشی از روند فعال کردن جلسه هیأت امنای سه جایزه قربانی، وصال و ریاضی کرمانی ارایه کردند. ایشان اعلام کردند که اخیراً جلسه هیأت امناء جایزه ابوالقاسم قربانی تشکیل گردیده و با توجه به اعلام نظر کمیته علمی اولین کارگاه تاریخ ریاضیات که در زیراب مازندران برگزار گردید، آقای دکتر معصومی همدانی را برای دریافت جایزه قربانی شایسته دانسته و هیأت امناء نیز ضمن تأیید این انتخاب، ایشان را به شورای اجرایی معرفی کرده است. شورا ضمن تشکر از زحمات آقای دکتر ایرانمنش و هیأت امنای این جایزه با اهداء جایزه قربانی به آقای دکتر حسین معصومی همدانی موافقت نمود.
- شورای اجرایی با پرداخت حق عضویت IMU برای سال ۲۰۰۵ به مبلغ اعلام شده ۲۶۴۰ فرانک سوئیس موافقت نمود و مقرر شد که آقای دکتر ایرانمنش اقدامات اجرایی لازم را انجام دهند.

صددرصد از عهده انجام تست‌های ریاضی آن برآیند به اندازه ذره‌ای تأثیر در دانش افراد نخواهد داشت. ضمن این که اعتقاد دارم که به طور جدی باید نسبت به مسأله کنکور یک کار تحقیقی و بررسی کامل صورت گیرد. باید تمام کلاس‌های کنکور، کلاس‌های خصوصی، کتاب‌های مضر حل مسائل و تست‌های کنکور حتی با وجود همین کنکور جمع آوری شود (در کشور کره جنوبی تدریس خصوصی غیرقانونی است) تا خانواده‌ها و دولت متوجه بهبود وضع کیفی مدارس و معلم بشوند و این خود جایگاه واقعی معلم را به او برمی‌گرداند و دانش‌آموزان وادار به فهم و درک عمیق مطالب خواهند شد. چه فرقی می‌کند که دانش‌آموزی با انجام نود درصد تست‌های کنکور شاگرد اول شود یا با انجام مثلاً ده درصد (چون کنکور فقط یک وسیله انتخاب است) همه باید با همان دانشی که از مدرسه کسب می‌کنند در کنکور شرکت کنند و هیچ کس هیچ کاری اضافه انجام ندهد (ایجاد کلاس‌های کنکور و شرکت در آن، طبق قانون نه جزء سیستم آموزش متوسطه است و نه جزء دانشگاه) زیرا چون همه قادر به شرکت در این کلاس‌ها نیستند پس عادلانه نیست و هم‌چنین بدتر از آن از نظر اقتصادی و روحی و علمی هم برای جامعه صد درصد زبان دارد. با این شیوه آموزش‌های مصنوعی برای تیزهوش شدن، آموزش برای کنکور، آموزش برای المپیاد و نوشتن کتاب‌های حل مسأله برای دانشجویان و به زودی برای دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری و بعد هم آموزش خصوصی برای نوشتن مقاله و تزهای دکتری و کلاس‌هایی برای جایزه نوبل و فیلدز خواهیم گذاشت...»

محمد جلوداری مقانی

خواندنی‌ها

به مناسبت ۲۸ اردیبهشت، روز ریاضیات: خیام ریاضیدان

اساساً تاریخ زندگی رجال ایران که در قرون گذشته می‌زیسته‌اند به علت فقدان منابع دست اول درهاله‌ای از ابهام قرار دارد و آمیخته به حکایت‌ها و افسانه‌هاست و بنابراین نگارش زندگی‌نامه آن‌ها و بحث روی افکار ایشان کاری بس دشوار می‌نماید. در مورد خیام و اندیشه‌های او نظرات گوناگون و گاه متضادی ارایه گردیده است:

هر که نقش خویشتن بیند در آب برزگر باران و گازر آفتاب
هدف این مقاله کوتاه ارایه تصویری از چهره علمی و آثار خیام است:

ابوالفتح عمر بن ابراهیم نیشابوری معروف به عمر خیام در حدود سال ۴۳۹ هجری قمری در نیشابور دیده به جهان گشود و در حوالی سال ۵۱۸ هجری قمری در همین شهر دارفانی را وداع گفت. وی پس از کسب معارف عقلی متوجه شناخت نفس و عوالم معنوی شد و با علمای هم‌عصر خود مانند محمد غزالی، زمخشری و ابوالعلائی معری به مراوده پرداخت. او با نظامی عروضی و ابوالحسن بیهقی نیز آشنایی داشته است.

او ریاضیدان، منجم و فیلسوف بود. کم می‌گفت و موجز می‌نوشت و گاهی نیز رباعی می‌سرود. ولی شاعر هرزه‌گویی نبود. شعر اندکش بدون تکلف و ابهام است، ساده، عمیق و پراز اندیشه‌های حکیمانه است. شک که زاییده اندیشیدن است و بدبینی که شریک غمباری است، مضامین اصلی رباعیات او هستند.

از چاپ رسالات علمی خیام به زبان فارسی و حتی عربی در ایران پیش از قرن چهاردهم هجری شمسی اطلاعی نداریم. هم‌چنین گرچه در منابع سنتی فارسی و عربی از کارهای علمی خیام یاد شده است ولی نخستین بار که جامعه علمی ایران فرصت نگاه جدی به کارهای علمی عمر خیام را یافت، حدود هشتصد سال پس از دوران وی بوده است. شهرت خیام در میان غریبان بیشتر مرهون ترجمه خوب هفتاد و چهار رباعی او توسط ادوارد فیتز جرالدر ۱۸۵۹ است.

اهم آثار علمی وی عبارتند از:

- قرار شد با تکمیل فرم‌های نظرخواهی درباره موعده کنفرانس‌های سالانه انجمن با اعضای حاضر در مجمع عمومی، که قبلاً انجام نداده باشند نتیجه آن اعلام گردد.
- اهم گزارش‌ها و تصمیمات هفدهمین نشست (۱۳۸۳/۱۱/۶):
- با توجه به استعفای آقایان دکتر مجتبی منیری و دکتر حسن حقیقی از هیأت تحریریه فرهنگ و اندیشه ریاضی آقایان مهندس محمد باقری و دکتر مسعود پورمهدیان به عنوان اعضای اصلی فرهنگ و اندیشه ریاضی انتخاب شدند.
- خزانه دار انجمن به اطلاع شورا رساندند که چکی به مبلغ شش میلیون ریال به عنوان ۳۰٪ کل مبلغی که قرار است به سی و پنجمین کنفرانس ریاضی کشور پرداخت شود آماده است که تحویل مجریان کنفرانس خواهد شد، و بر طبق تصمیمات قبلی شورای اجرایی، بقیه آن پس از آماده شدن مقالات گزارش کنفرانس برای چاپ در صورت تأیید نمایندگان شورای اجرایی در کمیته علمی کنفرانس، پرداخت خواهد شد.
- با توجه به این که مبلغی که از طرف انجمن از محل حق ثبت نام تیم‌های شرکت‌کننده در بیست و هشتمین مسابقه ریاضی دانشجویی به دانشگاه صنعتی شریف پرداخت شد در حدود نصف کل مبلغ رسیده به حساب انجمن بود، ضمن تشکر از کمیته برگزاری این مسابقه در دانشگاه صنعتی شریف، مقرر شد با مذاکره با برگزارکنندگان مسابقات بعد به ویژه بیست و نهمین مسابقه در دانشگاه مازندران نظر آنها برای اختصاص نصف مبلغ کل حق ثبت نام‌ها به دانشگاه برگزارکننده جلب شود و پس از این نیز، نصف در آمد مسابقات به انجمن و نصف دیگر به کمیته برگزاری اختصاص یابد.
- با توجه به این که دانشگاه ارومیه برای برگزاری شانزدهمین سمینار آنالیز در سال ۱۳۸۴ اعلام انصراف کرده است، مقرر شد آقای دکتر نیک‌نام برگزاری سمینارهای بعدی آنالیز و آقای دکتر تومانیان برگزاری سمینارهای بعدی هندسه را پی‌گیری کنند.
- آیین‌نامه جوایز پرفسور تقی فاطمی و دکتر مهدی بهزاد و پرفسور محسن هشتروندی مورد بحث قرار گرفت. جایزه دکتر هشتروندی در زمینه هندسه، فاطمی در زمینه تدریس ریاضیات و بهزاد در زمینه مدیریت ریاضی خواهد بود. (توضیح این که برای جایزه پرفسور هشتروندی بر روی دو پیشنهاد زیر بحث شد و پس از جمع‌بندی آقایان دکتر: ایرانمنش، تومانیان، درفشه، شادمان و محسنی‌مقدم به پیشنهاد اول و آقایان دکتر: زارع‌نهندی، محمودیان و نیک‌نام به پیشنهاد دوم رأی دادند.)
- پیشنهاد اول. از آنجائی که دکتر هشتروندی رساله دکترای خود را در هندسه (با راهنمایی الی کارتان) نوشته و نتایج مهمی نیز در هندسه داشته است این جایزه به بهترین مقاله هندسه ارائه شده در سمینارهای هندسه و توپولوژی ارائه گردد.
- پیشنهاد دوم. از آنجائی که دکتر هشتروندی در قسمت عمده فعالیت‌های علمی خود به عنوان یک چهره شاخص ریاضی ایران در دوران خود شناخته شده و با فعالیت‌های مستمر و خستگی‌ناپذیر خود در عمومی کردن و اشاعه ریاضیات نقش بسیار مهمی را ایفا نموده است و برای اهمیت دادن انجمن به این گونه فعالیت‌ها، این جایزه به افرادی که نقش شاخصی را در عمومی کردن ریاضیات ایفا می‌کند، اعطا گردد.

مثلت پاسکال که ضرایب بسط $(a+b)^n$ را به دست می دهد، قبل از پاسکال آگاه بوده است و لذا پیشنهاد شده است که باید دو جمله ای و مثلث مذکور را به ترتیب خیام - نیوتن و خیام - پاسکال نامید. هم چنین وی به همراه ابوالظفر اسفرازی، میمون بن نجیب واسطی و خواجه عبدالرحمن خازنی و به دستور ملک شاه سلجوقی در ۴۷۱ هجری قمری، تقویم جلالی را وضع نمود.

مراجع

۱. آفایانی چاوشی، جعفر، سیری در افکار علمی و فلسفی حکیم عمر خیام نیشابوری، تهران ۱۳۵۸.
۲. رضا، فضل‌ا...، نگاهی به عمر خیام، نیویورک، ۱۳۷۷.
۳. مصاحب، غلامحسین، حکیم عمر خیام به عنوان عالم جبر، تهران ۱۳۳۹.
۴. هدایت، صادق، ترانه های خیام، تهران، ۱۳۵۶.
۵. همایی، جلال الدین، خیامی نامه، تهران، ۱۳۴۱.

تدوین: محمد صال مصلحیان
دانشگاه فردوسی مشهد

تعیین اندازه نمونه یا کف بینی

نوشته: فیشر

همه می دانند که یکی از اساسی ترین سؤالی که اغلب از یک آمادان حیاتی پرسیده می شود این است: "نمونه من چقدر باید بزرگ باشد؟" در حقیقت این فقط زمانی باید پرسیده شود که سر آمادان خیلی شلوغ نباشد و مشتری پرسش گراز سواد آماری خوبی برخوردار باشد و قبل از شروع آزمایش سؤالش را پرسیده باشد. در غیر این صورت معمول ترین پرسش ها این ها هستند: "آیا این نتایج معنی دار هستند؟" و "چه آزمونی باید انجام دهم؟" وقتی من درباره محاسبات اندازه نمونه درس می دهم، خاطرنشان می کنم که این ها در واقع یک گفتگو هستند. مهمترین پرسش این است که "آیا ارزش دارد که آزمایش انجام شود؟" فقط زمانی که جواب به این سؤال مثبت باشد (حتی اگر جواب با یک حدس داده شده باشد) ارزش دارد که در جزئیات آن وارد شد. ایده مشورتی که من به آمارگران تازه کار توصیه می کنم این است که هرگز اندازه نمونه را تا وقتی که مطمئن می شوید که مشتری چند بیمار می تواند وارد آزمایش کند و چقدر وقت و امکانات برای آن دارد، تعیین نکنید. این کار به نحوی شبیه به کف بینی است. با یک گفتگوی قبلی شما می توانید تصویری از نوع مطالعه ای که محقق در ذهنش دارد ترسیم

۱ - رساله فی البراهین علی المسائل الجبر والمقابلیه.

در این رساله، خیام از تقاطع مقاطع مخروطی برای حل مسائل جبری البته به کمک الفاظ و نه نمادها و حل هندسی معادلات درجه سوم پرداخته است. البته اشکال کار او در این بوده است که هنگام رسم قطاع های مخروطی، فقط به رسم قسمتی از آن ها اکتفا کرده است و لذا گاهی بعضی ریشه های مثبت را از دست داده است. در سال ۱۷۴۹ میلادی نخستین نسخه خطی عربی این کتاب در لیدن هاندا کشف شد (و در واقع قبل از این تاریخ در اروپا نامی از کارهای علمی وی برده نشده است). این کتاب در سال ۱۸۵۱ توسط ویکه (Woepeke) به زبان فرانسوی ترجمه شد و غلامحسین مصاحب در سال ۱۳۱۷ آن را به زبان فارسی ترجمه کرده است. خیام در مقدمه این کتاب می گوید:

«... ازا هل علم فقط عده کمی، مبتلا به هزاران رنج و محنت، باقی مانده که پیوسته در اندیشه آنند که غفلت های زمان را فرصت جسته به تحقیق در علم و استوار کردن آن پردازند. بیشتر عالم نمایان زمان ما حق را جامه باطل می پوشند و گاهی از حد خودمایی و تظاهر به دانایی فراتر نمی نهند... و اگر ببینند که کسی در جستن حقیقت، برگزیدن راستی را وجهه همت خود ساخته و در ترک دروغ و خودنمایی و مکر و حيله جهد و سعی دارد، او را خوار می شمردند و تمسخر می کنند...» [۳، ص ۱۷۹]

۲ - رساله شرح ما اشکل من مصادرات کتاب اقلیدس.

در این رساله عربی خیام بر اقلیدس خرده می گیرد که در تنظیم مبادی اصول هندسه خود قصور کرده و مطالبی ذکر نموده است که چندان مورد لزوم نیست. تقی ارانی در ۱۳۱۴ آن را در تهران با مقدمه ای شامل خلاصه ای از کشفیات عمر خیام و سخنی در مورد فضاهای خطی به چاپ رساند و جلال الدین همایی در سال ۱۳۴۶ آن را در کتاب خیامی نامه خود به فارسی برگرداند.

۳ - نوروزنامه.

این رساله به زبان فارسی است و در سال ۱۳۱۲ به تصحیح مجتبی مینوی در تهران به چاپ رسید. البته انتساب این رساله به خیام مورد قبول همگان نیست.

۴ - زیج ملک شاهی.

این کتاب مشتمل بر جداول نجومی است.

۵ - رساله در علم کلیات.

خیام آن را برای فخر الملک پسر خواجه نظام الملک نوشته است.

۶ - رساله در تحلیل یک مسأله جبری.

این رساله مختصری است مبتنی بر تحقیقاتی که پیش از خیام درباره حل معادلات درجه سوم شده است. ترجمه فارسی این رساله در ۱۳۳۹ هجری شمسی توسط غلامحسین مصاحب در کتاب «حکیم عمر خیام به عنوان عالم جبر» آورده شده است. خیام بر قضیه دو جمله ای نیوتن $(a+b)^n = \sum_{k=0}^n \binom{n}{k} a^k b^{n-k}$ پیش از نیوتن و نیز بر

نمایید. به این طریق زمانی که شما جداول اطلاعاتی یا برنامه‌های کامپیوتری را تکمیل می‌کنید می‌توانید عددی برای اندازه نمونه به‌دست آورید که خیلی ناامید کننده نیست.

آنچه به ندرت مورد توجه محققان کلینیکی قرار می‌گیرد، حساسیت اندازه نمونه به میزان "تأثیر" ادعا شده است. اگر میزان تأثیر را نصف کنید باید اندازه نمونه را در ۴ ضرب نمائید. آمارگران مسئولیت تخمین این پارامتر مهم را با پرسش از پزشکان از عهده خود خارج می‌کنند. "تفاوت مهم کلینیکی" چیست؟ برچسب "کلینیکی" آن را از محدوده اعداد محض اطلاع‌رسان، دور می‌کند. خیلی‌ها آن را یک تفاوت مهم "بی‌ربط!" تلقی می‌کنند.

مؤسسات مالی که تأمین کننده هزینه‌های تحقیقاتی هستند و کمیته‌های اخلاق پزشکی کسی را می‌خواهند که یک تخمین خوب برای اندازه نمونه به‌دست آورد در حالی که خوب می‌دانند که این ممکن است یک بازی باشد. غالباً افراد ایده خیلی کمی از "تفاوت مهم کلینیکی" یا پراش مشاهدات دارند. من شنیده‌ام بعضی از آمارگران با مراجعه‌کنندگان خود روراست هستند. آن‌ها می‌گویند: "به ما بگویید چند بیمار می‌توانید وارد نمونه کنید و ما از نظر مالی به شما کمک می‌کنیم." به هر حال، مقصود انکار سودمند بودن محاسبات اندازه نمونه نیست. آن‌ها از بی‌اطلاعی محض سودمندتر می‌باشند و کمک می‌کنند به سؤالات مهمی مثل: متغیر اصلی کدام است؟ آماره‌ای که باید مورد استفاده قرار گیرد چیست؟ آزمونی که باید به کار رود کدام است؟ پاسخ دهیم.

از پیش در نظر گرفتن یک تفاوت مهم کلینیکی، می‌تواند موقع خواندن یک مقاله، خیلی مفید واقع شود. آیا این متغیر واقعاً در مقاله ظاهر می‌شود؟ یا با به دست آوردن یک تفاوت بی‌معنا، آیا نویسندگان ادعا می‌کنند دو روش معالجه معادل هم هستند؟ اگر این‌طور است، آیا فاصله اطمینان شامل یک تفاوت مهم کلینیکی می‌شود؟ عامل مهم دیگر که باید مورد توجه قرار گیرد، مسأله "بیمار ناپدید شونده" است. هر تعداد بیماری که یک پزشک ادعای داشتن آن را می‌کند، را نصف کنید یا این که بر ۴ تقسیم کنید. من قادرم عده بسیاری بیمار مبتلا به امراض گوناگون را با تدبیر ساده پیشنهاد راه‌های معالجه آن امراض، درمان کنم. بلافاصله این آپیدمی در حال پیدایش، متوقف می‌شود. فقط به نظر می‌آید تعداد کمی بیمار باقی بمانند. نام این قانون، "قانون لازانیا" نامیده می‌شود.

لطیفه‌های زیادی در مورد اندازه وجود دارند. اگر کسی بپرسد چند نفر برای تعویض لامپ سوخته روشنایی لازم است، آمارگران جواب‌های مختلفی می‌هند، مثلاً "سه نفر: یکی برای عوض کردن لامپ، یکی برای کنترل جریان برق و یکی برای کنترل این که آیا لامپ نو درست جایش قرار گرفته است (نیکویی برازش)".

این نوشته ترجمه‌ای از مقاله‌ای تحت عنوان Dr. Fisher's Casebook است که در مجله زیر چاپ شده است:

Significance, (December 2004), vol 1. issue 4, pp 169.

مترجم: حمید پزشک

دانشگاه تهران

حامیان و اعضای حقوقی انجمن ریاضی ایران

مؤسسات و نهادهای زیر با کمک‌ها و پشتیبانی‌های خود از فعالیت‌های انجمن ریاضی ایران حمایت کرده‌اند. شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران از این حمایت‌های ارزشمند صمیمانه سپاسگزار است.

• شهرداری منطقه ۶ تهران

شهرداری منطقه ۶ تهران ساختمان واقع در پارک بهجت آباد تهران را به دبیرخانه انجمن اختصاص و نام آن پارک را به بوستان ریاضیات تغییر داده است.

• کمیسیون انجمن‌های علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

این کمیسیون هر ساله مبلغی را به عنوان کمک بلاعوض به هر کدام از انجمن‌های علمی تحت پوشش خود تخصیص می‌دهد. لیتوگرافی و چاپ خبرنامه انجمن را با تقبل کلیه هزینه‌ها برعهده گرفته است.

• اعضای حقوقی

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مراکز فرهنگی، آموزشی و پژوهشی زیر در دوره ذکر شده با پرداخت حق عضویت حقوقی، از انجمن ریاضی ایران حمایت کرده‌اند. از رؤسا، مسؤولان و نمایندگان انجمن در این مؤسسه‌ها قدردانی می‌شود.

دوره مهرماه ۱۳۸۲ تا مهرماه ۱۳۸۳	دوره مهرماه ۱۳۸۳ تا مهرماه ۱۳۸۴
دانشکده صداوسیما	دانشکده صداوسیما
دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای:	دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای:
اردکان - استهبان - اسلامشهر - بابل - خرم آباد	اردکان - استهبان - اسلامشهر - بابل - خرم آباد
خوراسگان - رشت - شبستر - شهرکرد - شیراز	خوراسگان - رشت - شبستر - شهرکرد - شیراز
قائم شهر - کرمانشاه - گرگان - مرند - مشهد	قائم شهر - کرمانشاه - گرگان - مرند - مشهد
دانشگاه اراک - دانشگاه ارومیه - دانشگاه اصفهان	دانشگاه اراک - دانشگاه ارومیه - دانشگاه اصفهان
دانشگاه الزهرا (س) - دانشگاه بوعلی سینا همدان	دانشگاه الزهرا (س) - دانشگاه بوعلی سینا همدان
دانشگاه بیرجند - دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	دانشگاه بیرجند - دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی - دانشگاه تربیت مدرس	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی - دانشگاه تربیت مدرس
دانشگاه رازی - دانشگاه زنجان - دانشگاه سمنان	دانشگاه رازی - دانشگاه زنجان - دانشگاه سمنان
دانشگاه شهید باهنر کرمان	دانشگاه شهید باهنر کرمان
دانشگاه صنعتی اصفهان	دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی - دانشگاه صنعتی سهند	دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی - دانشگاه صنعتی سهند
دانشگاه صنعتی شاهرود - دانشگاه صنعتی شریف	دانشگاه صنعتی شاهرود - دانشگاه صنعتی شریف
دانشگاه علامه طباطبائی - دانشگاه علم و صنعت ایران	دانشگاه علامه طباطبائی - دانشگاه علم و صنعت ایران
دانشگاه قم - دانشگاه مازندران	دانشگاه قم - دانشگاه مازندران
دانشگاه ولی عصر رفسنجان - دانشگاه یزد	دانشگاه ولی عصر رفسنجان - دانشگاه یزد
مؤسسه آموزش عالی شیخ بهایی	مؤسسه آموزش عالی شیخ بهایی
مجتمع آموزش عالی ملایر	مجتمع آموزش عالی ملایر
مرکز آموزش عالی ایرانشهر	مرکز آموزش عالی ایرانشهر
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای:	دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای:
استهبان - اسلامشهر - بابل	استهبان - اسلامشهر - بابل
خرم آباد - خوراسگان - زاهدان - شبستر	خرم آباد - خوراسگان - زاهدان - شبستر
شهرکرد - گرگان - مشهد - نور	شهرکرد - گرگان - مشهد - نور
دانشگاه اراک - دانشگاه ایلام	دانشگاه اراک - دانشگاه ایلام
دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی - دانشگاه تربیت مدرس	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی - دانشگاه تربیت مدرس
دانشگاه رازی - دانشگاه زنجان - دانشگاه سمنان	دانشگاه رازی - دانشگاه زنجان - دانشگاه سمنان
دانشگاه شهید باهنر کرمان	دانشگاه شهید باهنر کرمان
دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی	دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
دانشگاه صنعتی سهند - دانشگاه صنعتی شاهرود	دانشگاه صنعتی سهند - دانشگاه صنعتی شاهرود
دانشگاه قم - مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان	دانشگاه قم - مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان
مرکز تربیت معلم فاطمه الزهرا (س) بندرعباس	مرکز تربیت معلم فاطمه الزهرا (س) بندرعباس
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

Newsletter of Iranian Mathematical Society

Vol. 27, No. 1, Spring 2005

تقویم همایش‌های انجمن ریاضی ایران

بیست و نهمین مسابقه ریاضی دانشجویی کشور
۱۳ تا ۱۶ اردیبهشت ۱۳۸۴، دانشگاه مازندران
مدرسه پایه‌های گریز و کاربردهای آن
۹ تا ۲۲ جولای ۲۰۰۵ (۱۸ تا ۳۱ تیر ۱۳۸۴)
مرکز تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان

نهمین کنفرانس بین‌المللی ابرساختارهای جبری و کاربردهای آن
۷ تا ۱۲ سپتامبر ۲۰۰۵ (۱۰ تا ۱۶ شهریور ۱۳۸۴) دانشگاه مازندران

سی و ششمین کنفرانس ریاضی ایران
۱۹ تا ۲۲ شهریور ۱۳۸۴، دانشگاه بروجرد

هفتمین سمینار معادلات دیفرانسیل و سیستم‌های دینامیکی
پاکیز ۱۳۸۴، دانشگاه تبریز

هفدهمین سمینار جبر
هفته آخر آبان ۱۳۸۴، دانشگاه سیستان و بلوچستان

سی و هفتمین کنفرانس ریاضی ایران
۸ تا ۱۱ شهریور ۱۳۸۵، دانشگاه تربیت معلم آذربایجان

دومین کارگاه تاریخ ریاضیات
۱۳۸۵، دانشگاه تربیت معلم تهران

چهارمین سمینار هندسه و توپولوژی
۱۳۸۵، دانشگاه ارومیه

چهلمین کنفرانس ریاضی ایران
۱۳۸۸، دانشگاه صنعتی شریف

جوایز و مسابقات انجمن ریاضی ایران

جایزه دکتر عباس ریاضی کرمانی (۱۳۶۷ - ۱۳۸۶)
مقالات برتر ارائه شده در کنفرانس‌های سالانه ریاضی کشور

جایزه دکتر غلامحسین مصاحب (۱۳۵۸ - ۱۳۸۹)
نویسندگان آثار برجسته ریاضی به فارسی

جایزه دکتر منوچهر وصال (- ۱۳۹۰)
مقالات برتر ارائه شده در سمینارهای سالانه آنالیز ریاضی

جایزه استاد ابوالقاسم قربانی (۱۳۸۰ - ۱۳۹۰)
مقالات برتر در زمینه تاریخ ریاضیات

مسابقات ریاضی دانشجویی کشور
هر سال در یکی از دانشگاه‌ها برگزار می‌شود

مسابقه مقاله نویسی انجمن ریاضی ایران
برای ریاضی پژوهان جوان

همایش‌های ماهانه انجمن ریاضی ایران

آخرین چهارشنبه هر ماه:
دانشگاه تهران، دانشکده علوم، گروه ریاضی،
آمار و علوم کامپیوتر

نشریات ادواری انجمن ریاضی ایران

۱. خبرنامه (فصلنامه، ۴ شماره در سال)
۲. گزارش (گافتنامه)
۳. فرهنگ و اندیشه ریاضی (دو فصلنامه، ۲ شماره در سال)
۴. بولتن (به زبان انگلیسی، دو فصلنامه، ۲ شماره در سال)

کتاب و نشریات غیرادواری انجمن ریاضی ایران

۱. راهنمای اعضا (دوراهی)
۲. گزارش همایش ماهانه (جلد ۱ فارسی)
۳. گزارش همایش ماهانه (جلد ۲ انگلیسی)
۴. وازنامه ریاضی و آمار
۵. گزیده‌ای از مقالات ریاضی
۶. انفجار ریاضیات (نحت اقدام برای چاپ)

مزایای عضویت در انجمن ریاضی ایران

۱. در پیشرفت ریاضی و عمومی کردن ریاضیات سهیم می‌شوید.
۲. از رویدادهای مهم ریاضیات در ایران و جهان با خبر می‌شوید.
۳. نشریات ادواری انجمن را دریافت می‌کنید.
۴. با دریافت درججه راهنمای اعضای انجمن، با تخصص و محل خدمت اعضا، اعم از حقیقی یا حقوقی، و اطلاعات مفید دیگر آشنا می‌شوید.
۵. از تخفیف ثبت‌نام در تمام همایشهای انجمن برخوردار می‌شوید.
۶. کارت عضویت دریافت می‌کنید و به‌عنوان عضو مبادله‌ای با برخی از انجمن‌های ریاضی جهان و انجمن‌های علمی دیگر ایران حق عضویت کمتری می‌پردازید.